

Harrastajaorkesterissa soittamisen lumo

Ylioppilaskunnan Soittajissa soittavien kokemuksia harrastuksestaan

Tutkielma
Syksy 2009

Anna Hietala
Musiikkikasvatuksen osasto
Sibelius-Akatemia

Tutkielman nimi

Harrastajaorkesterissa soittamisen lumo –
Ylioppilaskunnan Soittajissa soittavien kokemuksia harrastuksestaan

Sivumäärä
100+8**Tekijän nimi**

Anna Hietala

Lukukausi
Syksy 2009**Koulutusohjelman nimi**

Musiikkikasvatuksen koulutusohjelma

Tiivistelmä

Tutkimukseni käsitteli harrastajaorkesterissa saatuja kokemuksia eli laajemmassa kontekstissa yksilön kokemuksia musiikin yhteisöllisestä harrastamisesta. Orkesterina tutkimuksessani oli Ylioppilaskunnan Soittajat (YS).

Tutkimusongelmia oli neljä. Ensimmäinen tutkimusongelma käsitteli kokemuksia ensimmäisistä YS-vuosista. Toisena ja kolmantena tutkimusongelmina olivat kokemukset musiikista ja yhteisöstä. Neljäs tutkimusongelma käsitteli muita orkesterista saatuja kokemuksia.

Tutkimukseen osallistui 13 YS:ssä 2000-luvulla vähintään neljä vuotta soittanutta henkilöä. Tutkimus sijoittui narratiivis-elämäkerralliseen tutkimusperinteeseen, ja aineistohankintana käytin teemakirjoittamista. Tutkimushenkilöt saivat tehtäväkseen kirjoittaa oman YS-tarinansa annettujen teemojen pohjalta. Analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimustuloksista ilmeni, että ensimmäisinä vuosina tärkeimmät kokemukset liittyivät yhteisöön hyväksymiseen ja musiikin mielekkyyteen. Musiikin ja yhteisön antamat erilaiset kokemukset olivat niin ikään merkittäviä. Muita merkittäviä ja syvempiä kokemuksia musiikillisten ja yhteisön antamien kokemusten ohella olivat muun muassa kokemus kuulumisesta historialliseen jatkumoon ja kokemus YS:n hyväksyvistä ilmapiiristä.

Tärkein tutkimustulokseni oli ajatus musiikin ja yhteisön kombinaatiosta: niitä ei voi erottaa toisistaan, vaan ne ovat toinen toistaan tukevia asioita. Ilman toista ei toista olisi olemassa. Tämän symbioosin sisällä on yksilö itse. Erottamalla tästä kombinaatiosta jommankumman yksikön muuttuu sen olemus täydellisesti. Jää vain musiikki yksin tai yksin harrastettuna tai yhteisö ilman musiikkia.

Hakusanat

Harrastajaorkesteri, harrastajamuusikot, harrastajat, Ylioppilaskunnan Soittajat, narratiivisuus, teemakirjoittaminen, kokemukset

Lisätietoja

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Musiikin harrastamisen maailma	4
2.1 Musiikin harrastamisesta yleisesti	4
2.1.1 Suomalaisia tutkimuksia musiikin harrastamisesta	4
2.1.2 Harrastamisen määrittelyä	5
2.1.3 Musiikin harrastamisen ominaispiirteitä	7
2.1.4 Musiikin aikuisharrastajien harrastusnäkökulmat	8
2.1.5 Musiikin harrastajan identiteetti	10
2.1.6 Arvokeskustelua musiikin harrastamisesta	11
2.2 Musiikin yhteisöllinen harrastaminen	14
2.2.1 Käytäntöyhteisöt	14
2.2.2 Musiikin yhteisöllisen harrastamisen tarkastelua eri näkökulmista	15
2.2.3 Yhteismusisoinnin merkitys	16
3 Ylioppilaskunnan Soittajat	18
3.1 Harrastajaorkesteri	18
3.2 Ylioppilaskunnan Soittajat tutkimuksen kohteena	19
3.3 Ylioppilaskunnan Soittajien historian lyhyt oppimäärä	20
3.4 Ylioppilaskunnan Soittajien toiminta	23
3.4.1 Ohjelmisto	23
3.4.2 Ylioppilaskunnan Soittajien arki	23
3.5 Orkesteri keväällä 2009	25
4 Tutkimusasetelma	26
4.1 Tutkimusongelmat	26
4.2 Laadullinen tutkimus	26
4.3 Narratiivis-elämäkerrallinen lähestymistapa	27
4.3.1 Elämäkerrallisuus	28
4.3.2 Narratiivit, tarinat, kertomukset	29
4.4 Teemakirjoittaminen	31
4.5 Tutkimuksen toteuttaminen	33
4.5.1 Taustatietojen kartoittaminen	33
4.5.2 Tehtävänannon teemoista	34
4.5.3 Aineiston hankinta	35
5 Tutkimusaineisto ja analyysi	38
5.1 Tutkimusaineiston kuvailua	38
5.2 Taustatietoa vastaajista	40
5.3 Aineiston analyysi	42
5.4 Tutkimustulosten raportoinnista	43
6 Ensiaskleet YS:ssä	44
6.1 Musiikin harrastajaksi?	44
6.2 Hakeutuminen YS:ään	45
6.3 Orkesteriin integroituminen	47
6.4 Uuden soittajan merkitykselliset kokemukset	49

7 Musiikki – orkesteriharrastuksen ydin.....	51
7.1 Soitettavan ohjelmiston merkitys.....	51
7.2 Salonkiiorkesteri ja pienyhtyeet.....	53
7.3 Tosca.....	54
7.4 Oppimista ja rentoutumista.....	55
7.5 Konserttien merkitys soittajalle ja yleisölle.....	57
7.6 Merkitykselliset kokemukset musiikista.....	58
8 Yhteisö – orkesteriharrastuksen kantava voima.....	60
8.1 Yhteisö yhteisön sisällä.....	60
8.2 Sisä- ja ulkopiiri.....	61
8.3 Yhteisön muuttuminen.....	63
8.4 Hädässä YStävä tunnetaan.....	65
8.5 Viranhoidon ilot ja surut.....	66
8.6 Merkitykselliset kokemukset yhteisössä.....	68
9 Syvempiin vesiin.....	70
9.1 Ajan kulku.....	70
9.2 Oma anti orkesterille.....	72
9.3 Kriiseistä kasvutarinaan, entäpä harrastuksen lopettaminen?.....	75
9.4 Hyväksyvyyden ilmapiiri, henkinen velka orkesterille.....	77
9.5 Osana historiallista jatkumoa.....	80
10 Pohdinta.....	83
10.1 Harrastajaorkesterissa soittamisen lumo.....	83
10.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	91
10.3 Tutkimuksen arviointia.....	91
11 Lähteet.....	94
12 Liitteet.....	101
Liite 1, YS:n ohjelmistoluettelo vuosilta 2005–2008.....	101
Liite 2, Viesti YS:n sähköpostilistalle 5.2.2009.....	103
Liite 3, Tehtävänanto 10.2.2009.....	104
Liite 4, Otteita aineistosta.....	106

1 Johdanto

Elinikäinen harrastaminen ja harrastukseen sitoutuminen kuuluvat monen ihmisen elämään. Harrastuksilla on suuri merkitys monelle ihmiselle, ja monesti esimerkiksi yksilön ammattia ja työpaikkaa kiinnostavampana tietona pidetään sitä, mistä hän on kiinnostunut ja mitkä ovat hänen harrastuksiaan. Joillakin harrastus ja ammatti saattavat nivoutua tiiviistikin yhteen, mutta yleensä harrastukset ovat niitä asioita, joita yksilö tekee intohimostaan sekä rakkaudesta ja mielenkiinnosta kyseiseen asiaan.

Musiikin harrastaminen on yksi harrastamisen laaja alue. Musiikkia voi harrastaa muun muassa kuuntelemalla, lukemalla musiikkikirjallisuutta ja itse soittamalla sekä laulamalla. Musiikin harrastamisen ei välttämättä tarvitse olla ohjattua tai säännöllisesti tapahtuvaa. Soittotunneilla käymisen, orkestereissa soittamisen ja kuorolaulun lisäksi musiikin harrastamista ovat myös muun muassa bändisoitto, karaoke ja musiikkiverkkoyhteisöt¹. Tämän tutkimuksen keskiössä ovat kuitenkin harrastajasoittajat, jotka ovat soittaneet jo pidempään harrastajaorkesterissa, Ylioppilaskunnan Soittajissa. Suurin osa orkesterin soittajista opiskelee muita aloja tai työskentelee muualla kuin musiikin parissa, mutta ei mistään hinnasta jättäisi soittamista elämästään pois².

Lukioikäisenä yksi suurista haaveistani oli saada soittaa sinfoniaorkesterissa, ja niinpä otinkin abiturienttina YS:n³ silloiseen puheenjohtajaan yhteyttä. Jo silloin hän kirjoitti sähköpostissaan: ”Mystisen hyvä yhteishenki on kautta YS:n pitkän historian ollut orkesterimme kantava voima, jota vuosikymmeniä sitten orkesterissa soittaneetkin yhä muistelevat.” (Lähteinen, sähköposti 27.12.1999.) Tämän lauseen arvoa en tietenkään silloin osannut vielä ymmärtää, mutta vuosien varrella se todella on avautunut myös minulle. Kirjoitushetkellä olen soittanut Ylioppilaskunnan Soittajissa yli yhdeksän vuotta. Olen saanut orkesterista paljon ystäviä ja kavereita, yhteishenki on ollut todella merkittävä tekijä. Mutta koska kyse on sinfoniaorkesterista, on se antanut minulle myös musiikillisesti paljon.

¹ Musiikkiverkkoyhteisöt, informaaliset oppimisympäristöt, ovat kasvattaneet suosiotaan ja niitä on myös tutkittu, mm. Salavuo 2005 ja Partti 2008.

² Itse olen tästä osin poikkeustapaus: lähdin orkesterin myötä opiskelemaan musiikkikasvatusta, mutta oman orkesteri-instrumentin eli viulun kohdalla pidän itseäni täysin harrastajana.

³ Ylioppilaskunnan Soittajien vakiintunut lyhenne on YS, vrt. Ylioppilaskunnan Laulajat = YL.

Muutamit elämäni suurimmista musiikillisista elämyksistä olen saanut nimenomaan YS:ssä soittaessani.

Ylioppilaskunnan Soittajat on siis ollut minulle alusta lähtien hyvin tärkeä harrastus. Sitä se on myös monelle muulle. Tämän vuoksi olenkin kiinnostunut YS:n soittajien erilaisista kokemuksista harrastuksestaan. Laajemmassa tutkimuksen kentässä aiheeni on *yksilön kokemukset musiikin yhteisöllisestä harrastamisesta*. Haluan tutkia, minkälaisia kokemuksia yksittäisillä soittajilla on harrastuksestaan (YS), minkälainen merkitys harrastuksella on ollut tutkittaville (muun muassa musiikilliset elämykset, yhteisön merkitys, mieleenpainuvimmat hetket, muut kokemukset) ja miten nimenomaan YS on näitä kokemuksia tuonut. Vaikka tutkimus kohdistuu yksittäiseen orkesteriin, eikä sen tarkoitus ole olla yleistävä, on mielestäni tärkeää tutkia sitä, mitkä ylipäättään ovat ne syvemmät asiat ja kokemukset, joiden vuoksi henkilö sitoutuu harrastukseensa ja pitää sitä elämänsä kannalta mielekkäänä. Kauppisen ja Sintosen (2004, 8) ajatuksia mukailien tutkimukseni tarkoituksena on myös tuoda musiikin harrastajien ääntä kuuluviin ja sitä kautta yrittää aktivoida musiikin harrastamiseen liittyvä intensiteetti yhteiseksi musiikkikulttuuriseksi voimaksi.

Kun harrastaminen yleisestikin jatkuu pidempään ja yksilö sitoutuu harrastamiseen ja harrastukseen, täytyy sen taustalla aina olla jonkinlaisia myönteisiä kokemuksia, jotka ylläpitävät harrastusta. Siinä onkin tutkimukseni ydin. Mitä ovat ne kokemukset, joita tutkittava minulle harrastuksestaan kertoo? Musiikin ohella tutkimukseni toinen tärkeä näkökulma on musiikin yhteisöllinen harrastaminen, tässä tutkimuksessa ei tutkita esimerkiksi soittotunneilla käyvää harrastajaa.

Teemaseminaarissa keväällä 2008 tutkin harrastusmotivaatioita YS:ssä, ja tärkeimmiksi motivaation lähteiksi nousivat juuri edellä mainitut yhteisö sekä musiikki (Hietala 2008, 25). Käytin tutkimuksessani avointa kyselylomaketta, ja sain sitä kautta useita mielenkiintoisia vastauksia eri kysymyksiin. Erityisesti yksi vastaus syytti minussa kipinän tutkia YS:ssä harrastamisen syvempää olemusta:

Olen kiintynyt tähän orkesteriin tutustuessani sen henkeen ja historiaan siten, että koen suureksi kunniaksi saadessani olla mukana ja olla osa orkesterin historiaa. Ajatus kuulumisesta orkesterin historialliseen jatkumoon on syntynyt ajan myötä, orkesterin historiankirjoja lukiessa ja luettua nykytoimintaan verratessa.

Tämä vastaus osoittaa, kuinka yksilöllisiä ja henkilökohtaisia voivat ihmisten kokemukset olla rakkaasta harrastuksestaan. Tässä tutkimuksessa on esillä 13 eri ihmisen kokemukset.

Tutkimukseni sijoittuu laadullisen tutkimuksen viitekehykseen, narratiivis-elämäkerralliseen tutkimusperinteeseen. Aineistonkeruumenetelmäni on teema-
kirjoittaminen. Tutkittavat saivat väljät teemat, joista he kirjoittivat oman YS-
tarinansa. En tarkoituksella halunnut rajata teemoja liian tiukoiksi, jotta
tutkittavilla olisi mahdollisimman vapaat kädet kirjoittaa siitä, mikä heille on
orkesterissa ollut merkityksellistä. Oli hämmästyttävää, miten monisäikeisiä
tarinoita tutkittavilta sain. Vaikka luulin tienneeni orkesterin toiminnasta
laajastikin, toivat nämä kirjoitelmat aivan uusia näkökulmia.

Käytän tutkimuksessani aineistolähtöistä analyysia. Olen teemoitellut kirjoitel-
mista nousseet aiheet omiksi luvuikseen. Tutkimusraportissani olen pyrkinyt
loogiseen etenemiseen: kappaleissa 2 ja 3 esittelen musiikin harrastamisen
maailmaa ja Ylioppilaskunnan Soittajien historiaa sekä toimintaa. Kappaleessa 4
kerron tutkimusmenetelmistä ja kappaleissa 5-9 on tutkimustulokset. Viimeisessä
kappaleessa on tulosten tulkintaa ja pohdintaa.

Minulle tämän tutkimuksen teko oli itselleni läheisen aiheen vuoksi varsin
mielenkiintoista ja omia näkökulmia avartavaa. Toivottavasti tämä mielenkiinto
tarttuu lukijaankin ja hän pystyy käsittämään, miksi Ylioppilaskunnan Soittajat on
tutkittaville – ja todennäköisesti monelle muullekin soittajalle – niin valtavan
tärkeä harrastus.

2 Musiikin harrastamisen maailma

Tämän luvun tarkoituksena on selvittää musiikin harrastamiseen liittyviä eri näkökulmia. Luvussa 2.1 on musiikin harrastamisesta yleisesti: mitä liittyy musiikin harrastamiseen, minkälaiset harrastusnäkökulmat aikuisella musiikin-harrastajalla on, minkälainen on musiikin harrastajan identiteetti ja minkälaista arvokeskustelua musiikin harrastamisesta käydään. Luvussa 2.2 on keskitytty enemmän musiikin yhteisölliseen harrastamiseen: millaista on harrastaa musiikkia yhteisössä, jolla on soittajalle tai laulajalle suuri merkitys.

2.1 Musiikin harrastamisesta yleisesti

2.1.1 Suomalaisia tutkimuksia musiikin harrastamisesta

Vaikka musiikista yleisesti on kirjoitettu paljon, on musiikin harrastamisesta kirjoitettu vähän (Kauppinen & Sintonen 2004, 7). Tämä tuli myös esille etsiessäni kirjallisuutta tutkimustani varten. Mistä tämä johtuu? Musiikin harrastajia on kuitenkin maassamme paljon. Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimus 2002:n mukaan 14 % maamme väestöstä soittaa jotain soitinta ja 26 % on soittanut joskus aiemmin (Hanifi 2004, 120). Soittoharrastukseen on useita eri foorumeita, muun muassa tiheä musiikkioppilaitosverkko, musiikkiluokat, työväen- ja kansalaisopistot sekä monet erilaiset yhdistykset. Tähän kun ottaa laulu- ja kuoro-harrastuksen mukaan, päästään suurempiin lukuihin. Vapaa-aikatutkimus 2002:n mukaan jopa 14 % väestöstä ilmoittaa harrastavansa laulua muun muassa kuorossa, solistina tai laulutunneilla (Hanifi 2004, 121). Kuorolaulun suosio on maassamme valtava, eikä ihme. Kuorossa on helppo musisoida sellaisenkin, joka ei ole muuta musiikkia koskaan aiemmin harrastanut. Kuorojen nousukaudesta kertovat myös useat televisiossa näytettävät kuoro-ohjelmat, esimerkiksi vuonna 2009 Kuorosota ja Suomen paras kuoro 2009. Kuitenkaan kuoroharrastuksesta ei ole tutkimusta kovinkaan paljon – orkestereista puhumattakaan.

2000-luvulla musiikin harrastamista sivuavia tai koskevia väitöskirjoja on julkaistu muutama. Niistä mainittakoon Erja Kososen *Mitä mieltä on pianonsoitossa?* (Jyväskylän yliopisto 2001), jossa kerrotaan 13–15-vuotiaiden kokemuksia musiikkiharrastuksestaan, Airi Hirvosen *Pikkupianistista musiikin ammat-*

tilaisiksi (Oulun yliopisto 2003), jossa kerrotaan solistisen koulutuksen musiikinopiskelijoista identiteettinsä rakentajina ja Kaija Huhtasen *Pianistista soitonopettajaksi* (Sibelius-Akatemia 2004), jossa on pianistiksi koulutettujen naisten kokemuksia soitonopettajaksi tulemisestaan. Nämä kolme väitöskirjaa kertovat pianisteista, mutta koska pianoa harvemmin soitetaan yhteisössä (pl. kamarimusiikki), eivät nämä tutkimukset kosketa varsinaisesti musiikin yhteisöllistä harrastamista. Harrastustutkimuksia ovat myös Annu Tuovilan väitöskirja *”Mä soitan ihan omasta ilosta”* (Sibelius-Akatemia 2003), joka on pitkittäistutkimus 7–13-vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta sekä Ava Nummisen laulamiseen liittyvä väitöskirja *Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi* (Sibelius-Akatemia 2005), joka on tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta.

Opinnäytteistä haluan mainita Pauliina Ylisen *Musiikkioppilaitokset harrastajaksi kasvamisen näyttämönä* (Helsingin yliopisto 2008), joka pureutuu varsin kirpeään sävyyn musiikkioppilaitosten rooliin harrastajaksi kasvamisessa. Ylisen pro gradu -tutkielmassa on paljon harrastajamusisointiin liittyviä aiheita, vaikka sen fokuksessa onkin musiikkiopistokulttuuri. Hänen ansiokseen on luettava tämän tutkimuksen kannalta useiden harrastajamusisointiin liittyvien lehtiartikkelien löytäminen Suomen musiikkilehdistä.

Musiikin harrastamiseen liittyen on koottu kirja *Musikaalinen elämä* (2004, toim. Eija Kauppinen ja Sara Sintonen). Kirjassa on useiden eri henkilöiden kirjoittamia kertomuksia musiikkiharrastuksestaan. Kirjassa *Elämysten jäljillä* (1998, toim. Katarina Eskola) on koosteita samannimisestä kirjoituskilpailusta vuodelta 1995. Kilpailussa oli tehtävänä kirjoittaa eri taiteenalojen tuomista kokemuksista. Musiikista tähän kilpailuun tuli 83 tekstiä, joista neljä valittiin kirjaan (Hanifi 1998, 379).

2.1.2 Harrastamisen määrittelyä

Sanojen *harrastus* ja *harrastaminen* etymologiset juuret ovat adjektiivissa *harras*, jolla tarkoitetaan innokasta ja uutteraa, sydämestään jollekin antautunutta, esimerkiksi harras kristitty. Harrastus on jatkuvaa harjoittamista sekä mielenkiintoa ja kiinnostusta harrastamisen kohteeseen. (Nyky-suomen sanakirja 1, 1996, 375 .)

Nykysuomen sanakirja määrittelee harrastajan ja harrastelijan synonyymeiksi. Harrastelijan kohdalla määritelmä on kuitenkin ”henkilö joka vain huvikseen harjoittaa taidetta, tiedettä, urheilua, jotakin askartelua, tms.” ja se rinnastetaan myös amatööriin (mts. 375). Harrastajan korviin harrastelija-nimitys kuulostaa helposti halventavalta, sillä harrastamiseen ei liity harrastelemiselle olennaista epämääräisyyttä tai satunnaisuutta. Todelliseen harrastamiseen liittyy valtavasti intohimoa, omistautumista ja sitoutumista (ks. Booth 1999).

Harrastajan lisäksi harrastajasta käytetään myös sanaa amatööri. Sana tulee latinan verbistä *amare*, rakastaa. Onkin huomattavaa, että samainen Nykysuomen sanakirja määrittelee amatöörin melko latteasti: ”henkilö, joka harjoittaa jotakin taidetta tai taitoa pitämättä sitä ammattinaan” (mts. 69). Määritelmästä on unohdettu kokonaan amatööri-sanana taustalla oleva *rakastaa*: henkilö suhtautuu intohimoisesti kiinnostuksensa kohteeseen eli harrastukseen. Amatööri-sanalla on kuitenkin melko negatiivinen kaiku niin suomen kuin englannin kielessäkin. Sillä viitataan usein sellaiseen henkilöön, joka tekee asiat huolimattomasti, ongelmia hankkien ja asiat sotkien (Booth 1999, 8). Selvyyden vuoksi käytän tässä tutkimuksessa neutraalia sanaa ”harrastaja”.

Käsitteet harrastuneisuus ja harrastus voidaan erottaa toisistaan. Harrastuneisuus ilmentää suuntautumista harrastusalueeseen, kun taas harrastus kohdistuu tiettyyn kohteeseen. Jari Metsämuuronen (1995) on määritellyt väitöskirjassaan *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen* harrastuneisuuden eri osa-alueita. Harrastuneisuus on suhteellinen pysyvä ominaisuus, se ymmärretään jopa persoonallisuuden erääksi osa-alueeksi. Harrastuneisuus on positiivissävyistä ja harrastaja kokee harrastuksestaan pääsääntöisesti positiivisia tunteita. Mikäli tuntemukset ovat negatiivisia, ei harrastuneisuutta pääse syntymään. Harrastuneisuuden ydin on valmius toimia harrastusalueellaan monella tavalla, kokonaisvaltaisesti ja lisäksi harrastuneisuus on jatkuvaa. Se on pysyvä ominaisuus olla kiinnostunut jatkuvasti tietyistä asioista. (emt., 21–22.)

Tutkimuksessani harrastuneisuuden kohde on musiikki, tarkemmin määriteltynä orkesterimusiikki. Harrastuksen kohteena on Ylioppilaskunnan Soittajat -sinfoniaorkesteri. Metsämuurosen määritelmillä voi olettaa, että tutkittavien harrastuneisuus orkesterimusiikkiin kohdistuu oman orkesteriharrastuksen lisäksi esimer-

kiksi oman instrumentin harjoitteluun, orkesterimusiikin kuunteluun, orkesterinuottien tutkimiseen ja muiden orkesterien konserteissa käymiseen.

2.1.3 Musiikin harrastamisen ominaispiirteitä

Musiikin harrastamisessa on monenlaisia yhteneväisyyksiä muihin harrastustyyppeihin. Siinä on kuitenkin tietynlaisia ominaispiirteitä, jotka esiintyvät kaikenlaisessa musiikin harrastamisessa, niin yksin kuin yhdessä, laulaen tai soittaen. Näitä ominaispiirteitä esittelen myöhemmin tässä alaluvussa. Musiikin harrastamisen ei välttämättä tarvitse olla ohjattua tai säännöllisesti tapahtuvaa. Soittotunneilla käymisen, orkestereissa soittamisen tai kuorolaulun lisäksi musiikin harrastamiseen liittyy myös muun muassa bändisoitto, karaoke ja musiikkiverkkoyhteisöt, informaaleissa tilanteissa tapahtuva musiikin harrastaminen. Tämän tutkimuksen fokuksessa ovat kuitenkin harrastajasoittajat, tarkemmin määriteltynä klassisen musiikin jonkinlaisen koulutuksen saaneet harrastajat. Käytän tutkimuksessani laajoja termejä ”musiikin harrastaja”, ”musiikin aikuisharrastaja”, ”musiikin harrastaminen”, mutta tutkimuksen näkökulma keskittyy kuitenkin klassisen musiikin⁴ harrastajiin, vaikkei sitä enää jatkossa erikseen mainita.

Erja Kosonen (2001, 113) toteaa, että soittamisen harrastamisen perimmäinen syy on ”lyhyesti ilmaistuna niin yksinkertainen, ettei sen esille saamiseen luulisi tarvittavan tutkimusta.” Musiikin harrastamisen yksi ominaispiirre on se, että tärkeintä on itse musiikki, sen kokeminen ja oman soiton tai laulun kautta niin lähelle musiikkia pääseminen kuin on mahdollista. Kauppisen ja Sintosen mukaan (2004, 10) soittamisen eksperttityden ja harrastamisen rakennusaineet ovat yhdenmukaisia: niihin liittyy kiinnostus, intohimo, omaehtoisuus, usein myös perheen ja kodin tuki.

Eräänä ominaispiirteenä musiikin harrastamiseen liittyy halu kehittää itseään ja harjoitella enemmän saavuttaakseen tason, jonka on itselleen asettanut. Halu kehittyä ei lopu vastoinkäymisiin, vaan musiikin harrastamisessa on tärkeää kohdata harjoittelun kompastuskivet ja päästä niistä yli. (Booth 1999, 12.)

⁴ Klassisen musiikin harrastaja on sikäli hieman epämääräinen käsite, että orkesterit soittavat usein muutakin kuin ”klassista” (ja mikä lasketaan klassiseksi musiikiksi?), ja esimerkiksi usealla kuorolaulua harrastavalla henkilöllä ei ole minkäänlaista klassisen tai muunkaan musiikinlajin koulutusta. Myös monet ”klassisen musiikin” harrastajat harrastavat myös muita musiikkityylejä.

Gunnar Heiling esittää väitöskirjassaan (2000) muutamia harrastajaorkesterissa soittamisen ominaispiirteitä, joista merkittävimpänä näkökulmana harrastajaorkesterissa soittamiseen voidaan pitää nautinnon ja ilon hakemista. Nautinnon ja ilon näkökulmaan liittyy myös harrastajaorkestereiden tarve pyrkiä julkisiin esiintymisiin. Konserttien pitäminen lienee merkittävin esiintyminen, mutta orkesterista riippuen tärkeitä julkisia esiintymisiä ovat myös erilaiset tilaisuudet, muun muassa juhlat, jumalanpalvelukset yms. Harrastajaorkesterissa on niin ikään tärkeää pyrkiä mahdollisimman korkeatasoiseen soittoon (ks. myös Louhivuori 2004, Booth 1999). Orkesterista riippuen ohjelmisto saattaa olla täysin samaa kuin ammattiorkestereilla. Soittamisen kvaliteetti on tärkeää saada mahdollisimman korkeaksi, vaikka orkestereissa onkin eritasoisia soittajia. Tässä kapellimestarilla on merkittävä vastuu. (Heiling 2000, 47–53.)

Harrastajaorkesterin ominaispiirteitä voi soveltaa yhtä lailla mihin tahansa musiikin harrastamiseen. Nautinto, ilo, oman soiton parantaminen, esiintymisen tarve ja laadukkaan soittamisen tai laulamisen tuottaminen ovat avainasemassa missä tahansa musiikkiharrastuksessa.

2.1.4 Musiikin aikuisharrastajien harrastusnäkymät

Lapsilla ja nuorilla on laaja mahdollisuus musiikin harrastamiseen. Koko maan kattava musiikkioppilaitosjärjestelmä antaa mahdollisuuden paikkakunnasta riippumatta tasokkaaseen instrumentti- ja lauluopetukseen. Musiikkiluokkia on myös useilla eri paikkakunnilla. Monella musiikkia opiskelleella nuorella soittaminen loppuu kuitenkin siihen, kun hän saa musiikkikoulun tai -opiston päättötodistuksen ja säännöllinen musiikkiopistoelämä jää taakse.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan ”opetuksen tulee luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämänikäiselle harrastamiselle” (Opetushallitus 2002, 1 §). Onko aikuisille tarpeeksi mahdollisuuksia harrastaa musiikkia? Minkälaiset näkymät aikuisilla on musiikin harrastamiseen?

Musisointimahdollisuuksia tarjoavat työväenopistot, kansalaisopistot ja erilaiset harrastajajärjestöt. Musiikkikurssit ovat yksi suurimmista ja suosituimmista oppiaineista kansalais- ja työväenopistoissa (Louhivuori 2004, 45). Nuori aikuinen,

joka on suorittanut musiikkiopiston päättötodistuksen on ongelman edessä: miten ja missä jatkaa pitkälle jatkunutta soittoharrastusta. Tarjoavatko kansalaisopistot tarpeeksi mielekästä kurssitarjontaa vai onko kurssit suunniteltu lähinnä aloittelijoille? Tarjoavatko musiikkiopistot aikuisharrastajille mahdollisuutta harrastaa?

Kuoroja on tarjolla pienillä paikkakunnillakin ja suuremmissa kaupungeissa on varaa valita useista eri kuoroista. On arvioitu, että Suomessa on jopa 3000 kuoroa. Suomen Laulajain ja Soittajain Liittoon (Sulasol) kuuluu 340 kuoroa, mutta vain 19 orkesteria. Henkilöjäseniä on yli 12000. Orkestereista valtaosa on puhallinorkestereita, ja jousisoittajia sisältävät orkesterit ovat Sinfoniaorkesteri Vivo, Helsingin juniorijouset sekä Ylioppilaskunnan Soittajat. (Sulasol 2009.) Näistä orkestereista YS:ää lukuun ottamatta kumpikaan ei ole varsinaisesti harrastajille tarkoitettu. Kaikki orkesterit eivät kuitenkaan kuulu Sulasoliin. Yliopisto-kaupungeissa opiskelevat ovat tässä suhteessa etuoikeutetussa asemassa. Useimmissa maamme yliopistokaupungeissa on aktiivinen opiskelijaorkesteri. Niistä kerron tarkemmin kappaleessa 3.1.

Rondo-lehdessä on käyty useaan kertaan keskustelua harrastajamusisoinnin tilasta ja aikuisharrastajien mahdollisuuksista. Aiheeseen on pureuduttu sekä pääkirjoituksissa että erillisissä artikkeleissa. Alla olevat kappaleet on koottu Rondo-lehden artikkeleista.

Harrastajien katoaminen on tapahtunut kenenkään huomaamatta, vaivihkaa. 1900-luvun alussa oli Suomen lähes jokaisessa kaupungissa harrastajaorkesteri, Musiikinystävien yhdistys tai Soitannollinen Seura. Kokoonpano oli se, joka sattui paikkakunnalla olemaan. Salonkiorkesterisovituksia muokattiin kokoonpanon mukaan. Harrastajaorkesterit katosivat Suomesta sitä mukaa, kun soittajien taso nousi, ja alettiin perustaa ammattiorkestereita. Harrastajamuusikot kuolivat lähes sukupuuttoon samaan aikaan, kun musiikkioppilaitosjärjestelmä kehittyi. (Lempinen 1998, 30).

Nykypäivän Suomessa klassisen musiikin aikuinen harrastajasoittaja on siis harvinaisuus. Kuten mainittua, kuorot toimivat varsin hyvin, mutta missä ovat kamariyhtyeet, salonkiorkesterit ja harrastajasinfonikot? Missä piileksii tuhansista entisistä musiikkiopistolaisista muodostuva harrastajasoittajareservi? (Lempinen

1998, 30.) Suomen musiikkielämässä tuntuu olevan harrastajasoittajan kokoinen aukko (Haapaniemi 2003, 30).

Haapaniemi (2003) toteaa, että opiskelijaorkesterit eivät riitä tyydyttämään työikäisen väestönosan soittohaluja. Suurimpien kaupunkien työväenopistoissa toimii orkestereita, muun muassa Espoossa ja Helsingissä. Näissä kuitenkin on jatkuva soittajapula. Aikuisten soittoharrastus on jäänyt Suomessa lapsenkenkiinsä. Haapaniemi löytää tälle useita syitä, muun muassa vaativuuden oman instrumentin jatkuvassa harjoittelussa, mutta suurimpana syynä tekijöiden puutteen. Sinfoniaorkesterin pyörittäminen vie helposti neljästä viiteen henkilön kokopäiväisen työpanoksen. Hän esittää yhdeksi ratkaisuksi valtion rahoittaman alueellisen harrastajaorkesteritoimiston, joka pyörittäisi orkesterin toimintaa, muun muassa nuottitilauksia, harjoitusaikatauluja, tilavarauksia, kapellimestari- ja solistikiinnityksiä, kalustojärjestelyjä, tiedotusta, jne. Toistaiseksi valtio ei ole aikuisharrastajille kuitenkaan tukeaan antanut, vaikka se voimallisesti musiikkiopistoja ja ammattiorkestereita tukeekin. (emt., 31–32.)

Jotta musiikin aikuiskoulutus saataisiin organisoitua kunnolla ja luotua toimiva harrastajaorkesterien verkosto, tarvitaan musiikkiopistojen ja kansalaisopistojen yhteistyötä. Ylipäätään koko musiikkiala pitäisi saada puhaltamaan enemmän yhteen hiileen: siten olisi helpompi hoitaa suhteita muualle yhteiskuntaan ja rahanjakajiin. (Kuusisaari 1998b, 5.)

2.1.5 Musiikin harrastajan identiteetti

Stuart Hallin (2005, 23) mukaan ihmisellä ei ole mitään kiinteää tai pysyvää identiteettiä vaan ihminen rakentaa itselleen erilaisia identiteettejä. Yksilön identiteetti rakentuu suhteessa muihin yksilöihin: asiat, jotka aiheuttavat samanlaisuuden tai tuttuuden tunteen, paljastavat, mihin ryhmiin yksilö itsensä identifioi. Identiteetti muotoutuu siis erilaisiin yhteisöihin osallistumisen ja toisaalta myös osallistumattomuuden kautta. (Wenger 1998, 64.) Musiikin harrastaja voi siis samalla olla viulisti, fysiikanopiskelija, sisko, kuorolaulaja ja luonnonsuojelija.

Identiteetin hahmottumisessa nähdään myös kaksi samanaikaista prosessia: yhtäältä yksilö liittyy häntä ympäröivään yhteisöön ja samaistuu häntä

ympäröivään kulttuuriin, toisaalta hän erottautuu muista omalla persoonallisuudellaan. (Hirvonen 2003, 25.) Identiteetti on jatkuvaa itsensä kanssa neuvottelua, jatkuvaa joksikin tulemista. Se on prosessi, joka on käynnissä koko ajan, joten identiteetti muotoutuu kaiken aikaa. (Wenger 1998, 151.)

Yksilön käsitys itsestään musiikin harrastajana muovautuu pitkässä prosessissa, jossa ympäröivä kulttuuri välittyy jatkuvassa, pitkässä vuorovaikutussuhteessa soitonopettajien ja muiden merkittävien ihmisten kanssa. Toisaalta voidaan kysyä, miten yhtenäiseksi musiikin harrastajan tai -opiskelijan identiteetti rakentuu; onhan mahdollista, että samanlaisen musiikkikoulutuksen perustalta ammatillinen orientaatio ja elämäntilanne voivat muodostua hyvin erilaisiksi. (Hirvonen 2003, 24.) Yhdessä yhteisössä yksilö voi olla harrastajamuusikko, toisessa kontekstissa taas elantaan tienaava keikkamuusikko. Musiikin harrastajaksi itsensä identifioiminen ei välttämättä ole myöskään helppo prosessi, varsinkaan musiikin ammattipintoja tehneelle tai jopa ammattitutkinnon jälkeen harrastajaksi siirtyvälle (ks. Ylinen 2008, 54–55, Lempinen 1998, 30–32). On uskallettava hypätä tuntemattomaan ja irtauduttava sankarisoittajan mallista. Se vaatii toisenlaista vahvuutta ja ehkä myös toisenlaista osaamista kuin musiikin ammattilaisena (Ylinen 2008, 78).

Pauliina Ylisen pro gradu -tutkielma (2008) osoitti sen, että harrastajaidentiteetin kehittymisen kannalta tärkein tekijä oli yhteisö, joka arvostaa harrastamista. Tällaiseksi arvostavaksi yhteisöksi osoittautui harrastajaorkesteri, josta löytyi kokeneita harrastajia, joilta nuoremmat soittajat pystyivät oppimaan elinikäisen harrastamisen kulttuurin. Yhteisö ei siis osoittautunut musiikkiopistoksi. Tutkimuksessa useat soittajat olivat musiikkiopiston jälkeen kokeneet yhteisen tunteen: joko lopettaa soittaminen tai lähteä ammattipintoihin. Ylisen mukaan musiikkioppilaitoksissa ei kanneta riittävästi vastuuta siitä, miten harrastajat pärjäävät musiikkiopiston jälkeisessä elämässään. (emt., 53–55.) Musikaalinen elämä -kirjan tarinoissa kertojien kasvuprosessit musiikin harrastajaksi näyttäytyivät aktiivisina, yhteisöllisinä ja sosiaalisina (Kauppinen & Sintonen 2004, 15).

2.1.6 Arvokeskustelua musiikin harrastamisesta

Musiikin harrastamiseen suhtaudutaan toisinaan vähättelevästi. Tämä luku avaa arvokeskustelun musiikin harrastamisesta: mistä johtuu harrastajamusisoinnin

vähättely ja ammattimuisoinnin ihannointi, ja miten nämä arvot vaikuttavat musiikin harrastajaan.

Harri Kuusisaari (1998b, 5) toteaa, että innokkaat harrastajat ovat terveen musiikkikulttuurin pohja. 1990-luvun lopulla eräät musiikkiopistot keksivät huonon tavan säästää: leikataan aikuisosaston toimintaa, koska se on ”harrastustavoitteellista” (Kuusisaari 1998a, 5). Asiantuntijakulttuuria on tyypillisesti leimannut sekä harrastamisen aliarvioiminen että tapa katsoa harrastajia ylhäältä käsin (Kauppinen & Sintonen 2004, 11). Mistä juontaa juurensa tällaisen harrastamisen aliarviointi? Seppo Kimanen toteaa Rondo-lehdessä, että Suomen musiikkioppilaitosjärjestelmä kouluttaa kaikkia musiikkiopistolaisia ikään kuin he jatkaisivat ammattiin. Unohdetaan, että harrastajalla saattaa olla huippuammattilaisen asenne musiikkiin: molemmat rakastavat itse musiikkia ja iloitsevat siitä, mitä osaavat, ainoa ero on taso. Kimasen mukaan soittajalle, joka on musiikkiopistossa oppinut pelkästään ammattilaisuuden olevan jotain tavoittelemisen arvoista, saattaa olla kova pala tunnustaa olevansa harrastaja. (Lempinen 1998, 30–32.)

Jaakko Haapaniemen (2003, 31) mukaan Suomen musiikkielämän asenneilmastossa tuntuu edelleen elävän voimakkaana käsitys, että kaikkein tärkeintä musiikin tekemisessä on oikeinsoittaminen. Tämä työntää harrastajamuusikkoja maan alle, pois virallisen musiikkielämän valokeilasta, vaikka soittajan sisäinen palo hehkuisi yhtä voimakkaana kuin ammattimaisen kollegan.

Nykyään erinomaiset musiikkiesitykset ovat tavallisia, jopa arkipäiväisiä. Radio, televisio ja internet tarjoavat helpon väylän tutustua ammattilaisten tekemään musiikkiin. Suuria elämyksiä saa pienellä rahalla ja musiikkia voi kuunnella aina kun haluaa. Professionaalisuutta ja virtuoottisuutta korostetaan musiikissa (Kosonen 2001, 116). Huippuyksilöt, -osaajat ja -suoritukset kiinnostavat niin suurta yleisöä kuin mediaakin. Länsimainen kulttuuri arvostaa erinomaisuutta, ja ihmisillä on koko ajan tarve olla huippu, paras ja lyömätön. Radikaaleimmillaan voidaan ajatella, että soittamisella ja musisoinnilla tuntuu olevan arvoa vain erinomaisuuden saavuttamisen välineenä. (Kurkela 1994, 248–249.) Samaa ajatusta hakee Kaija Huhtanen kertoessaan ”luuserin” tarinasta: kun pianistista tulikin ”vain” opettaja (Huhtanen 2004, 185).

Myös media haluaa ylläpitää huippumusisoinnin ja erinomaisuuden arvostusta. Helsingin Sanomat uutisoi näyttävästi Nordea Jean Sibelius -orkesterin julkisesta ensiesiintymisestä 19.9.2009. Artikkelin perusteella voi päätellä, että harrastajuuden koetaan olevan ammattilaisuuden uhka. Kapellimestari Jukka-Pekka Saraste toteaa Helsingin Sanomien artikkelissa, että ”Muusikkojen varhaiskasvatus perustui ennen siihen, että jompikumpi vanhemmista oli kotona ja valvoi, että lapsi harjoittelee soittoläksynsä. Eihän se riitä, että käy vain soittotunneilla. Vanhemmillä ei vain ole tajua siitä, mitä musiikin oppiminen vaatii”. Samaan hengenvetoon hän toteaa, miten harrastajia varmasti kitketään pois: ”Siksi tällaiset nuoriso-orkesteriprojektit ovat tärkeitä: että nuoret pystyvät vertaamaan omaa osaamistaan muihin”. (Tiikkaja 2009, 4.)

Useissa tutkimuksissa on todettu, että oman musiikillisen identiteetin rakentamiselle saattaa olla vahingollista omien taitojen vertailu muihin soittajiin (mm. Kosonen 2001, Hirvonen 2003). On toki tärkeää tiedostaa, että vertailun näkökulma on osa musiikin opintoja. Se on osaltaan mukana identiteetin rakentumisprosessissa, kun opiskelijat erilaisten suoritusten kautta tavoittelevat yhteisössään tunnustusta (Hirvonen 2003, 30). Tämä ei kuitenkaan saisi olla itseisarvo projektissa, jossa nuoria lahjakkuuksia kootaan yhteen. Ei ole ollenkaan varmaa, kasvaako kaikista nuoriso-orkesterin soittajista ammattilaista, ja on eettisesti väärin kasvattaa heitä pienestä pitäen siihen arvomaailmaan, että harrastajaksi tuleminen on häviämistä. On muutenkin hankala välttää omien taitojen vertaamista ammattilaisten tai ammattiin opiskelevien taitoihin, ja usein harrastajat suhtautuvat taitoihinsa hyvin kriittisesti tai vähätellen (Kosonen 2001, 84–85).

Erinomaisuuden korostamisen kulttuurin ja ammattilaisuuteen pyrkivän musiikkiopistojärjestelmän valossa ei ole ihme, että musiikin harrastamista ei laajoissa piireissä arvosteta. Muutoksen ratas on kuitenkin toivottavasti kääntymässä. YS:n entinen puheenjohtaja Immo Aakkula toteaa, että hyviä harrastajia on tarjolla pääkaupunkiseudun opiskelijaorkestereihin enemmän kuin voidaan ottaa (Haapaniemi 2003, 31). Uusia orkestereita on myös perustettu, muun muassa Tampereelle on 2000-luvulla perustettu uusi opiskelijasinfoniaorkesteri.

2.2 Musiikin yhteisöllinen harrastaminen

Tämä luku esittelee musiikin yhteisöllistä harrastamista eri näkökulmista. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen käytäntöyhteisöt. Toisessa alaluvussa tarkastelen musiikin yhteisöllistä harrastamista eri näkökulmista. Kolmannessa alaluvussa on musiikin yhteisöllisen harrastamisen merkityksistä.

2.2.1 Käytäntöyhteisöt

Musiikkia harrastetaan usein erilaisissa yhteisöissä, kuten kuoroissa, lauluryhmissä, soittokunnissa, orkestereissa ja bändeissä. Niihin liittyy oleellisella tavalla sekä yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus että musiikki. Musiikin yhteisöllisestä harrastamisesta ei ole tässä kohdin oleellista tai tarpeellistakaan eritellä musiikkityyliä, harrastajan ikää tai sitä yhteisöä, jossa harrastaminen tapahtuu. Sen verran rajaan kuitenkin yhteisöä, että tässä tutkimuksessa *yhteisö* käsittää ryhmän, joka on fyysisesti olemassa ja joka tapaa toisiaan satunnaisesti tai säännöllisesti, esimerkiksi musiikkiverkkoyhteisöt ovat tämän tarkastelun ulkopuolella. Puhutaan niin sanotuista käytäntöyhteisöistä.

Etienne Wenger (1998) esittää asiantuntijuuden⁵ ja osaamisen välittyvän tiiviisti käytäntöyhteisöjen (engl. community of practice) välityksellä. Tällainen yhteisö on vuorovaikutteinen sosiaalinen yksikkö, joka työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi neuvotellen merkityksistä ja toimien yhdessä. Käytäntöyhteisön lähtökohtana on jaetun ”yrityksen”, projektin, toteuttaminen, josta yhteisön jäsenet keskenään sopivat. Käytäntöyhteisöön liittyy oleellisesti myös vastavuoroinen toimintaan sitoutuminen, jolloin yhteiset käytännöt sitovat yhteisön jäseniä toisiinsa, vaikka yksittäinen osallistuja ei olisikaan vuorovaikutuksessa jokaisen muun osallistujan kanssa. Yleensä yhteisön jäseneltä vaaditaan myös tietoisia ponnistuksia, jotka tähtäävät yhteisöstä huolehtimiseen ja sen koossa pitämiseen. Käytäntöyhteisö tuottaa myös jaettua toiminnan välineistöä, mikä ilmenee muun muassa erilaisina käsitteinä ja tarinoina. (emt., 73–83, 133.) Yhtyeet, kuorot ja orkesterit ovatkin juuri tällaisia käytäntöyhteisöjä, koska ne ovat vuorovaikutteisia ja työskentelevät yhteisten tavoitteiden, yleensä konserttien ja esimerkiksi matkojen saavuttamiseksi. Kuoroissa ja orkestereissa pätevät

⁵ Asiantuntija rinnastetaan yleensä ammattilaiseen, mutta yhtä lailla joku voi olla harrastamisen asiantuntija (ks. Ylinen 1998, 30; 54)

yhteiset säännöt, ja toimintaan pitää sitoutua, jotta tavoitteisiin päästään. Kuoroissa ja orkestereissa on yleensä käytänteitä ja sanastoa, jotka profiloituvat kyseisen yhteisön ominaisiksi käsitteiksi.

2.2.2 Musiikin yhteisöllisen harrastamisen tarkastelua eri näkökulmista

Kun yksilö aloittaa musiikkiharrastuksen, hän tulee samalla musiikkiopistokulttuurin vaikutuspiiriin. Tällä tavoin hän tulee osalliseksi musiikkiopistoyhteisöstä. Samalla tavalla yksilö voi olla useiden eri yhteisöjen jäsen. Yhteisön avulla ihminen jäsentää sekä itseään että yhteisön toimintaa (Numminen 2005, 75). Vähitellen sosiaaliset säännöt tulevat hänelle tutuiksi ja hän oppii, mikä kyseisessä kulttuurissa tai yhteisössä on sallittua. Kiinnittyminen yhteisöön tapahtuu omaksumalla vallitsevat arvot, normit ja toimintamallit (ks. Huhtanen 2004, 86–91).

Useat 2000-luvulla musiikin harrastamiseen liittyvät väitöskirjat käsittelevät pianisteja, joiden yhteissoitto on selkeästi vähäisempää kuin orkesterisoitinten harrastajien. Näissä tutkimuksissa yhteissoiton merkitys on kuitenkin nostettu esiin. Erja Kososen (2001, 112; 116) mukaan yhteismusisointi on tuonut vaihtelua ja innostusta omaan pianonsoittoon. Hän myös toteaa, että pianoon liitetyn soolosoitinmaisuuuden myötä musiikin tekemisen yhteisöllisyys on jäänyt tavallaan toissijaiseen asemaan. Musiikkiopistoissa niin ikään pidetään yhteismusisointia tärkeänä. Annu Tuovila (2003) osoitti tutkimuksessaan, että musiikinopiskelun edellytyksiä voidaan muuttaa myönteisten yhteissoitto- ja esiintymiskokemusten avulla. Musiikkiopistoissa opiskelevien lapsien omaa soittoarvostusta edesauttoivat toistuvat erilaiset esiintymiset ja yhteissoittotovereiden löytyminen. (emt. 233, 245.)

Ava Numminen (2005, 75) toteaa, että yhteisöön osallistuminen ja toiminta on niin huippuosaamisen kuin harrastamisenkin kannalta hyvin olennaista. Toimiessa yhdessä toisten kanssa ei ole kysymys ainoastaan siitä, että usein on hausempaa tehdä asioita yhdessä ja että toimintaan sitoudutaan vahvemmin, vaan kysymys on myös siitä, että yhteisö on olennainen identiteetin kannalta. Yhteisössä toimiessa ihminen jäsentää sekä toimintaa että itseään yhdessä muiden kanssa ja suhteessa muihin. Vaikka ihminen toimisi jossain tilanteessa yksin, hänen toimintansa tapahtuu yhteisössä toiminnalle annettavia merkityksiä varten. Pauliina Ylinen

(2008, 71) toteaa, että soittokavereilla on harrastajaidentiteetin rakentumisessa vähintään yhtä tärkeä merkitys kuin musiikilla.

Identiteetin ohella on myös tärkeä ottaa huomioon yhteisössä oppiminen. Yhteisöön kuulumisen ja sen toimintaan osallistumisen merkitys ovat merkittäviä oppimisen ja älyllisen kehityksen voimavaroja. Yksilö omaksuu syvimmin asioita, jotka tekevät mahdolliseksi osallistumisen sellaisiin yhteisöihin, joita hän pitää arvossa. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 123.) Musiikin yhteisöllisyydessä musiikin omaksuminen tapahtuu kuin itsestään siinä yhteisössä, jota yksilö arvostaa. Yhdessä oppiva ryhmä on samalla yhteisö, joka toiminnassaan rakentaa kansalaisuutta ja demokratiaa. Vapaassa sivistystyössä on mahdollista yhdistää opinnolliset päämäärät yhteisöllisiin päämääriin. (Niemelä 2004, 68.)

Viimeisenä merkittävänä näkökulmana musiikin yhteisölliselle harrastamiselle on terveyden ylläpitäminen. Markku T. Hyypän mukaan monet tutkimukset ovat osoittaneet kulttuuri- ja liikuntaharrastusten lisäävän hyvinvointia ja pidentävän elämää (Hyypä 2002, 52–53). Erityisen paljon terveysvaikutusta tuntuu olevan yhteisöllisillä harrastuksilla. Esimerkiksi vapaaehtoisen harrastustoiminnan ja kulttuuriharrastusten on osoitettu olevan yhteydessä hyvään terveyteen. (Hyypä 2005, 54.) Ruotsalaisen väestön seurantatutkimuksen perusteella muun muassa yhteismusisointi ja kuorossa laulaminen liittyvät pitkään elinikään (Hyypä 2002, 42–45).

2.2.3 Yhteismusisoinnin merkitys

Riitta Hanifin (1998) mukaan musiikillisia yhteisöjä voi olla erilaisia eri elämänvaiheissa. Näitä ovat muun muassa koti sekä uskonnolliset ja etniset yhteisöt. Monilla lapsilla lapsikuorot ja orkesterit ovat muodostaneet merkittävän musiikillisen yhteisön, josta on ollut helppo jatkaa musiikkiharrastusta. Aikuisen harrastusmaailmasta Hanifi toteaa, että musiikkimaku vähitellen eriytyy ja musiikista aletaan löytää jotakin omalle itselle tunnusomaista. Kuorolaulu ja orkesteri tarjoavat samanmielisten yhteisön, jossa on mahdollisuus kehittää kykyjä ja omaa persoonallisuutta, tutustua hyvään musiikkiin ja saada ystäviä. Kuorot ja orkesterit, silloin kun niissä soitetaan itse, ovat melko tiiviitä yhteisöjä, joihin annetaan omaa itseä mukaan hyvinkin paljon. Tällöin soittaminen ja

laulaminen ovat keskeinen osa omaa identiteettiä. Kuorolaulun tai orkesterisoiton hylkääminen onkin iso askel, eikä sen ottaminen ole helppoa. (emt., 425–426.)

Pauliina Ylisen tutkielman perusteella yhteismusisointi on musiikin harrastajille äärimmäisen merkittävää. Se voi olla koko harrastamisen suurin sisältö. Yhteissoittokokemukset ovat kannustaneet jatkamaan, ja yhteiset kokemukset ovat jääneet pysyvästi mieleen. Yhdessä soittamiseen liittyy monenlaisia asioita: muun muassa esiintymistilanteen hienoiseen jännitykseen sekoittuu soittamisen riemua, harjoituksissa on hiottu pieniä yksityiskohtia ja jokainen toivoo niiden kaikkien lokahtavan esityksessä paikoilleen. Jokainen yrittää parhaansa ja toivoo muidenkin onnistumista. Parhaimmillaan äärimmäinen keskittyminen ja latautuminen tuottavat elämyksen, joka ei unohdu koskaan. (Ylinen 2008, 71–72.)

Tämän toteaa myös Sini Louhivuori (2004) haastattelututkimuksessaan kansalaisopiston musiikin harrastajista: ”Musiikin voiman yhteinen kokeminen tuli vahvana esiin kysyessäni musiikin harrastamisen hohtohetkistä: tärkeät esiintymistilanteet, jotka pitkän harjoittelun ja tiukan keskittymisen jälkeen olivat onnistuneet, olivat jääneet kaikille laulajille⁶ mieleen voimakkaina elämyksinä. Nämä kokemukset olivat merkittävästi aktivoineet ja innostaneet heitä harrastuksen jatkamiseen.” Tutkimuksessa soittajat korostivat yhteisöllisyyden rinnalla myös tärkeänä asiana soittotekniikan oppimista ja yhteissoittotaidon kehittymistä. (emt. 49–50.)

Musikaalinen elämä -kirjassa pitkän linjan mieskuorolainen Veikko Lappalainen⁷ toteaa, että kuorolaulaja omaksuu harrastuksessaan ryhmätyön ja antaa arvon laulajakaverilleen, koska tietää, että saumaton yhteistyö tuottaa nautittavaa kuorolaulua. Kuoron ja orkesterin johto on tavoitteellista tulosjohtamista: tulokset syntyvät laulunjohtajan ja kuoron yhteistyönä. Korkeakulttuuri on aina läsnä. (Lappalainen 2004, 75.)

⁶ Haastattelussa oli kyseessä kuorolaulaja, mutta tulos voisi päteä yhtä lailla myös orkesterisoittajiin.

⁷ Lappalaisen tarinan ytimessä on Ylioppilaskunnan Laulajat, YL, mikä tekee tarinasta varsin elävän tämän tutkimuksen kannalta – onhan YL YS:n ”isovehi”.

3 Ylioppilaskunnan Soittajat

Tämän luvun tarkoituksena on kertoa Ylioppilaskunnan Soittajista, orkesterista, joka edustaa musiikillista yhteisöä tässä tutkimuksessa. Koska tutkimustuloksissa viitataan niin monesti YS:n konkreettiseen toimintaan ja myös historiaan, on perusteltua esitellä orkesterin historiaa ja arkielämää. Luvun alussa avaan harrastajaorkesterin käsitettä.

3.1 Harrastajaorkesteri

Tämän tutkimuksen musiikillinen yhteisö on harrastajaorkesteri. Harrastajaorkesterin yksinkertaisin määrite lienee se, että soittajille ei makseta soittamisesta palkkaa eivätkä he elätä sillä itseään. Joissakin orkestereissa kerätään jäsenmaksuja toiminnan ylläpitämiseksi. Harrastajaorkesterissa soittamisen näkökulmia esiteltiin luvussa 2.1.3.

Harrastajaorkestereita on Suomessa monentyypisiä. Musiikkiopistojen yhteydessä toimivia oppilasorkestereita lienee määrällisesti eniten, koska musiikkioppilaitosten opetussuunnitelmaan kuuluu yhteismusisointi ja oppilaitoksen tehtävänä on pitää huolta, että monipuolista yhteismusisointia järjestetään (Opetushallitus 2002, liiteosa 3.1). Tällaiset oppilasorkesterit toimivat kuitenkin hieman eri tavalla kuin vapaaehtoisesti toimivat harrastajaorkesterit.

Helsingin työväenopiston yhteydessä toimii erityisesti aikuisille suunnattuja harrastajaorkestereita (Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto 2009, 142–156). Myös monien seurakuntien yhteydessä toimii joko säännöllisesti tai periodeittain kokoontuvia orkestereita. Erilaiset järjestöt, kuten Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (NMKY), järjestävät orkesteritoimintaa (HNMKY 2009).

Merkittävän osan harrastajaorkesteri-instituutiosta muodostavat opiskelijaorkesterit. Ne koostuvat pääasiallisesti opiskelijoista, mutta mukana voi olla myös valmistuneita ja työssäkäyjiä. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n sääntöjen toisen pykälän mukaan ”Yhdistyksen tarkoitus on luoda mahdollisuudet ylioppilaiden omakohtaiselle musiikin harrastamiselle” (Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n säännöt 1999). Opiskelijaorkesterit toimivat yleensä ylioppilaskuntien, ainejärjestöjen ja osakuntien piirissä tai alaisuudessa. Oleellista niiden toiminnassa on myös se, että

soittajat itse vastaavat toimintansa pyörittämisestä alusta loppuun. Kukaan ulkopuolinen tai maksettu taho ei järjestä toimintaa, kuten esimerkiksi työväenopistoissa. Soittajille ja virkailijoille ei makseta palkkaa. Usein ainoat, joille palkkaa maksetaan, ovat kapellimestari ja kutsutut solistit.

Opiskelijaorkestereita Suomessa on YS:n lisäksi muun muassa Polyteknikkojen Orkesteri (Espoo), Akateeminen puhallinorkesteri (Helsinki), Akademiska Orkestern (Turku), Tampereen yliopiston sinfoniaorkesteri ja Jyväskylän yliopiston sinfoniaorkesteri. Lisäksi ainejärjestöjen ja osakuntien yhteydessä toimii aktiivisia pienempiä orkestereita, kuten Helsingissä toimivat Medisiinariorkesteri Valkotakit ja Hämäläis-Osakunnan Soittajat. (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009.)

3.2 Ylioppilaskunnan Soittajat tutkimuksen kohteena

YS:n historiasta ja YS:stä ylipäätään on tehty varsin vähän tutkimusta. Einari Marvia julkaisi lisenssiaatin työn akateemisesta orkesterielämästä Helsingissä 1828–68 vuonna 1973, jonka pohjalta hän teki laajan artikkelin Ylioppilaskunnan Soittajien vuosisataisista perinteistä YS:n 60-vuotisjuhlakirjaan vuonna 1986. Tähän artikkeliin hän käytti opinnäytteen lisäksi keräämäänsä tietomateriaalia Akateemisesta orkesterista vuosilta 1870–1925. (Marvia 1986, 8.) Käytän tätä artikkelia YS:n historiaan viitatessa. YS:n synnystä on mainittu myös Taneli Kuusiston (1965) ja Matti Vainion (1992) tutkimuksissa, joissa käsitellään laajemmin suomalaisen orkesterielämän historiaa.

Marvian tutkimukselle ajallisesti suora jatko on Satu Morrin pro gradu -tutkielma Musiikkitieteen laitokselle (2001): *Ylioppilaskunnan Soittajat -sinfoniaorkesterin synty vuonna 1926*. Morri tutki tutkielmassaan YS:n perustamiseen johtavia syitä sekä analysoi harrastajista koostuvan ylioppilasorkesterin toimintaedellytyksiä (Morri 2001, 2). Morrin ansioksi on luettava lukuisten lehtiartikkelien löytäminen ja kokoaminen YS:n arkistosta.

Näiden musiikinhistoriaan liittyvien tutkimusten lisäksi YS on ollut osittain tutkimuksen kohteena Pauliina Ylisen Soveltavan kasvatustieteen laitokselle tehdyssä pro gradu -tutkielmassa *Musiikkioppilaitokset harrastajaksi kasvamisen näyttämönä* (2008). Tutkimus sivuaa YS:ää sikäli, että siinä haastateltavat henkilöt soittavat tai ovat soittaneet YS:ssä.

YS:stä on tehty kaksi juhla kirjaa: 60-vuotisjuhla kirjaa *Ylioppilaskunnan Soittajat 1926–1986* (1986, toimittanut Mika Ainola) ja 80-vuotisjuhla kirjaa *YStävyyden rapsodia* (2006, toimittanut Tiina Talvitie), joissa on paljon nykyisten ja entisten soittajien omia muistelmia, kertomuksia, haastatteluja, lehtiartikkeluja sekä kootut ohjelmisto-, jäsen- ja virkailijaluettelot.

Onkin hieman erikoista, että YS ei ole muutoin tutkimuksen kohteena ollut, vaikka sillä on pitkät ja vankat historialliset sekä yhteiskunnalliset perinteet. Syitä tähän voi olla useita: harrastajaorkestereita on varsin vähän Suomessa verrattuna esimerkiksi kuoroihin, YS ei ole saanut samanlaista statusta musiikkikulttuurissamme kuin isoveljensä Ylioppilaskunnan Laulajat (YL) ja YS lienee yhteisönä kuitenkin sen verran pieni, että ulkopuolisen on sitä vaikea lähteä tutkimaan. Onkin huomattavan arvoinen seikka, että tutkimus YS:stä on lähtenyt soittajista itsestään, kuten on Marvian (jäsen vuosina 1935–1947), Morrin (jäsen vuosina 1993–2002) ja Ylisen (jäsen vuosina 1999–2006) kohdilla käynyt (jäsentiedot Lehtinen & Lähteinen 2006, 190; 191; 211).

3.3 Ylioppilaskunnan Soittajien historian lyhyt oppimäärä

Ylioppilaskunnan Soittajat perustettiin vuonna 1926 itsenäiseksi ylioppilas-korporaatioksi Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan (HYY) alaisuuteen (Marvia 1986, 34). YS:n varsinaiset juuret juontavat kuitenkin pidemmälle historiaan.

Vuonna 1747 Turun akatemian yhteyteen perustettiin ensi kertaa musiikin harjoitusmestarin virka ja samalla Suomen ensimmäinen orkesteri Akateeminen Kapelli. Vuotta 1747 voidaan pitää sekä yliopistollisen musiikinharjoittamisen että myös suomalaisen harrastajapohjaisen orkesteritoiminnan alkamisvuotena. (Vainio 1992, 14.)

Akateeminen Kapelli, joka koostui siis ylioppilaista, vaikutti ensin Turussa, josta se pääkaupungin vaihtuessa muutti yliopiston mukana Helsinkiin vuonna 1828. Orkesteri toimi yliopiston yhtenä laitoksena, välillä aktiivisemmin, välillä hiljaisemmin. Nimi vaihtui Akateemisesta Kapellista Akateemiseen Orkesteriin vuonna 1867. Akateemisen Kapellin ja Orkesterin johtajina toimivat Helsingin yliopiston musiikinopettajan virassa olleet henkilöt, muun muassa Fredrik Pacius (1835–1853), Richard Faltin (1870–1896) ja Robert Kajanus (1897–1925), joka

voitti kilpailun Jean Sibeliusta vastaan musiikinopettajan virasta. Akateeminen Orkesteri toimi siis yhtenä yliopiston laitoksista vuoteen 1925 asti, mutta varsinkaan viimeisinä vuosina sen toiminta ei innostanut nuoria soittajia, eikä yliopiston musiikinopettaja Robert Kajanus juuri jaksanut panostaa orkesteriin. (Marvia 1986, 11–32.)

Syksyllä 1925 tyytymättömien soittajien keskuudesta lähti idea itsenäisesti toimivasta ylioppilasorkesterista. Hyviä kokemuksia oli kuultu sekä Polyteknikkojen Orkesterista, joka oli perustettu itsenäiseksi ylioppilaskorporaatioksi vuonna 1922, että vanhemmasta ylioppilaskuorosta, Ylioppilaskunnan Laulajista, joka oli perustettu jo vuonna 1883. Keväällä 1926 Ylioppilaslehdessä oli ilmoitus uuden orkesterin perustamisesta, ja ensimmäiseen kokoukseen Vanhan Ylioppilastalon Musiikkisaliin 14.4.1926 tuli 21 ylioppilasmuusikkoa (Marvia 1986, 34). Nimeksi päätettiin Ylioppilaskunnan Soittajat ja säännöt tehtiin Ylioppilaskunnan Laulajien sääntöjä mukaillen. Tavoitteeksi asetettiin täydellisen sinfoniaorkesterin kokoonpano ja esiintyminen onnistuneesti ylioppilaspiireissä (Ylioppilaslehti nro 7, 1926). Perustamisjäseninä olivat muun muassa Kaarlo Hellemaa (YS:n ensimmäinen puheenjohtaja), Taneli Kuusisto, Ilmari Krohn nuorempi ja Jussi Jalas. Myöhemmin YS:n jäseninä olivat myös Jean Sibeliuksen tytär Margareta ja veljentytär Riitta. (Lehtinen & Lähteinen 2006, 169–211.)

Uuden orkesterin perustamisesta täytyi vielä informoida Kajanusta, mikä ei tuntunut ylioppilaista kovinkaan miellyttävältä. Akateemisen Orkesterin soittajista koottu pieni lähetystö kävi kertomassa Kajanukselle orkesterin hajaannuksesta, ja että sen tilalle oli perustettu uusi orkesteri toimimaan vapaana ylioppilasjärjestönä. Kajanus suhtautui asiaan ilmeisen helpottuneesti ja ymmärtäväisesti. (Kuusisto 1965, 161–162.) Satu Morri pohtii pro gradu -tutkielmassaan, voivatko ylioppilaat lakkauttaa yliopiston virallisena pidetyn laitoksen, Akateemisen Orkesterin (Morri 2001, 60). Ylioppilaat eivät tietenkään lakkauttaneet laitosta, mutta sen toiminnan kyllä. Vielä 1940-luvun alussa yliopiston luettelossa nähtiin maininta siitä, että Akateeminen soittokunta kokoontuu harjoituksiin perjantaisin klo 19–21, vaikka kokoonpanoa ei ollut enää olemassakaan (Marvia 1986, 34).

Ylioppilaskunnan Soittajat on siis toiminut aktiivisesti vuodesta 1926. Ensimmäinen oma konsertti pidettiin keväällä 1928. Alusta lähtien harjoitukset on pidetty keskiviikkoiltaisain Vanhan Ylioppilastalon Musiikkisalissa, jossa orkesteri

yhä keskiviikkoisin harjoittelee. Perustoiminta vakiintui nykytoiminnan kaltaiseksi alkuvuosista lähtien, joskin vuoteen 1972 asti YS esitti vain yhden konserttiohjelman keväisin muutamia yksittäisiä yhteiskonsertteja lukuun ottamatta. Vasta vuodesta 1973 lähtien YS on esittänyt kaksi konserttiohjelmistoa lukuvuodessa, yhden keväällä, yhden syksyllä. (Ainola 1986, 152–163.) Varsinaista tutkimustietoa YS:n toiminnasta vuoden 1928 jälkeen ei ole, tosin muistelmia ja arkistoitua materiaalia on varsin runsaasti. Mainitsemisen arvoisena seikkana YS:n historiasta on 13 soittajan kaatuminen talvi- ja jatkosodassa vuosina 1939–1944, mikä varmasti jätti jälkensä YS:ään (Ainola 1986, 86).

Ylioppilaskunnan Soittajien kapellimestareina ovat toimineet muun muassa Toivo Haapanen, Jussi Jalas, Erik Cronvall, Leif Segerstam, Kari Tikka, Esa-Pekka Salonen, Markus Lehtinen, John Storgårds, Tuomas Rousi ja Jyri Nissilä (Lehtinen & Lähteinen 2006, 164). Solisteina on niin ikään toiminut suomalaisia nousevia tähtiä ja jo uraa tehneitä, esimerkiksi Aulikki Rautawaara (1928), Timo Mikkilä (1945), Erkki Rautio (1958), Arto Noras (1969), Ralf Gothóni (1973), Sakari Oramo (1987) ja Jaakko Kuusisto (1997). 2000-luvulla YS:n solisteina ovat olleet muun muassa Pietari Inkinen (2000), Juha Uusitalo (2003), Jukka Perko (2005) ja Joonas Ahonen (2008). (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009.)

Ylioppilaskunnan Soittajat on myös vuosien varrella esittänyt eri säveltäjien kantaesityksiä, esimerkiksi Taneli Kuusiston *Pastorale* vuonna 1934. Uusimpina kantaesityksinä ovat Harri Vuoren *Elfenmusik* (2009), Markku Klamin *sight – energy – vague – ocean* (2007) ja Hannu Pohjannoron *XL* (2004). (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009.)

Vuonna 1970 Ylioppilaskunnan Soittajat merkittiin yhdistysrekisteriin, ja siitä lähtien se on ollut itsenäinen rekisteröity yhdistys. Vaikka YS nyky muodossaan on ollut olemassa vuodesta 1926 lähtien, voidaan sen katsovan olevan Akateemisen Kapellin ja Orkesterin suora jatkaja. YS onnistui pelastamaan Suomen ensimmäisen orkesterin kuihtumiselta ja jatkamaan vuodesta 1747 alkanutta yhtäjaksoista akateemista orkesteriperinnettä (Morri 2001, 92) – yhdestä näkökulmasta katsottuna YS:n voidaankin sanoa olevan Suomen vanhin orkesteri.

3.4 Ylioppilaskunnan Soittajien toiminta

3.4.1 Ohjelmisto

Ylioppilaskunnan Soittajat on täysimittainen sinfoniaorkesteri ja se esittää laajoja sinfoniateoksia joka kausi. Yleensä orkesteri valmistaa yhden ohjelmiston lukukaudessa ja pitää konsertit lukukauden päätteeksi joulukuussa ja toukokuussa. Ohjelmisto pyritään pitämään sinfoniakokoonpanolle sopivana, mutta toisinaan orkesteri esittää myös jousi- ja puhallinorkesteriteoksia. Ohjelmiston suunnitteli aikaisemmin hallitus kapellimestarin kanssa, mutta vuodesta 2005 lähtien ohjelmiston on suunnitellut taiteellinen toimikunta, johon kuuluu kapellimestarin, konserttimestarin ja puheenjohtajan lisäksi eri soitinsektioiden edustajia. Ohjelmistosuunnittelu ja sen kehitys voisi olla oma tutkimus sinänsä, mutta mainittakoon viime vuosien keskeisistä sinfoniaorkesteriteoksista Tšaikovskin 6. sinfonia, Sibeliuksen 4. ja 7. sinfonia, Brahmsin 2. sinfonia ja Brucknerin 2. sinfonia. Solistiteoksina on ollut sekä tuttua että harvinaisempaa ohjelmistoa, muun muassa Straussin oboekonsertto, Arutjunjanin trumpetti-konsertto ja Englundin pianokonsertto. Suomalaiselle musiikille on lähes jokaisessa konserttiohjelmistossa paikkansa. Liitteenä on kokonainen luettelo YS:n pääkonserttien ohjelmistosta vuosilta 2005–2008 (Liite 1). Listassa on vain pääkonserttien (talvi- ja kevätkonsertit) ohjelmisto, pois on jätetty promootiot, vapputanssiaiset ja kamariorkesteriesiintymiset. Listassa on myös konserttiajat ja -paikat, kapellimestari ja solisti. YS pyrkii konsertoimaan Helsingin lisäksi myös eri puolilla Suomea, kuten listasta näkyy. (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009.)

3.4.2 Ylioppilaskunnan Soittajien arki

Ylioppilaskunnan Soittajissa on sen 83-vuotisen historian aikana ollut 1599 jäsentä (Ylioppilaskunnan Soittajien jäsenmatrikkeli 1982–). Jäsenyys on ikuinen, joten tietyssä mielessä Ylioppilaskunnan Soittajia voikin kutsua Suomen suurimmaksi sinfoniaorkesteriksi. Soittajat tulevat orkesteriin pääsääntöisesti syksyllä järjestettävien koesoittojen kautta ja jäseniksi heidät hyväksytään orkesterin yleiskokouksissa syksyllä ja keväällä (Ylioppilaskunnan Soittajien säännöt 1999). Aktiivisoittajia on soittavassa kokoonpanossa yleensä noin 80. Valtaosa orkesteriin tulevista soittajista on opiskelijoita. Osa soittajista viihtyy orkesterissa vain muutaman vuoden, osa on mukana vuosia, jopa vuosikymmeniä. Orkesterissa on

vahva perinne siitä, että ketään ei heitetä ulos, vaan orkesterissa saa soittaa niin pitkään kuin itse haluaa, vaikka olisi jo valmistunut ja työelämässäänkin. Useimmiten muuttuneet perhe-, työ- ja muut elämäntilanteet ovat syitä, jolloin soittajat lopettavat YS:ssä soittamisen.

Ylioppilaskunnan Soittajien organisaatio on varsin laaja ja pyrkii toimimaan lähes ammattimaisesti. Orkesteri on rekisteröity yhdistys, ja säännöissä vaaditaan muun muassa tiettyjen toimihenkilöiden valinta (Ylioppilaskunnan Soittajien säännöt 1999). Orkesterissa on monta toimikuntaa, joista toiminnan pyörittämisen kannalta oleellisin on hallitus. Muita toimikuntia ovat huvitoimikunta, taiteellinen toimikunta ja tarvittaessa matkatoimikunta. Orkesterilla on myös oma laaja nuotisto, omaisuutta erilaisen kaluston muodossa (soittimia, nuottitelineitä, ym.) ja arkisto. Toimihenkilöitä eli viranhoitajia (myöhemmin *virka*) on orkesterissa yli 40.

Orkesteri hankkii tuloja varsinaisen sinfoniaorkesteritoiminnan pyörittämiseen pienyhtye- ja salonkiorkesteriesiintymisillä. Nämä esiintymiset kuuluvat jokaisen soittajan velvollisuuksiin, mutta useimmiten niihin mennään ihan mielellään (YSSO-raportti 2005). Pienyhtye- ja salonkiorkesteriesiintymisten lisäksi Ylioppilaskunnan Soittajia tilataan aika ajoin joko kamariorkesterina tai kokonaisena sinfoniaorkesterina soittamaan erilaisiin tilaisuuksiin. Yleisimpiä ovat yliopistolla järjestettävät promootiot ja akateemiset juhlallisuudet, mutta orkesteri on esiintynyt muutaman kerran tv-ohjelmissakin.

Ylioppilaskunnan Soittajat esiintyy useimmiten yksin, mutta silloin tällöin orkesteri tekee yhteistyötä eri kuorojen kanssa. 2000-luvulla yhteisprojekteja on ollut Akateemisen Laulun, Suomen Laulun, Etelä-Suomalaisen Osakunnan laulajien ja Keravan oopperan kanssa (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009).

Varsinaisen soittamisen ja konsertoimisen lisäksi orkesterin toimintaan kuuluu paljon muutakin. YS tekee silloin tällöin ulkomaanmatkoja, viimeisimpinä matkat Ruotsiin ja Tanskaan 2008, Ruotsiin ja Viroon 2006, Itävaltaan ja Unkariin 2004 ja Italiaan 2001 (Talvitie 2006, 150). Toimintaan kuuluvat olennaisesti myös yhteiset illanvietot ja juhlat, eri toimikuntien kokoukset, kotimaan konserttimatkat ja urheilu eri vuodenaikoina. Tapahtumia yhden lukuvuoden aikana voi kertyä yli

200, esimerkiksi 80-vuotisjuhlakautena 2005–2006 niitä oli 216. (Ylioppilaskunnan Soittajien toimintakertomus 2005–2006).

3.5 Orkesteri keväällä 2009

Tutkimukseni ajankohta sijoittui keväälle 2009, joten on syytä valottaa orkesterin senhetkistä toimintaa. Keväällä 2009 orkesterin kapellimestarina oli Mikk Murdvee ja puheenjohtajana Sanna-Mari Hiekka. Ohjelmistossa oli Franz Schubertin *Sinfonia nro 7 h-molli "Keskenikäinen"*, Édouard Lalon *Espanjalainen sinfonia op. 21* (solisti Minna Pensola) ja Jean Sibeliuksen *Sinfonia nro 7 op. 105*. Sen lisäksi, että konserttien ohjelmistossa kaikki teokset olivat sinfonioita, mielenkiintoiseksi yksityiskohdaksi voi mainita kaksikin asiaa: Schubertin sinfonia on sama sinfonia, jonka YS ensimmäisessä omassa konsertissaan vuonna 1928 esitti. Toinen mainittavan arvoinen seikka on, että YS ei ole aiemmin esittänyt Sibeliuksen 7. sinfoniaa. Kaikki muut Sibeliuksen sinfoniat on esitetty vuosikymmenten aikoina lukuisia kertoja. (Ylioppilaskunnan Soittajat 2009.)

Kevätkonsertteja oli kaksi, ja ne pidettiin toukokuussa Helsingissä ja Tallinnassa. Lisäksi orkesteri esiintyi Fredrik Paciuksen 200-vuotisjuhlassa maaliskuussa (solisteina olivat muun muassa Monica Groop ja Jani Lehtonen).

Muita aktiviteetteja kevään 2009 aikana harjoitusten ja konserttien lisäksi olivat muun muassa useat salonkiorkesteri- ja pienyhtye-esiintymiset, Vapputanssiaiset ja yhteiset juhlat. Kesällä ei varsinaista orkesterisoittoa ollut, mutta toiminta jatkui kesäurheilulajien merkeissä.

4 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen tutkimusongelmat ja kerron tutkimusmenetelmistä. Lisäksi selvitän tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheet.

4.1 Tutkimusongelmat

Tutkin tässä tutkimuksessa *yksilön kokemuksia musiikin yhteisöllisestä harrastamisesta*. Musiikillisenä yhteisönä tutkimuksessani on Ylioppilaskunnan Soittajat (YS).

Tutkimusongelmani ovat:

- Mitkä kokemukset ovat kannustaneet YS:n toimintaan sitoutumiseen ensimmäisinä YS-vuosina?
- Minkälaisia kokemuksia YS on antanut musiikillisesti?
- Minkälaisia kokemuksia YS on antanut yhteisönä?
- Mitä muita kokemuksia YS on antanut?

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 122) toteavat, että tutkimukseen pitäisi löytää johtoajatus, jonka mukaisesti voidaan kiteyttää tutkimuksen pääongelmat. Päädyin näihin tutkimusongelmiin sillä perusteella, että ne antavat kokonaisvaltaisen kehyksen harrastajaorkesterista saatuihin kokemuksiin. Musiikki ja yhteisö ovat kaksi orkesterissa soittamisen peruspilaria, joten oli luontevaa, että ne esiintyivät tutkimusongelmissa. Ensimmäisten orkesterivuosien kokemukset kannustavat toimintaan sitoutumiseen, joten niistä syntyi yksi tutkimusongelma. Viimeinen tutkimusongelma antoi mahdollisuuden muiden kuin edellä mainittujen kokemusten tutkimiseen.

4.2 Laadullinen tutkimus

Tutkimukseni sijoittuu laadullisen tutkimuksen viitekehykseen, narratiivis-elämäkerralliseen tutkimusperinteeseen. Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Tavoitteena ovat ihmisen omat kuvaukset omasta todellisuudestaan. (Vilkkä 2005, 97.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa tai

ymmärtämään tiettyä toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2006, 87). Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on toiminnassaan tietynlaista vapautta, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen (Eskola & Suoranta 2001, 20).

Nämä laadullisen tutkimuksen määritelmät sopivat tutkimukseeni varsin hyvin. Tutkimushenkilöideni omat tarinat olivat juuri niitä kuvauksia, joita henkilöt ovat pitäneet itselleen tärkeinä. Tutkimuksen ytimessä oli niin ikään merkitysten maailma, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Tutkimuksellani pyrin kuvaamaan sitä harrastusympäristöä, jonka YS luo. Tutkijan vapaus antoi minulle mahdollisuuden muokata tutkimussuunnitelmaani ja -ongelmiani tutkimukseni edetessä, niin kuin parhaimmillaan laadullisessa tutkimuksessa tapahtuu (Eskola & Suoranta 2001, 16). Tutkimusongelmieni sisältö ei varsinaisesti muuttunut tutkimuksen edetessä, muutin ainoastaan niiden ulkoasua ja jäsentelyä, jotta ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja kattavia.

Tutkimuksessani on myös tapaustutkimuksen elementtejä. Tapaustutkimus on yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130). Tapaustutkimuksessa on olennaista, että käsiteltävä aineisto muodostaa tavalla tai toisella kokonaisuuden, siis tapauksen (Saarela-Kinnunen & Eskola 2007, 185). Valintakriteerien muodostamista ja lopullista valintaa auttaa hyvä kohderyhmän ja tilanteen tuntemus (Vilkka 2005, 131). Koska tutkimukseni koskee tiettyä yhteisöä ja yhteinen konteksti tutkittaville on Ylioppilaskunnan Soittajat, on tutkimuksessani täten myös tapaustutkimuksen piirteitä.

4.3 Narratiivis-elämäkerrallinen lähestymistapa

Vaikka tässä tutkimuksessa aineistonkeruutapana onkin varsinaisesti teema-
kirjoittaminen, sijoittuu aineiston sisältö kuitenkin narratiivis-elämäkerralliseen tutkimusperinteeseen. Narratiivisuus ei ole varsinainen metodi, vaan hajanainen muodostelma kertomuksiin liittyvää tutkimusta. Se on väljä viitekehys, jolle on tunnusomaista huomion kohdistuminen kertomuksiin todellisuuden tuottajana ja välittäjänä. (Heikkinen 2002, 185.)

Narratiivis-elämäkerralliselle tutkimuskirjallisuudelle on tyypillistä, että samassa artikkelissa voidaan synonyymisesti ja rinnakkain puhua vuorotellen esimerkiksi narratiivisesta tutkimuksesta ja elämäkerrallisesta lähestymistavasta (Hirvonen 2003, 34). Niinpä tässäkin tutkimuksessa käytän molempia termejä. Leena Syrjälä erottaa elämäkerrallisuuden ja narratiivisuuden painottamalla persoonallisen kokemusmaailman ymmärtämistä ja kuvaamista. Narratiivisuudessa ihminen jäsentää kokemuksiaan tarinan muotoon. Elämäkerrallisuudessa sen sijaan ihmisen kokemusmaailma rakentuu elämänkestävänä prosessina. (Syrjälä 2008, 196.)

4.3.1 Elämäkerrallisuus

Tutkimukseni kohteena ei ollut niinkään yksilön kokonainen elämäkerta, vaan osa hänen musiikillista elämäkertaansa, siitä tarkalleen ottaen YS-elämäkerta. On selvää, että vastaajien musiikillinen elämäkerta juontaa juurensa jo pitkälle kauemmas ennen heidän YS-uraansa. Sen ohella saattaa kulkea muitakin musiikillisia aiheita ja tulevaisuudessa musiikillinen elämäkerta jatkuu melko varmasti aina elämän loppuun saakka, siinä YS yhtenä juonteena. Onkin siis syytä kysyä, voiko elämäkerrasta puhua, jos tarina ei kata koko elämää. Elämän voidaan ajatella kuitenkin koostuvan useista eri kokonaisuuksista ja eri tarinoista, joilla on alku ja joilla saattaa olla loppu tai jotka jatkuvat yhä. Ja näissä tarinoissa, joita tutkimukseeni sain, oli selkeä kulku ensimmäisistä YS-vuosista tähän päivään, joten niissä oli elämäkerrallisia elementtejä. Niitä voidaan kutsua elämäkerrallisiksi tarinoiksi, tässä tapauksessa YS-elämäkerroiksi.

Elämäkerrat kertovat olennaisen siitä, miten oma elämä on kertojan näkökulmasta kertomushetkellä hahmottunut, mitkä asiat siinä ovat päällimmäisiä ja mitkä toissijaisia. Elämäkerta on aina näyte menneistä tapahtumista. Ihmisen kertoessa elämäntarinaansa hän valikoi, arvioi ja painottaa sitä, mitä hänen elämässään on aiemmin tapahtunut. Puhutaankin siis subjektiivisesta eli omaelämäkerrasta. Objektiivisempaan elämäkertaan vaaditaan useita haastattelukertoja ja muutakin dokumenttiaineistoa. (Eskola & Suoranta 2001, 123–124.)

Elämäkertojen hyvänä puolena pidetään sitä, että tutkittava kertoo niistä tapahtumista, joita hän pitää merkittävinä ja jättää kertomatta niistä asioista, joita hän ei halua muistella. Tutkija ei siis etukäteen jäsennä valmiiksi tarinaa, vaan tutkittava tekee sen itse. Elämäkerroista näkyy välittömästi myös miten ihmiset

itse sanovat kokevansa elämänsä ilman muiden tekemiä kirjallisia tulkintoja tai haastattelijan ja haastateltavan interaktiota. (Eskola & Suoranta 2001, 122; 124). Elämäkerroissa on myös haittapuolensa: tutkittavat eivät ehkä muista asioita tai he muistavat niitä väärin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 214). Haastatteluun verrattuna omaelämäkerran kirjoittaminen on tilanteena aivan toisenlainen. Kirjoittaessaan ihminen on yksin ajatustensa ja kokemustensa kanssa (Eskola & Suoranta 2001, 122). Omassa tutkimuksessani vastaajat ovat kirjoittaneet asioista, jotka ovat tapahtuneet jopa useita vuosia sitten, jolloin muistikuva todellisesta tapahtumasta on voinut muuttua tai saada uusia tulkintoja vastaajan silmissä. Kirjoittaessa on voinut olla myös itsekritiikkiä ja harkintaa enemmän kuin esimerkiksi haastattelussa. Kirjoittamisessa voi kuitenkin aina palata takaisin ja pyyhkiä pois kirjoittamansa, jos tuntuu, että ei haluaakaan paljastaa jotain asiaa.

Anni Vilkkö kirjoittaa, että ”Elämäntarinan ydin on siinä, kuka yksilö kokee olevansa ja kuinka hänestä tuli tämä tietty persoona” (Vilkkö 1997, 76). Tällöin yksilö muovaa käsitystä itsestään järjestelemällä ja jäsentämällä elämänsä tapahtumia. Näillä jäsenyksillään ja selityksillään hän antaa mieltä elämälleen, paikantaa itseään tässä hetkessä sekä ennakoii tulevaisuuttaan. Tämän elämäntarinan kertominen tai kirjoittaminen on osa oman elämän arviointia nykyisen minän selittämiseksi, mutta samalla sillä on merkittävä lisäys: se on elämän esittämistä jollekulle, kuulijalle tai tässä tapauksessa lukijalle. (Vilkkö 1997, 77.) Kukapa meistä ei olisi joskus miettinyt menneitä tapahtumiaan ikään kuin ulkopuolisen kertojan roolissa.

4.3.2 Narratiivit, tarinat, kertomukset

Narratiivisen tutkimuksen ydin on kertomusten analyysi (Hänninen 2003, 16). Narratiivi voidaan suomentaa kertomukseksi, tarinaksi tai tapahtumien kuluksi. Narratiivisuudella viitataan lähestymistapaan, jossa ajatellaan kertomuksia tapana ymmärtää omaa elämää ja tehdä oman elämän tapahtumia merkityksellisiksi. (Hirsjärvi 2007, 213.)

Narratiiveille on ominaista kyky vangita tapahtumia ja ilmiöitä sellaisella tavalla, että lukija voi päästä tapahtumisen äärelle, jopa tempautua mukaan (Huhtanen 2004, 20). On siis syytä pitää mielessä, että narratiivisessa lähestymistavassa korostetaan sitä seikkaa, että tutkija ei koskaan ole täysin objektiivinen. Heikkinen

toteaakin, että keskeistä narratiivisessa tutkimuksessa on tietämisen subjektiivisuus, se ei pyri objektiiviseen tai yleistettävään tietoon vaan henkilökohtaiseen ja subjektiiviseen tietoon. (Heikkinen 2007, 156.) Eskola ja Suoranta (2001, 17) toteavat, että objektiivisuus syntyy nimenomaan oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta. Subjektiivinen tieto onkin tässä tutkimuksessa varsin korostetussa asemassa, koska olen itse tutkimani yhteisön jäsen. Olen subjektiivisempi kuin esimerkiksi yhteisön ulkopuolelta tuleva tutkija.

Narratiivinen lähestymistapa sisältää kokonaisvaltaisen ajatuksen ihmisen maailmassa olemisesta kokemuksiinsa kietoutuneena. Kokemuksen käsite on keskeinen. Kerrottujen tarinoiden ajatellaan kuvaavan kokemusmaailmaa. Narratiivisessa tutkimuksessa tutkimuskohteeksi tulevat kertomukset. Kokemuksen kuvauksina ne eivät ole fiktiota tai satuja. Niihin suhtaudutaan kuten esimerkiksi fenomenologisessa tutkimuksessa suhtaudutaan ihmisen kokemuksiin: ne ovat kertojalle tosia. (Syrjälä 2008, 201.)

Vilma Hänninen käyttää käsitettä *sisäinen tarina* viitatessaan ihmisen mielen sisäiseen prosessiin, jossa ihminen tulkitsee omaa elämäänsä tarinallisten merkitysten kautta. Sisäinen tarina muodostuu osittain kerronnassa, mutta osittain se jää myös piiloon, kaikkia kokemuksia ei kerrota. (Hänninen 2003, 20.)

Sisäisessä tarinassa on siis kyse prosessista, jossa yksilö tulkitsee elämänsä tapahtumia sosiaalisesta tarinavarannosta omaksumiensa tarinallisten mallien avulla. Jatkuvassa prosessissa useat osatarinat kutoutuvat toisiinsa. Sisäiset tarinat voivat olla muun muassa ajallisissa, hierarkkisissa ja rinnakkaisissa suhteissa toisiinsa. Osa näistä tarinoista on jo päättäneitä, osa vasta kurkottaa kohti tulevaa. Kertomus sen sijaan syntyy sisäisestä tarinasta, se on ihmisen itsestään kertoma tarina muille. Kertomuksessa tyypillisimmin kerrotaan tapahtumia, jotka ovat jo toteutuneet. (Hänninen 2003, 21–22.) Yksittäiset elämäntapahtumat siis saavat merkityksen, kun ne liitetään tarinallisen ajattelun avulla muihin kokemuksiin, tunteisiin ja ajatuksiin.

Omassa tutkimuksessani narratiivisuus näyttäytyy erityisesti tutkittavien kertomuksissaan omasta harrastuksestaan. Tekstit ovat tarinoita jo itsessään ja lisäksi niiden avulla pyrin tulkitsemaan vastaajien kokemusmaailmaa. Toki narratiivisuus

esiintyy tutkimuksessani myös siten, että tuotan itse kertomusta kootessani soittajien kokemuksia omasta orkesteriharrastuksestaan.

4.4 Teemakirjoittaminen

Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pohdin eri tapoja hankkia aineistoni. Tällä hetkellä musiikkikasvatuksen tutkimuskentässä varsin suosittu menetelmä, tutkimushaastattelu, oli yksi vaihtoehto. Sen etuja olisi muun muassa se, että haastateltava pääsee puhumaan varsin vapaamuotoisesti (Eskola & Suoranta 2001, 87) ja haastattelija pääsee heti kysymään tarkentavia lisäkysymyksiä. Tällä olisi toki omat hyvät puolensa, mutta haastattelussa haastattelijan läsnäolo vaikuttaa aina tilanteeseen, eikä syvimpien ajatusten kertominen olisi niin helppoa. Maisterin tutkielman kokoisessa tutkimuksessa haastateltavia ei voi olla kuin muutama, ja kaipasin kuitenkin enemmän näkökulmia.

Teemaseminaarissa avoin kyselylomake osoittautui ihan hyväksi menetelmäksi, ja kirjoittaminen tuntuikin mielekkäältä tutkimustavalta. Tässä tutkimuksessa oli kuitenkin tavoitteena saada syvempiä kertomuksia kuin yksittäisiä vastauksia spesifeihin kysymyksiin.

Tutkimusmenetelmänä käytin usein folkloristiikassa eli kansanperinteen tutkimuksessa käytettyä teemakirjoittamista. Folkloristiikan professori Satu Apo on johtanut tämän sanan suoraan teemahaastattelusta (Apo 1995, 173). Temaattisessa kirjoittamisessa tutkittavat osallistuvat varsin aktiivisesti ja sitoutuneesti tutkimusprosessiin tuottamalla laveasti kirjoitettua tietoa kohteesta, jonka tutkija on heille esitellyt (Apo 1995, 174). Teemakirjoittaminen linkkiytyy muihin, osin päällekkäisiin käsitteisiin, kuten muistitieto, omaelämäkerrallinen muistelu ja kirjoittaminen sekä kokemuskerronta (Helsti 2005, 149).

Teemakirjoittamisella on monia hyviä puolia. Se on edullinen ja suhteellisen helppo tapa hankkia tutkimusmateriaalia (Apo 1995, 176). Omassa tutkimuksessani säästyin litteroinnin vaivalta ja sain kaikki tekstit jo valmiiksi sähköisessä muodossa ja jäsenneltynä. Teemakirjoittamisella sain myös useampia näkökulmia eri henkilöiltä kuin mitä teemahaastatteluissa olisin saanut. Hilikka Helsti toteaa saman: ”Teemakirjoitusaineistossa tutkimuksen kohteena olevat seikat tulevat yleensä monipuolisesti kuvatuksi. Haastatteluilla olisi yhden ihmisen aivan

mahdotonta kääntyä satojen ihmisten puoleen ja saavuttaa näitä tekstejä vastaava perusteellisuuden ja luottamuksen taso.” (Helsti 2005, 151.) On toki myönnettävä, että minulla ei ole satoja tutkittavia, mutta kuitenkin useampia kuin haastatteluilla olisin saanut. Teemakirjoittaminen tuottaa tutkijalle moniäänisen yleiskuvan, jossa yksityiskohdat on liitetty laajempiin kehyksiin, osaksi kertojien elämää ja sen muuttumista (emt., 151).

Tutkijan kannalta teemakirjoitusaineiston kiinnostavuus on myös siinä, että kirjoittajat ilmaisevat kertoessaan omat kognitiiviset jäsennyksensä ja tulkintansa tutkimuskohteesta (Apo 1995, 176). Tutkittavat saavat siis itse kirjoittaa tarinansa ja päättää sen rakenteesta. Tällä tavoin päästään myös kiinnostaviin tarkastelun aiheisiin: mitä tutkittava kertoo ja miten hän kertoo.

Tutkittavalle voi olla helpompaa kirjoittaa intiimeistä ja arkaluontoisista asioista helpommin kuin haastattelussa. Vaikka tutkimuskohteeni ei olekaan erityisen arkaluontoinen, voi monista henkilökohtaisista kokemuksista orkesterin piirissä silti olla helpompi kirjoittaa kuin kertoa suullisesti tutkijalle eli minulle, varsinkin kun tunnen jokaisen tutkittavan. Kirjoitustilanteessa kirjoittaja voi helposti uppoutua omiin ajatuksiinsa ja muistoihinsa haastattelijan häntä häiritsemättä ja johdattelematta häntä eri suuntaan kuin mihin hänen omat ajatuksensa ovat häntä viemässä (Kärki 2004, 29–30).

Teemakirjoittamisessa on myös heikkoutensa. Omassa tapauksessani, jossa pyysin henkilöitä kirjoittamaan, kyse ei ollut vapaaehtoisuudesta kuten esimerkiksi kirjoituskilpailussa. Tällaisessa tapauksessa henkilöt eivät ole välttämättä harjaantuneita kirjoittajia. Lisäksi ongelmana voi olla se, että kirjoittaja ei vastaa annettuihin teemoihin (Helsti 2005, 151). Kirjoittamisessa ei ole mahdollisuutta tarkentaa aihetta lisäkysymyksillä kuten haastattelussa, mutta toisaalta – mikä olisi estänyt tekemästä tarkentavia kysymyksiä kirjoittamisen jälkeen, varsinkin, kun tunnen kirjoittajat. Toisaalta pitää myös lähestyä aineistoa siltä kannalta, ettei spekuloi sitä, mitä teksteissä jää muistamatta, vaan olennaista on nimenomaan se, että kirjoittaja on halunnut kertoa juuri nämä muistonsa (Kärki 2004, 31).

Aineiston käyttökelpoisuutta arvioitaessa on syytä myös pohtia, onko se luotettavaa vai onko kirjoittaja säveltänyt omiaan. Tähän voidaan nyrkkisääntönä kuitenkin pitää – koska ihmisten henkilökohtaisen elämän tapahtumista on ole-

massa hyvin vähän muita dokumentteja – että aineistoon uskotaan, ellei mikään ilmiselvä syy puhu vastaan. (Helsti 2005, 152–153.)

4.5 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen toteuttamisessa ja tutkimusaineiston hankinnassa oli kaksi päävaihetta. Ensimmäisenä pohdin tarkkaan, mitä taustatietoja ja teemoja tehtävänantoon laitan. Toisessa vaiheessa päätin, montako henkilöä tutkimukseen tarvitsen ja millä kriteereillä heidät valitsen.

4.5.1 Taustatietojen kartoittaminen

Ennen varsinaista tehtävänantoa kyselin vastaajan taustatietoja. Näitä tietoja käytän tutkimustuloksissa jos tilanne sitä vaatii, mutta muuten pyrin pitämään vastaajan henkilöllisyyden salassa. Taustatiedoista kysyin seuraavat asiat:

1. Ikä
2. Sukupuoli
3. Instrumentti
4. Kuinka monta vuotta olet soittanut YS:ssä?
5. Mitä virkoja ja toimia sinulla on YS:ssä ollut (kuinka monta vuotta kutakin)?
6. Mitä opiskelet / olet opiskellut?
7. Jos olet valmistunut, mikä on tutkintosi?
8. Mitä teet työksesi?
9. Orkesteritaustasi ennen YS:ää
10. Orkesteritoiminta YS:n ohella
11. Muut musiikkiharrastukset ennen YS:ää
12. Muut musiikkiharrastukset YS:n ohella
13. Muut kuin musiikkiharrastukset YS:n ohella

Oheisharrastamista kysyin usealla eri kysymyksellä sen vuoksi, että muilla harrastuksilla saattaa olla vaikutusta YS:ssä harrastamiseen tai päinvastoin. Muita harrastustietoja en tutkimustuloksissa kuitenkaan sen tarkemmin erittele, vaan käytän tietoa ainoastaan siinä tapauksessa, että se on tutkimustulosten kannalta merkittävää. Taustatiedoissa saattaa olla tutkimustuloksiin myös tarpeetonta tietoa, mutta koin, että mieluummin kysyn liikaa kuin liian vähän.

4.5.2 Tehtävänannon teemoista

Pohtiessani tehtävänannon teemoja minulla oli lähes kaksikymmentä kohtaa, joihin ”halusin vastauksia”. Aiheet kumpusivat lähinnä oman YS-urani merkki-paaluista, mutta sellaisinaan ne olisivat olleet muille kirjoittajille varsin rajaavat. Siirryin yksittäisestä yleiseen ja niputin aihekokonaisuuksia laajempien otsikoiden alle. Teemojen tulisi olla tutkimuksen teoreettisia peruskäsitteitä (Hirsjärvi & Hurme, 66). Valitessani lopullisia teemoja käytin samaa periaatetta kuin teemahaastattelussakin: valittujen teemojen pitäisi olla niin väljiä, että se moninainen rikkaus, joka tutkittavaan ilmiöön todellisuudessa sisältyy, paljastuu myös mahdollisimman hyvin (Hirsjärvi & Hurme 2009, 67). Päädyin rajaamaan teemat seuraaviin:

Ensimmäiset vuodet YS:ssä

YS yhteisönä, YStävät

Musiikki YS:ssä

Oma antini YS:lle, ”merkitykseni YS:ssä”

Mieleenpainuvimmat hetket YS:ssä

Satu Apo toteaa, että hyvän teemakyselyn laatiminen edellyttää käsitystä siitä, millainen tieto on arvokasta tutkimuksen kannalta. Hyvä [muistelu]kerronta⁸ sisältää sekä yleistyksiä että kuvauksia yksilön toiminnasta. (Apo 1995, 180.) Tämä oli merkittävä tekijä teemoja suunnitellessa: Mitkä teemat ja aiheet olisivat arvokasta tutkimukseni kannalta? Lähdin pohtimaan teemoja tutkimusongelmien avulla. Toisen ja kolmannen tutkimusongelman (*”Minkälaisia kokemuksia YS on antanut musiikillisesti?”* ja *”Minkälaisia kokemuksia YS on antanut yhteisönä?”*) päätin teemat ”YS yhteisönä, YStävät” sekä ”Musiikki YS:ssä”.

Teemojen tarkoitus on toimia virikkeenä kirjoittajille, jotka vauhtiin päästyään hahmottavat ongelman aivan omalla tavallaan. Kysymysten/teemojen on syytä olla myös melko laaja-alaisia, eivätkä ne saa olla vain tietyille poluille johdattelevia. (Helsti 2005, 151.) Tästä syystä laitoin ensimmäiseksi teemaksi ”Ensimmäiset vuodet YS:ssä”. Se on hyvä aloitusteema, josta jokaisella on varmasti jotain sanottavaa helpostikin, ja joka auttaa pääsemään syvemmälle aiheen käsittelyssä.

⁸ Apo käsittelee asiaa muistelukerronnan näkökulmasta: muistelukerrontaa käytetään tutkimusmenetelmänä folkloristiikan tutkimuskentässä.

Ensimmäisinä vuosina koetaan ne kokemukset, jotka kannustavat harrastukseen sitoutumiseen. Nämä kokemukset olivat niin ikään kiinnostavia ja ne olivat myös yksi tutkimusongelmista.

Teema ”Oma antini YS:lle, ’merkitykseni YS:ssä’” oli yhtenä teemana sen vuoksi, että halusin mukaan myös sen näkökulman. Omasta kokemuksestani tiedän, että orkesterin virkailijana parhaimmillaan (tai pahimmillaan) orkesterin eteen voi tehdä tuntikaupalla päivittäin ja viikoittain täysin ilmaista työtä. Osa siitä on näkyvää, osa näkymätöntä, jonka puuttumisen huomaisi vasta, kun sitä ei tekisi. Monet virkailijoista ovat uudistaneet tapoja ja käytänteitä, luoneet ja perustaneet uutta, antaneet ideoita, hankkineet uusia suhteita, yms. Halusin saada tutkimukseeni tämänkin näkökulman: mitä yksilö kokee antaneensa YS:lle. Minkä vuoksi hän on sen tehnyt, ja onko se kantanut hedelmää? On todennäköistä, että kaikilla vastaajilla ei ole tähän kohtaan mitään erityistä sanottavaa, mutta yhtä todennäköistä on, että osalla on paljonkin kerrottavaa.

Viimeisenä teemana oli ”Mieleenpainuvimmat hetket YS:ssä”. Se oli tietyllä lailla rajaava, mutta kuitenkin sellainen aihe, johon jokainen osaa vastata jotain. Mitä ovat ne parhaimmat ja mieleenpainuvimmat kokemukset, joita yksilö on harrastuksestaan saanut? Liittyvätkö ne enemmän musiikkiin vai yhteisöön vai aivan johonkin ennalta arvaamattomaan? Teema oli myös sen vuoksi hyvä, että se antoi vapaat kädet kirjoittaa siitä, mikä on kirjoittajalle tuntunut tärkeältä, mutta mikä ei ole välttämättä suoraan sopinut YS:n yhteisö- tai musiikkiteeman alle.

4.5.3 Aineiston hankinta

Ennen kuin lähdin kyselemään kirjoitelmia, mietin, moneltako henkilöltä minun kannattaisi pyytää tekstit. Vilkan toteamuksen ”tutkimusaineiston koolla ei ole väliä” (Vilka 2005, 126) ja Eskolan ja Suorannan määritelmän ”aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu” (Eskola & Suoranta 2001, 18) perusteella otin tavoitteekseni saada vähintään kymmeneltä eri henkilöltä kirjoitelmat.

Ennen tutkimusaineiston keruuta tulee päättää valintakriteerit, joihin perustuen tutkimusaineisto kootaan (Vilka 2005, 127). Kriteereitä minulla oli useita. Pidín useampaa vastausta tärkeänä, koska en osannut etukäteen arvioida, miten laajoja

kirjoitelmista tulee. Myös mahdollisimman moni näkökulma kiinnosti minua, minkä vuoksi päätin hankkia monta kirjoittajaa. Eskola ja Suoranta puhuvat harkinnanvaraisesta näytteestä: tutkija pyrkii sijoittamaan tutkimuskohteen yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä ja antamaan siitä historiallisesti yksityiskohtaisen ja tarkan kuvan (Eskola & Suoranta 2001, 18). Tämä ehto toteutui edellä mainittujen valintakriteerien lisäksi myös siinä, että rajasin tutkimushenkilöt sellaisiin, jotka ovat soittaneet orkesterissa vähintään neljä vuotta 2000-luvulla.

Tutkimusta suunnitellessani mietin aineiston hankintatapaa. Kumpi olisi parempi, pyytää erikseen tiettyjä henkilöitä kirjoittamaan vai antaa kaikille halukkaille orkesterilaisille siihen mahdollisuus? Päädyin molempiin ratkaisuihin. Varmistaakseni, että todella saan tutkimusaineistoa, pyysin suullisesti eräissä orkesteriharjoituksissa yhdeksältä henkilöltä suostumusta tutkimushenkilöksi. Kahdeksan heistä suhtautui asiaan myönteisesti ja yksi joutui miettimään osallistumista omien kiireidensä vuoksi. Lähetin seuraavana päivänä sähköpostin orkesterin sähköpostilistalle (Liite 2), jossa pyysin tutkimusapua. Sähköpostin kautta halukkuutensa tutkimukseen ilmoitti viisi henkilöä.

Koska itse olen soittanut pitkään orkesterissa, pystyin valikoimaan soittajista erityyppisiä henkilöitä osallistumaan tutkimukseeni. Tuomen ja Sarajärven mukaan tutkija loppujen lopuksi itse päättää, mikä on tutkimuksen tarkoitukseen sopivaa (Tuomi & Sarajärvi 2006, 88). Pyysin tutkimushenkilöiksi YS-taustaltaan erilaisia henkilöitä: osalla oli pitkä tausta YS-viroissa, osa oli taas selkeästi pitkään soittaneita, mutta eivät olleet toimineet välttämättä YS-viroissa kuin pienen ajan. Myös vapaaehtoisesti sähköpostin kautta ilmoittautuneet edustivat kumpaakin kategoriaa. Pyrin myös karkealla kädellä valikoimaan luonteeltaan erityyppisiä henkilöitä; en kuitenkaan puhuisi Tuomen ja Sarajärven usein määrällisessä tutkimuksessa käytetystä eliittiotannasta (Tuomi & Sarajärvi 2006, 88), koska valinnan kriteereinä eivät olleet vain tietyt luonteenpiirteet. Yksi henkilö otti myöhemmin yhteyttä sähköpostitse ja ilmoitti kiinnostuksensa tutkimukseen, mutta hänen kohdallaan kieltäydyin siitä syystä, että mielestäni tutkittavia oli jo tarpeeksi ja sen vuoksi, että henkilö ei ollut soittanut orkesterissa 2000-luvulla käytännössä lainkaan. Hän ei siis edustanut tähän tutkimukseen sopivaa tapausta, koska edusti historiallisesta näkökulmasta eri YS-vuosikymmentä, jota tutkin.

Varsinaisen tutkimustehtävän lähetin tutkittaville sähköpostilla 10.2.2009 (Liite 3). Annoin tehtävään vastaamiseen reilu kaksi viikkoa aikaa, viimeinen toivottu palautuspäivä oli 27.2.2009. Toivottuun palautuspäivään mennessä sain viisi vastausta, useat pyysivät lisää aikaa kirjoittamiseen. Sitä halusin antaa, koska tiesin, että aiheeseen pitää syventyä ja että haluan mieluummin laadukkaita kuin hätäisesti kirjoitettuja tekstejä. Viimeisen tekstin sain yli kuukausi alkuperäisen palautuspäivän jälkeen, 31.3.2009.

5 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tässä luvussa kerron yleisesti tutkimusaineistosta ja esittelen taustatietoa tutkimushenkilöistä. Esittelen myös aineiston analyysimenetelmän sekä tutkimustulosten rakenteen.

5.1 Tutkimusaineiston kuvailua

Saatuani kaiken aineiston kokosin sen yhdeksi suureksi tiedostoksi, johon muutin saman rivivälin (1,5) ja fontin. Aineistoa kertyi taustatietoineen yhteensä 93 sivua. Varsinaisia kertomuksia oli yhteensä yli 80 sivua. Vastaajia oli kaiken kaikkiaan 13. Lyhimmillään tekstit olivat noin kolme sivua pitkiä, pisin teksti oli 24 sivua. Tekstejä en ole muuttanut muulla tavoin kuin korjannut yksittäiset kirjoitusvirheet. Lisäksi korjasin YS:stä käytetyt lyhenteet yhteneviksi (ts. YS-lyhenteen jälkeen kaksoispiste ja sijamuoto lyhenteelle ”yyäs”).

Keksin uudet nimet jokaiselle kirjoittajalle ja heidän teksteissään esiintyville henkilöille. Ainoastaan mainittujen kapellimestareiden nimet säilytin, kuten myös muutamien ulkopuolisten henkilöiden nimet; niistä ei ollut kenenkään henkilöllisyyden kannalta haittaa. Tutkimustuloksissa viitataan teksteihin mainitsemalla kirjoittajan (keksityn) nimen, koska haluan, että tuloksia luettaessa on näkyvillä, kuka kommentin on kirjoittanut ja minkälaista tarinaa hän on omasta YS-urastaan kertonut.

Sitaateissa olen käyttänyt muutamia merkkejä selventämään tekstiä. Hakasulkeissa oleva sana on minun lisäämäni ja se tarkoittaa aihetta. Välistä jätetyt sanat tai lauseet olen merkinnyt kahdella ajatusviivalla (– –). Kaksi ajatusviivaa on myös sellaisissa tilanteissa, joissa olen poistanut jonkun tarkentavan määritelmän, joka paljastaisi kirjoittajan henkilöllisyyttä liikaa. Useamman virkkeen poisjätön olen merkinnyt kahdella ajatusviivalla hakasulkeiden sisällä [– –]. Ellei kirjoittajaa mainita varsinaisessa tekstissä, on lainauksen edessä aina kirjoittajan nimi. Liitteenä on otteita aineistosta (Liite 4).

Kirjoittajat olivat Aino, Aleks, Essi, Eveliina, Iida, Juha, Jenni, Linda, Lotta, Maarit, Maria, Martti ja Ville. Koska kirjoitelmien laajuus vaihteli paljon, on selvää, että lainaan pidempien tekstien kirjoittajia tutkimustuloksissa enemmän.

Vaikka nimet on keksittyjä, on mahdollista, että vertaisryhmä eli Ylioppilaskunnan Soittajat tunnistaa teksteistä yksittäisiä kirjoittajia. Monet kirjoittajista ovat olleet isoissa viroissa orkesterissa ja tämä näkyy heidän vastauksissaan. Mainitsin tästä kuitenkin kirjoittajille saatekirjeessä (liite 3), joten he ovat olleet siitä tietoisia. Kirjoittajat saivat myös tutkimustulokset kommentoitaviksi ennen tutkimuksen julkaisemista. Heillä oli mahdollisuus poistaa vielä jokin kirjoittamansa kommentti, mutta kenelläkään ei ollut tarvetta siihen.

Osa kirjoitelmista oli myös henkilökohtaisempia kuin osa. Jotkut kirjoittajista pysyttelivät melko yleisellä tasolla pureutumatta sen syvemmin omiin syvimpiin tunteisiin. Jotkut kirjoittajat antoivat itsestään taas aika paljon. En arvota tekstejä sen kummemmin siinä mielessä, kummat ovat parempia, mutta on kuitenkin todettava, että yleisellä tasolla kirjoitetut tekstit eivät anna tutkimuksen kannalta niin paljoa informaatiota kuin henkilökohtaisemmat tekstit. Tämä näkyy tutkimustuloksissakin siinä määrin, että henkilökohtaisten tekstien kirjoittajia on lainattu enemmän: onhan tutkimuksen aiheena nimenomaan soittajien kokemukset omasta harrastuksestaan.

Tekstien rakenteet olivat kutakuinkin samankaltaisia: suurin osa kirjoittajista eteni annettujen teemojen mukaisesti. Erojakin oli. Kuten Satu Apo toteaa, tutkijan kannalta teemakirjoitusaineiston kiinnostavuus on siinä, että kirjoittajat ilmaisevat kertoessaan omat kognitiiviset jäsennyksensä ja tulkintansa tutkimuskohteesta (Apo 1995, 176). Osa oli väliotsikoinut tekstinsä teemojen mukaisesti, mutta Lotta oli antanut kirjoitukselleen omat väliotsikot. Useimmilla kirjoituksen otsikko oli antamani ”Minun YS-tarinani”, mutta muutamat olivat otsikoineet tarinansa omasta näkökulmastaan. Aleksin tarinan otsikko oli ”YS ja ajantaju” ja hän kirjoitti tarinan ajan kulumisen näkökulmasta. Marian otsikkona oli ”YS soittajan silmin”. Essin tarinan otsikkona oli ”Keskiviikkoisin Vanhalla – YS:n merkityksestä eräälle sellistille”. Essin kirjoitus oli erittäin taidokkaasti kirjoitettu kertomus – tekstistä huomasi, että hän on hyvin harjaantunut kirjoittaja. Villen ja Martin kirjoitelmat olivat pisimmät ja myös henkilökohtaisimmat: ne polveilivat runsaasti eri poluille ja niissä syvennyttiin osittain hyvin intiimillekin tasolle. Jennin tarina taas oli kronologinen tarina, jossa juoni tiivistyi tarinankerronnan myötä. Selkeää lopetusta tarinassa ei ollut, koska hänen orkesteriuransa yhä jatkuu. Maaritin kirjoitelmassa oli havaittavissa selvä kasvutarina.

Kuten kappaleessa 4.3.1 kirjoitin, elämäkerrat kertovat olennaisen siitä, miten oma elämä on kertojan näkökulmasta kertomushetkellä hahmottunut. Elämäkerta on aina näyte menneistä tapahtumista. Ihmisen kertoessa elämäntarinaansa hän valikoi, arvioi ja painottaa sitä, mitä hänen elämässään on aiemmin tapahtunut. (Eskola & Suoranta 2001, 123–124.) Jokainen kirjoitelma näyttäytyi omanlaisena YS-elämäkertana: niissä peilattiin menneisyyttä ja jokainen kirjoittaja kirjoitti tekstiinsä nimenomaan niitä ajatuksia, joita hän itse halusi painottaa.

5.2 Taustatietoa vastaajista

Kirjoitelmien ohessa oli muutama kysymys vastaajan taustoista (ks. kappale 4.5.1 ja liite 3). Tässä kohdin esittelen taustatietoja yleisesti liittämättä niitä keneenkään vastaajaan. Tarkoituksena on luoda yleiskuvaus vastaajista ja heidän musiikki-taustastaan sekä nykyisestä musiikkiharrastustilanteestaan.

Ikä, sukupuolijakauma, soittimet

Vastaajia oli yhteensä 13 ja he olivat iältään 25–41-vuotiaita. Tutkimukseni vastaajien YS-soittovuosien vähimmäisvaatimus oli neljä vuotta, mistä johtuen vastaajat eivät luonnollisestikaan edustaneet nuorempaa soittajistoa (nuorimmat soittajat orkesterissa ovat 18–19-vuotiaita). Vastaajista naisia oli yhdeksän ja miehiä neljä. Soittajat olivat suurimmaksi osaksi jousisoittajia, mutta mukana oli myös kaksi puupuhaltajaa. Vaski- ja lyömäsoittajia en tutkimukseeni saanut.

YS-ura

Vastaajien YS-soittovuodet liikkuivat neljän ja 21 vuoden välillä. Lähes kaikki vastaajat olivat olleet mukana koko ajan, muutama vastaajista oli ollut yksittäisiä lukukausia pois muun muassa opiskelijavaihdon, opintojen, armeijan ja perhe- tai työtilanteen vuoksi. Kolme vastaajista oli lopettanut orkesterin 1–2 vuoden sisällä kirjoitusajankohtaan nähden. Kaikilla vastaajista oli jossain vaiheessa ollut jokin virka orkesterista, osalla vain vuoden verran, osalla jopa koko YS-uran ajan. Kahdeksan vastaajista oli ollut hallituksessa jossain vaiheessa. Myös entisiä puheenjohtajia oli tutkimuksessa mukana.

Opiskelu, tutkinnot, työt

Vastaajista vain kaksi oli kirjoitushetkellä opiskelijoita, tosin toinen heistä kävi kokopäivätoimisesti töissä. Muut vastaajat olivat valmistuneet joko maistereiksi tai tehneet ammattikorkeakoulututkinnon. Neljällä vastaajista oli kaksi tai useampia tutkintoja. Tutkimukseen osallistuneiden valmistuneiden määrä ei kuitenkaan kerro koko totuutta YS:n soittajistosta: suurin osa soittajista on yhä opiskelijoita, myös niistä, jotka ovat olleet mukana yli neljä vuotta. Samalla tavoin kuin tutkintouudistus vuonna 2008 vaikutti valtakunnallisesti tutkinnonsuorittajien suureen määrään, näkyi se myös YS:n jäsenmatrikelissa syksyllä 2008, kun useat saivat kirjoittaa kohtaan "Arvo" joko kandidaatin tai maisterin tittelin (Ylioppilaskunnan Soittajien jäsenmatrikkeli 1982-).

Aiemmat orkesteri- ja muut musiikkiharrastukset

Kaikki vastaajat olivat soittaneet entisen kotipaikkakuntansa musiikkiopiston orkestereissa. Joillakin oli kokemuksia myös musiikkileirien orkestereista. Muutamilla vastaajista oli taustalla musiikin ammattiopintoja tai selkeästi ammattiin valmentavia opintoja, ja he olivat soittaneet konservatorioiden orkestereissa. Lähes kaikilla vastaajista oli ollut oman instrumentin lisäksi myös muita musiikkiharrastuksia, muun muassa pianon tai muiden kuin oman instrumentin soitto, kuoro, kamarimusicointi ystävien tai lähisukulaisten kanssa, musiikkikuuntelu, musiikkiteatteri ja konserteissa käynti. Ainoastaan yksi vastaajista ei nimennyt mitään musiikkiharrastusta ennen YS:ää (oman instrumentin ja musiikkiopiston orkesterin lisäksi).

Orkesteri- ja muut musiikkiharrastukset YS:n ohella

Suurimmalle osalle vastaajista YS on ainut tämänhetkinen säännöllinen orkesteriharrastus. Osa soittaa YS:n ohella periodeittain harjoittelevissa orkestereissa (esimerkiksi Refugium musicum, Aholansaari Sinfonietta). Usea vastaaja tekee myös silloin tällöin yksittäisiä keikkoja erilaisissa kokoonpanoissa. YS on usealle ainoa musiikkiharrastus, mutta moni harrastaa sekä musiikkia eri tavoin, mainituiksi tulivat muun muassa oopperassa ja konserteissa käynti, kamarimusicointi, musiikkifestivaalien- ja järjestöjen hallituksessa ja organisaatioissa toimiminen, muun kuin oman instrumentin soittaminen, kuoro ja tietokonemusiikki.

5.3 Aineiston analyysi

Saatuani kaikki tekstit olin todella vaikuttunut siitä, miten upeita tekstejä ja eri näkökulmista vastaajat olivat kirjoittaneet. Tuntui, että minulla ei ole aloittelevana tutkijana kykyä tehdä aineistolle mitään toimenpiteitä, mikä antaisi kylliksi arvoa näille upeille teksteille, kirjoittajien henkilökohtaisille tuotoksille.

Laadullisen aineiston analyysin on tarkoitus luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 2001, 137). Tutkimuksessani käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Tällä analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Aineistolähtöisessä analyysissa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 93; 97, 105.)

Eskola ja Suoranta (2001) toteavat, että aineistosta voi nostaa esiin tutkimusongelmia valaisevia teemoja. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Aineistosta voidaan poimia sen sisältämät keskeiset aiheet ja siten esittää se kokoelmana erilaisia kysymyksenasetteluja. (emt., 175.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. Analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 115.)

Luin tekstejä moneen kertaan ja kirjasin ylös mielenkiintoisia näkökulmia ja aiheita, joita vastaajat olivat kirjoittaneet. Etsin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia ja lajittelin aihekokonaisuuksia eri teemojen alle. Tässä suurimpina teemoina olivat luonnollisesti tutkimusongelmani. Nostin esille myös teemoja, jotka olivat sellaisia ajatuksia, joita en tehtävänantoa pohtiessani ollut tullut ajatelleeksikaan. Poimin tekstistä myös sellaisia teemoja, jotka liittyivät teoreettisen viitekehyksen aiheisiin.

Tutkimukseni analyysissa oli lähtökohtana siis teemoittelu. Se on suositeltava aineiston analysointitapa jonkin käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa. Tällöin tarinoista voi kätevästi poimia tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. Teemoittelun avulla tekstiaineistosta saadaan esille kokoelma erilaisia vastauksia tai tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Teemoittelusta varoitetaan, että se voi jättää aineiston pelkäksi sitaattikokoelmaksi ilman analyysia ja johtopäätöksiä. Rungas sitaattien käyttö kuvaa aineistoa laajasti, mutta samalla tutkimuksesta voi tulla laaja ja raskas lukea. (Eskola & Suoranta, 178–180.) On selvää, että tutkimustuloksissani sitaattien määrä on runsas, koska kirjoittajia oli kolmesta ja osa teksteistä oli varsin laajoja. Pidän kuitenkin oleellisena, että sitaatteja on näkyvillä mieluummin liian paljon kuin liian vähän: niissä kuitenkin on tutkimukseni ja tutkimustulosteni ydin.

Tuomi ja Sarajärvi toteavat, että aineistosta pitää valita ne asiat, jotka kiinnostavat, ja jotka haluaa ottaa tutkimukseen mukaan. Muu aineisto pitää jättää pois. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 94). Valitsin aineistosta teemat ja aiheet, joka liittyivät nimenomaan tutkimusongelmiini. Kirjoitelmiin jäi jonkin verran asioita, joita en ottanut tutkimukseen mukaan: joko ne eivät liittyneet tutkimusongelmiin tai paljastivat kirjoittajan henkilöllisyydestä liikaa.

5.4 Tutkimustulosten raportoinnista

Tutkimustulokset jakautuvat neljään lukuun. Ne vastaavat tutkimusongelmia siten, että kukin luku vastaa yhteen tutkimuskysymykseen: luku 6 *Ensiaskleet YS:ssä* ensimmäisten vuosien kokemuksiin, luku 7 *Musiikki – orkesteriharrastuksen ydin* musiikillisiin kokemuksiin, luku 8 *Yhteisö – orkesteriharrastuksen kantava voima* yhteisöllisiin kokemuksiin ja luku 9 *Syvempiin vesiin* muihin orkesterissa saatuihin kokemuksiin. Viimeisessä tutkimustulosluvussa käsittelen nimenomaan niitä aiheita, joita en tutkijana etukäteen osannut ajatella tai jotka eivät selkeästi liittyneet joko yhteisöön tai musiikkiin, vaan olivat muuten merkityksellisiä ja syvempiä kokemuksia. Viimeisessä luvussa käsittelen myös yksilön kokemuksia omasta annista orkesterille. Kirjoitukset temasta ”mieleenpainuvimmat hetket YS:ssä” on ujutettu kaikkien näiden kappaleiden sisään. Jokaisen tutkimustulosluvun alussa on kerrottu lyhyesti tutkimustuloksista, ja tutkimustulosten varsinainen tiivistelmä on luvussa 10 *Pohdinta*.

6 Ensiaskleet YS:ssä

Tämä luku vastaa ensimmäiseen tutkimusongelmaani: *Mitkä kokemukset ovat kannustaneet YS:n toimintaan sitoutumiseen ensimmäisinä YS-vuosina?* Vastaajat olivat soittaneet orkesterissa vähintään neljä vuotta, joten heillä oli kokemus siitä, mitkä tekijät edesauttoivat harrastukseen sitoutumista. Tuloksista nousivat esiin kokemukset musiikin harrastajaksi pääytymisestä, YS:ään hakemisesta, orkesteriin integroitumisesta sekä ne merkitykselliset kokemukset, jotka kannustivat harrastukseen sitoutumiseen.

6.1 Musiikin harrastajaksi?

Ennen kuin henkilö on hakenut ja päässyt YS:ään, on hänen täytynyt tehdä elämässään jo isoja valintoja omien opiskelujen ja päämäärien suhteen. Tähän liittyy oleellisesti päätös siitä, haluaako harrastaa musiikkia vai siirtyä musiikin ammattiopiskelijaksi. Kuten kappaleessa 2.1.4 todettiin, ovat musiikin aikuisharrastajien näkymät maassamme aika suppeat. Tämän toteavat myös muutamat vastaajista. Jenni kritisoi tässä musiikkiopistoja:

Kun olin tehnyt päätöksen, että tuleva ammattini ei liittyisi musiikkiin, en ollut sen kummemmin pohdiskellut, haluaisinko jatkaa musiikin harrastamista jollakin tasolla tai minkälaisia harrastusmahdollisuuksia edes olisi olemassa. Musiikkiopiston opettajat eivät oikeastaan koskaan olleet keskustelleet kanssani siitä, mitä haluaisin musiikkiopiston jälkeen tehdä.

Hän ei mielestään saanut edes opastusta tai neuvoja, miten musiikin ammattiopintoihin kannattaisi hakea. Kokemus musiikkiopiston ilmapiiristä oli juuri niin kuin kappaleessa 2.1.6 (Musiikin harrastamisen arvokeskustelu) on kuvattu:

Silti taustalla oli aina vellonut epämääräinen, lausumatta jäänyt oletus, että musiikin opiskelu musiikkiopistossa ei tähtää juurikaan muuhun kuin ammattiopintoihin.

Jenni koki, että vaihtoehtoja ammattiopiskelulle ei tarjottu. Hän toteaa kirjoitelmansa lopussa melko kriittisestikin:

Tosin tätä kaikkea ajatellessa sopii ihmetellä, miksi musiikkiopiston opettajisto ei aikoinaan kertonut nuorelle musiikinopiskelijalle, että musiikin harrastaminen aikuisena voi olla hyvinkin antoisaa, vaikkei musiikkiopiston jälkeen olisi suorittanut minkäänlaisia jatko-opintoja. Mutta ehkä he eivät itse ole tarpeeksi tietoisia musiikkioppilaitosten ulkopuolisista harrastusmahdollisuuksista, tai ehkäpä musiikillista harrastustoimintaa ei vain arvosteta tarpeeksi. Mielestäni tätä laajempaa

musiikin harrastuskenttää olisi hyvä esitellä nuorille harrastajille jo musiikkiopistoissa.

Myös Marialla ja Lotalla oli samankaltaisia ajatuksia: mitä tehdä musiikkiopiston jälkeen?

Maria: Kannattaako musiikkiopistossa tai ylipäänsä soittotunneilla enää jatkaa, enhän kuitenkaan tähtää ammattimuusikoksi. Miksi siis jatkaa viulutunneilla käyntiä?

Lotta: Muutettuani opiskelupaikkakunnalle soittoharrastus katkesi. Opintojen alkuvaiheessa en sitä niin kaivannutkaan, mutta muutaman vuoden jälkeen haaveilin edes pienestä porukasta jonka kanssa soittaa.

Nämä kommentit osoittavat juuri sen, mistä musiikin aikuisharrastajien näkymistä ja musiikin harrastamisen arvostuksesta kirjoitin luvuissa 2.1.4 ja 2.1.6. Musiikkiopistoissa on välillä unohdettu, että musiikkia voi myös harrastaa, eikä kaiken soittamisen suunta tarvitse olla ammattiopinnot. Ammattiopinnoista voi myös suunnata harrastajaksi (ks. Ylinen 2008). Näin kävi Ainolle:

Olin löytänyt kaveripiirin ja loistavan tavan jatkaa musiikin harrastamista, tai oikeastaan aloittaa musiikin harrastaminen uudelleen ammattiopintojen jälkeen.

6.2 Hakeutuminen YS:ään

Oli mielenkiintoista, miten vastaajien ennakkotietämys YS:stä vaihteli. Osa oli tiennyt orkesterin olemassaolosta jo pitkään, osalle se oli taas uusi ilmiö. Joillakin kirjoittajista oli jo tuttuja orkesterissa, osa oli tiennyt siitä ”aina”, osa oli ottanut orkesterista itse selvälle.

Iida: Olin kirjoittanut YS:n pääsykoepäivän kalenteriini hyvissä ajoin ja odotin päivän lähestyessä kuumeisesti tietoa siitä, saanko opiskelupaikan. (Kuvittelin siis, ettei YS:n jäseneksi pääse, jos ei ole yliopiston opiskelija.) Tieto opiskelupaikasta tuli liian myöhään ja kun heti tiedon saatuaani rohkaistuini soittamaan YS:n puheenjohtajalle ja kysymään mahdollisuutta päästä mukaan, oli vastaus: Pääsykokeisiin ensi vuonna.

Aino: Itse asiassa juuri siskoni kehotuksesta hain tuona ensimmäisenä syksynä YS:ään.

Jenni: Olin opiskellut yliopistolla jo kolmisen vuotta ja olin ollut etäisesti tietoinen yliopistolla toimivasta sinfoniaorkesterista, joka otti uusia jäseniä syksyisin koesoittojen kautta.

Ville: YS oli minulle siis jo tuolloin jotakin suurta ja arvostettavaa, erottamaton osa suomalaista musiikkikulttuuria, josta olin tiennyt ”aina”.

Aleksi: YS:ään minut houkutteli silloinen tyttöystäväni Elina. Olimme molemmat 20-vuotiaita; hän oli liittynyt YS:ään jo – – ennen yliopistolle tuloaan.

Eveliina: En muista, mistä alun perin kuulin orkesterista, mutta minulle oli jo pitkään ollut selvää, että tahdon soittaa opiskelijatorkesterissa. Minulla ei kuitenkaan ollut kovin selvää käsitystä YS:stä tai sen tasosta, ja kuvittelin koesoiton olevan läpihuutojuttu.

Maria: Musiikkiopistossa ollut kaverini suositteli YS:n koesoittoon tulemista. Miten tämä tuli puheeksi, missä yhteydessä hänet yleensä tapasin – sitä en muista. Mutta ei sen niin väliä. Näin jälkeinpäin ajatellen hyvä että tuli puhuttua ja sain mentyä koesoittoon.

Lotta: Hän [eräs YS:läinen] suositteli periodityyppisen kantaattiorkesterin sijaan liittymistä YS:ään. Innostuin heti, ja onneksi pääsin.

Monilla vastaajista oli opiskelujen ensi vuosista YS:n ohella kokemuksia muista harrastuksista, ainejärjestöistä ja osakunnista. Monille YS tuntui alusta asti tärkeämmältä yhteisöltä kuin muut. Aino toteaa:

Heti alusta asti oli selvää, että olin niin sanotusti löytänyt paikkani. Jo ensimmäisissä harjoituksissa vastaanotto oli lämmin. [- -] Olin ensimmäisenä syksynäni liittynyt myös osakuntaan ja yritin hetkisen olla mukana myös ainejärjestössäni, mutta alusta asti oli selvää, että musiikin soittaminen yhdisti enemmän, kuin se mistä oli kotoisin tai opiskeluaine. Joten aika pian jätin ainejärjestön ja osakunnan ja keskityin YS:ään.

Maaritin kokemus oli hyvin samankaltainen:

YS tuntui heti alusta alkaen jotenkin omalle. Olin ennen YS:ää ollut edellisen vuoden aktiivisesti mukana lähes kaikissa ainejärjestöni – – bileissä ja muutenkin toimintaan tutustumassa, mutta en kokenut sitä niin omakseni, että olisin ollut menossa aktiivisesti toimimaan ainejärjestössä sen enempää. YS:ssä sen sijaan tuntui heti alusta alkaen sille, että toimintaan voisi sukeltaa syvemmällekin kuin vain keskiviikkoharjoitusten verran. Niin siinä sitten pidemmän päälle kävikin.

Mielikuva orkesterista opiskelijajärjestönä oli toisaalta Jennin mielestä vieraannuttava tekijä:

Olin ollut periaatteessa kiinnostunut kyseisestä orkesterista, mutten ollut tullut hakeneeksi – ehkä jossain määrin siksi, että vieroksuin kaikenlaisia opiskelijajärjestöjä haalareineen ja opiskelija-aktiiveineen.

YS ei kuitenkaan automaattisesti ole ollut se yhteisö, johon olisi ollut helpoin tulla.

Iida kirjoittaa:

Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana omaksi ylioppilasjärjestökseni oli muodostunut – – Osakunta. [- -] pikku hiljaa YS alkoi voittaa roolin tärkeimpänä opiskelijaelämäni keskuksena. Silti pitkään osakuntakaverit olivat minulle läheisempiä kuin YS:läiset.

Voi kuitenkin päätellä, että YS on imaissut jokaisen vastaajan enemmän tai vähemmän intensiivisesti mukaan. Yhteisö, jossa ei viihdy, tai jonka toiminta ei

tunnu mielekkäältä, karkottaa ihmisen aika nopeasti. Näinkin on varmasti joillekin soittajille käynyt, mutta siinä olisikin jo ihan toisen tutkimuksen paikka.

6.3 Orkesteriin integroituminen

Suurin osa vastaajista oli ottanut fuksivuotenaan tai viimeistään toisena soittovuotenaan vastaan jonkun orkesterin lukuisista viroista. Perinteisiä virkoja fukseille on muun muassa kalustonhoitajana, nuotistonhoitajana tai huvitoimikunnassa toimiminen. Moni vastaajista koki näissä viroissa toimimisen hyvin tärkeänä orkesteriin integroitumisen kannalta.

Juha: Oikeastaan kalustonhoitamisesta tutustuminen ihmisiin sekä YS:n toimintaan vasta lähti liikkeelle. Siinä oli oma tunnelmansa, kun porukalla menttiin ennen konsertteja ja harjoituksia hakemaan tavaroita, kannettiin harppua jne.

Aino: Integroitumistani orkesteriin helpotti varmasti myös se, että heti ensimmäisenä syksynä otin vastaan kaksi virkaa: äänenvalvojan sekä toisen nuotistonhoitajan tehtävät. Äänenvalvojana tutustuin nopeasti oman sektioni soittajiin ja nuotiston kautta muuhunkin orkesteriin.

Jenni: Niinpä toisen vuoden alussa aloitin virkailijaurani varovaisesti apuemännän pestillä. – – Ruokaa tarjoillessa ja juomia myydessä sitä paitsi tutustui muihin orkesterilaisiin entistäkin helpommin, mistä olin erityisen iloinen.

Ville: – – orkesterille piti saada kalustonhoitaja. Otin viran vastaan kunnianosoituksena. Oma avain toimistoon ja musiikkisaliin oli suuri juttu! [– –] Olen oman kokemukseni perusteella suositellut kalustonhoitajan tehtäviä ja muita ”fuksivirkoja” kaikille uusille soittajille. Virat ovat mahtava tapa päästä sisälle YS:ään: saada vastuuta ja arvostusta.

Eveliina: YS-virkojen hoitaminen on ollut opettavaista ja edistänyt myös sosiaalista kanssakäymistä.

Myös näkemys orkesterin toiminnasta on valaistunut virkojen hoitamisen myötä. Koska YS on itsenäinen orkesteri, eikä kukaan ulkopuolinen taho hoida sen organisaatiota, oli monelle aluksi yllätys, että kaikki tehdäänkin itse.

Juha: Siinä ensimmäisen kerran näkemys muuttui oleellisesti YS:stä. En aiemmin ollut edes ajatellut, että YS:ssä joku hoitaisi kalustoa. En tosiaan koskaan ollut tullut ajatelleeksi, että soittamassa olevat ihmiset tekisivät jotain muutakin kuin soittaisivat orkesterissa. Voisi sanoa, että silmät tavallaan avautuivat näkemään asioita eri tavalla.

Essi: Sihteerinä toimiminen aiheutti viikoittain stressiä, päänvaivaa ja huolta, mutta ennen kaikkea myönteisen kokemuksen omasta tärkeästä merkityksestä orkesterin toiminnalle. – – silmäni avautuivat kaikelle sille, mitä järjestäytyneen yhdistyksen ja orkesterin toimivan arjen takana on.

Aino: Aktiiviset virkoja hoitavat soittajat ovat tällaisen itsenäisen orkesterin elinehto. Jos ei joku ole valmis antamaan aikaansa orkesterin konserttien ja muiden aktiviteettien järjestämiseen ei koko puljua olisi olemassa.

Maarit: vaikka itse näin senkin tietyllä tapaa vain perus-YS:läisen velvollisuutena, siis orkesterissa ei mikään toimi, ellemmme itse pistä niitä toimimaan.

Orkesteriin integroitumisen kannalta on siis varsin tärkeää, että pääsee johonkin virkaan. Tätä tietoa on pyritty myös viime vuosina hyödyntämään: fuksien oletetaan ottavan jokin virka heti ensimmäisenä vuonna. Yhteiset illanvietot mainittiin myös tärkeänä kokemuksena.

Essi: Lukuisat juhlat, konsertit, karonkat ja jatkot takasivat kuitenkin jo ensimmäisen syksyn aikana sen, että YStäviä oli pian enemmänkin.

Myös musiikillinen näkökulma esiintyi usealla vastaajalla ensimmäisten vuosien kohdalla – se oli monelle hyvinkin merkittävä tekijä:

Juha: Ensimmäisestä syksystä muistan lähinnä että keskiviikkoisin käytiin harjoittelemassa ja ajatukset keskittyivät siihen harjoitteluun ja harjoitteluun.

Martti: Tuo halu kokea ihmiskunnan musiikillisten luomusten hienoimmisto, eli minulle sinfoniaorkesterimusiikki ja juuri mahtavimmat sinfoniat, itse orkesterissa soitettuina, osallistuneena, se oli herännyt varsinaisesti ensimmäisen YS-syksyni ohjelmistossa olleen Prokofjevin 5. sinfonian harjoittamisen ja esittämisen aikana.

Jenni: Ensimmäisen vuoden aikana kävin aina keskiviikkoisin harjoituksissa ja olin hyvin onnellinen vain siitä, että sain soittaa hienoa musiikkia isolla kokoonpanolla yhdessä mukavien ihmisten kanssa.

Maarit: En ollut aiemmin soittanut isossa orkesterissa, joten YS:ssä soittaminen oli varsinkin ensimmäisinä vuosina elämys jo pelkästään siksi, että pääsin nyt soittamaan sinfoniaorkesterissa.

Iida: Musiikki oli YS:ssä varsinkin alussa se kaikkein tärkein asia.

Maarit: Myös ensimmäisinä vuosina soitettut ohjelmistot olivat kaikin puolin mukavaa soitettavaa.

Ei musiikin tekeminen kuitenkaan ole pelkästään onnea ollut varsinkaan ensimmäisinä vuosina. Eveliina kuvaa hyvin varmasti aika monen fuksin päässä liikkuvia ajatuksia:

Ensimmäisen syksyn ohjelmisto oli todella vaikea, ja välillä olin vähällä luovuttaa. Kaikki muut tuntuivat olevan suunnattomasti minua parempia soittajia. Vielä ensimmäisen vuoden tammikuussa olin kirjoittanut päiväkirjaani: ”Aina, kun joudun vastatusten uusien orkkabiisien stemmojen kanssa, vyöryy synkeä epätoivo ylitseni.”

6.4 Uuden soittajan merkitykselliset kokemukset

Uuteen soittajaan voi tehdä vaikutuksen myös YS:n hyväksyvä ja avoin ilmapiiri. Tätä aihetta tulen käsittelemään myöhemminkin (luku 9.3), mutta nimenomaan tässä kontekstissa (uudessa yhteisössä) ilmapiiriin myönteinen kokemus on voinut olla merkittävä. Musiikin tekemiselle on olemassa erilaisia yhteisöjä ja ne voidaan kokea hyvinkin eri tavoin. Ville toteaa:

Koko kouluajan olin kokenut olevani ”erilainen” ja jotenkin ulkopuolinen. Tilannetta ei ollut helpottanut lukion suorittaminen 50 kilometrin päässä kotoa – -. Vivossa puolestani olin aina ollut toisen luokan viulisti, vaikka ykkösviulussa vaikutinkin, eikä kukaan koskaan suoraan haukkunut. YS:ssä kaikki tämä oli välittömästi tipotiessään. –
– YS:ssä koin heti olevani kotonani. Minulla on sellainen mielikuva, että jo ensimmäisissä harjoituksissa tutustuin moneen YStävään, enkä pelännyt soittaa.

Hän totesi kirjoitelmassaan jo aiemmin:

Kyseessä on kuitenkin kaksi erilaista orkesteria ja erilaista elämää. Lyhyesti: Vivossa pelkäsin ja pingotin, YS:ssä kukin.

Myös Ainolla on vastaavanlainen kokemus:

Heti alusta asti oli selvää, että olin niin sanotusti löytänyt paikkani. Jo ensimmäisissä harjoituksissa vastaanotto oli lämmin. – – Yhteenkuuluvuuden tunne oli mahtava jo ensimmäisissä harjoituksissa. Se ratkaisi pelin.

Ensimmäisten harjoitusten myönteinen, ehkä jännittäväkin tunnelma on jäänyt muillekin mieleen. Maria toteaa:

Ensimmäiset harjoitukset olivat jännittävät, joskin hyvällä tavalla. Olinhan innoissani aloittamassa ”uutta harrastusta”. Miten pärjään, osaanko mitään?

Martille, kuten monelle muullekin uudelle opiskelijalle, oli ajankohtaista omalta pieneltä paikkakunnalta muutto Helsinkiin: uuden elämänvaiheen aloittaminen, uusien kontaktien ja ystävyysuhteiden luominen sekä oman paikan löytäminen uudessa ympäristössä. Tässä muuttuvassa elämäntilanteessa YS näyttäytyi turvallisena ympäristönä.

YS oli heti koesoitosta ja ensimmäisestä harjoituksesta alkaen uuteen kaupunkiin muuttaneelle ja uutta elämää aloittavalle nuorelle miehelle jotain ihan muuta kuin kaikki muu. Siinä missä muu yhteiskunta Helsinkiin muutettuani oli hankalammin lähestyttävä, ystäviä oli vaikeampi saada ja kaikki oli suurta, hajanaista ja etäistä, YS otti avosylin vastaan heti alusta lähtien.

Martti jatkaa kirjoituksessaan myöhemmin kokemuksestaan itsenäisenä toimijana; pikkukaupungin kasvattina hän oli aina ollut ”jonkun henkilön poika”.

Se ensimmäisen vuoden YS oli (oletettavasti siksi, että se oli ensimmäinen) se, johon rakastuin. Se lumosi minut ja sai löytämään itseni kotoa poismuuttaneena itsenäisenä toimijana, jonka tekemisillä oli merkitystä siksi, että itse tein ne tekemiseni ja sain sitä kautta itse palautetta ja arvostusta.

Martti ja Ville kirjoittivat kokeneensa jo YS-uran alussa sen voimakkaan tunteen, joka on kantanut läpi heidän YS-vuosiensa.

Ville: Olin löytänyt henkisen kotini ja tärkeimmän viiteryhmani.

Martti: YS oli perhe.

7 Musiikki – orkesteriharrastuksen ydin

Tämä luku vastaa toiseen tutkimusongelmaani: *Minkälaisia kokemuksia YS on antanut musiikillisesti?* Luku on jaettu alalukuihin kirjoitelmista nousseiden teemojen mukaisesti. Tuloksissa tärkeiksi kokemuksiksi musiikista nousivat soitettavan ohjelmiston merkitys, salonkiorkesterissa ja pienyhtyeissä soittaminen, erityismainintana Tosca-ooppera, oppimisen ja rentoutumisen näkökulmat, konserttien merkitys sekä soittajalle että yleisölle ja merkitykselliset kokemukset musiikista.

7.1 Soitettavan ohjelmiston merkitys

YS:n tavanomainen ohjelmistorytmi on yhden ohjelmiston opetteleminen kaudessa (syys/kevät), ja kauden päätteeksi on yleensä kaksi konserttia. Ohjelmisto kirvoitti vastaajissa monenlaisia kommentteja. Muutamassa vastauksessa korostettiin ylipäätään orkesterisoiton tärkeyttä.

Juha: Suurimmalle osalle YS:läisistä pääasia on varmaankin, että saa soittaa orkesterissa. Toki se on minullekin tärkeä osa ollut. Orkesterissa soittaminen on mahdollistanut ennen kaikkea soittotaidon ylläpitämisen ja se on tuonut paljon iloa.

Lotta: Orkesterissa soittaminen on aina ollut mielestäni parasta soittamista.

Voimakkaimmin tuli esiin kuitenkin kokemus nimenomaan suuressa sinfonia-orkesterissa soittamisessa.

Iida: Olen joskus ajatellut, että minun taivaassani soitetaan vaan sinfoniaorkesterissa ihanaa musiikkia. YS on antanut mahdollisuuden soittaa täysimittaisessa sinfoniaorkesterissa paljon.

Maria: Minusta on hyvä, että ohjelmistossa on suuria haastavia sinfonioita, solistiteoksia ja kaikkea siltä väliltä. Kiva on kun konserteilla on joku tietty teema jolloin ohjelmisto on yhtenäinen.

Linda: Pääasia on ollut mielestäni se, että suuret teokset ja toisaalta konsertot ovat monipuolisesti esillä.

Ville: Sosiaalisen tyhjiön lisäksi erittäin merkittävä syy YS:ään paluuseeni sapatin jälkeen oli se, etten kokenut vielä soittaneeni kaikkia niitä sinfonioteoksia, joita tässä elämässä haluan soittaa. Se kertoo aika paljon siitä, että ohjelmistovalinnoilla on merkitystä.

Martti: Musiikkikoulussa olin toki soittanut jousiorkesterissa vuosia ja teosten esittämien oli tuttua, mutta sinfonioiden soitto näiden – – suuren maailman ammat-

tilaismuusikoiden tasoisten soittajien kanssa oli jotain ihan muuta. Se oli siirtymistä musiikin todellisen tekemisen maailmaan, raskaaseen sarjaan.

Martti jatkaa myöhemmin kirjoituksessaan:

Itselleni tämä orkesteri on opettanut sinfoniaorkesterisoittotaidon eri vivahteineen ja yksityiskohtineen. Mutta ennen kaikkea olen saanut olla mukana soittamassa ihaillemiäni sinfonioita ja vastaavia teoksia, noita ihmiskunnan kulttuurituottamuksen huippukohtia.

Joillekin vastaajille soitettavalla ohjelmistolla ei ollut merkitystä oikeastaan ollenkaan. Tärkeämpää on nimenomaan ollut vain soittaminen orkesterissa.

Aino: YS:ssä soittaminen on ollut nautinto. Minulle sinänsä se, mitä on soitettu, on ollut toissijaisempaa kuin yleensä mahdollisuus soittaa korkeatasoisessa seurassa innostavien kapujen johdolla.

Maria: Musiikki YS:ssä on varmaankin yhtä monimuotoista kuin ovat sen jäsenetkin. [- -] En muista, miten alkujaan soitettava ohjelmisto valittiin enkä sitä tainnut koskaan mitenkään kyseenalaistaakaan. Soitettiin mitä soitettiin. Toki välillä ei tuntunut niin mukavalta mennä harjoituksiin, kun tiedossa oli "tylsää" ohjelmistoa. Niin se kyllä on nytkin. Jos musiikki ei miellytä, niin harjoituksetkaan eivät niin innosta. Mutta kun harjoitukset ovat ohi, aina on tyytyväinen olo siitä, että oli soittamassa oli ohjelmassa mitä tahansa musiikkia. Tästä huomaa hyvin, millainen merkitys YS:llä on.

Lotta: Kun vuosien jälkeen katson konserttiohjelmaa, en pysty palauttamaan mieleeni teosta ja epäilen vahvasti, olenko todella koskaan soittanutkaan kyseistä ohjelmistoa. Ehkä se johtuu siitä, ettei minulle lopulta ole suurtakaan merkitystä sillä, mitä soitetaan. Kunhan soitetaan!

Juha: Ohjelmisto on ollut kokoajan mielenkiintoista. Ei sillä, että tarkasti muistaisin, mitä on tullut soitettua ja koska, mutta pääasia on, että ohjelmistossa on aina ollut joukossa mukavia kappaleita.

Ohjelmistoon liittyi myös kritiikin ääntä hyvine perusteluineen.

Maria: En silti aivan ymmärrä, miksi mukana on silloin tällöin esimerkiksi puhallinteos, kun kyseessä on kuitenkin sinfoniaorkesteri.

Juha: Se huomio YS:n ohjelmistosta on tehtävä, että aika vähän on soitettu kevyttä klassista. Erityisesti edellisen kapellimestarin aikana tuntui, että laajat ja massiiviset teokset olivat enemmänkin sääntö kuin poikkeus.

Nyky musiikki herätti myös ristiriitaisia ajatuksia, mutta toisaalta vastaajat suhtautuivat siihen kuitenkin melko avoimesti.

Juha: Aina joskus on ajatellut, että miksi nykymusiikkia pitää olla mukana, mutta se luo kontrastia ja vaihtelua.

Maria: Henkilökohtaisesti en pidä nykymusiikista. -- En silti kritisoi sitä, että näitä soitamme. Edelleen hyvä vain. [- -] Kaikki eivät voi pitää samoista asioista. Jokaisella

on omat suosikkinsa ja niin sen pitää ollakin. Jos monen mielestä tietty teos on puuduttava syystä tai toisesta, se väkisinkin heijastuu orkesterin tunnelmaan. Sille ei kai voi mitään. Kuitenkin pitäisi kunnioittaa niitä soittajia jotka pitävät kyseisestä musiikista. Väkisinkin kyllä tulee välillä muristua, kun ei keskittymiskyky enää riitä ns. yli hilseen menevälle musiikille.

7.2 Salonkiorkesteri ja pienyhtyeet

YS:n yhteydessä toimii salonkiorkesteri, YSSO (Ylioppilaskunnan Soittajien salonkiorkesteri). Se on joka kerta erikseen koottava pieni orkesteri, jossa soittaa n. 15–20 soittajaa. Salonkiorkesteri esiintyy useimmiten ainejärjestöjen ja osakuntien vuosijuhlissa soittaen vanhat tanssit tai muuta tanssimusiikkia. YSSO esiintyy myös silloin tällöin yritysten juhlissa ja häissä. Vappuna YSSO esiintyy sinfoniaorkesterin lisäksi vapputanssiaisissa Vanhalla Ylioppilastalolla. Jokainen soittaja muutamia soitinryhmiä (oboe, käyrätorvi, harppu) lukuun ottamatta pääsee soittamaan salonkiorkesteriin muutaman kerran vuodessa. Nämä esiintymiset tulivat monessa kirjoitelmassa esiin. YSSO:n ohjelmisto poikkeaa varsinaisen emo-YS:n ohjelmistosta ja tämä koetaan hyvinkin mielekkäänä.

Eveliina: Tietysti myös salonki- ja pienyhtyeohjelmistot tulevat ajan myötä yhä tutummiksi. Pidän keikkailusta.

Lotta: YSSO-keikoilla ja YS:n kvartettikeikoilla käyn pari kertaa vuodessa. Ne ovat tuntuneet mukavalta lisältä sinfoniaorkesterin toimintaan. Kun soittajia sektiössä on paljon, pienyhtyekeikoille pääsee itselleen sopivaan rytmiin. [- -] Jokavappuinen tanssiaiskonsertti YSSO:lla on ihana perinne.

Maarit: YSSO on ehdottomasti yksi YS:n parhaita puolia – mikäs sen mukavampaa kuin odottaa keikan myöhästynyttä alkua YStävien kanssa ja keikalla päästellä takapotkuja täysillä...

Aleksi: YS:n tavat – vaikkapa salonkibändi ja ohjelmistoäänestykset – ovat myös vertaansa vailla. Missä muualla saisin harjoitella ja esittää Ressut marssivat, Täysikuun ja Kukkaisvalssin samoissa tansseissa?

Salonkiorkesterin lisäksi YS:stä kootaan silloin tällöin pienyhtyeitä, yleensä jousikvartetteja, mutta joskus myös puhallinkvintetti. Varsinkin jousisoittajilla sinfoniaorkesterissa soitto jää vähemmän yksilösuorituksiksi kuin puhaltajilla, jolloin nämä pienyhtye-esiintymiset koetaan oman soittamisen kannalta merkityksellisiksi.

Iida: YS-musisoinnissa mielekästä on myös soittaminen pienemmillä orkesterikokoonpanoilla ja kamarimusiikkikokoonpanoissa. Varsinkin omassa, suuressa sellosektiössä yksilösuoritus jää täysin muiden joukkoon, pienemmissä kokoon-

panoissa vaikuttaa itse enemmän lopputulokseen. Näillä keikoilla saa myös soittaa erilaista ohjelmistoa, mitä ei tutti-YS:ssä pääsisi soittamaan.

Ville taas koki kvartetissa soittamisen liian haastavaksi. Sitä se voi erityisesti jousisoittajille olla, jos ei ole tottunut toimimaan ”solistina”. Hän pohtii myös itsetunnon puutetta.

En kuitenkaan innostunut käymään kvartettikeikoilla, koin ne liian haastaviksi. Olisi pitänyt harjoitella tunteja, jotta olisin uskaltanut. Aikaa ei YS-viroilta ja opinnoilta riittänyt tähän. Kyseessä oli tietenkin valinta. [- -] Kamarimusiisointi voisi parantaa soittajien itsetuntoa. Luulen, että ainakin viulujen osalta paljon on kyse juuri itsetunnon puutteesta.

Salonkiorkesterin mukana pääsee joskus upeisiin juhliin tai hienoihin juhlatiloihin. Tämä oli asia, jonka Ville toi esille.

Salonkiorkesteri on tärkeä osa YS:ää. Se tuo meille rahnaa ja on oiva sosiaalinen näyttämö, jossa nuori soittaja pääsee kuokkimaan kaupungin parhaat bileet tai ainakin juhlavimmat, ja hienoimmat juhlapaikat.

7.3 Tosca

Kirjoituksissa mainittiin lukuisia eri teoksia, jotka olivat olleet kirjoittajille tärkeitä. Niitä en sen tarkemmin luettele, mutta erään teoksen haluan nostaa tutkimustuloksiin, koska se esiintyi lähes jokaisella kirjoittajalla, joka oli YS:ssä silloin mukana. Muita teoksia ei mainittu läheskään niin usein. YS esitti keväällä 2003 Giacomo Puccinin Tosca-oopperan konserttiversiona. Ooppera esitettiin kokonaisuudessaan: konsertit johti YS:n silloinen kapellimestari Jyri Nissilä, mukana oli Suomen Laulu -kuoro ja solisteina muun muassa silloin huipulle nousemassa oleva Juha Uusitalo, Hannu Jurmu ja Taina Piira. Konsertteja oli kolme ja niiden tuotto annettiin hyväntekeväisyyteen Suomen Mielenterveysseuralle. Projekti kesti koko kevään, ja se oli monelle soittajalle merkittävä kokemus.

Iida: Yksittäisiä teoksia on iskostunut mieleen yllättävän vähän. Tosca oli hieno kokemus, koska sen musiikin oppi produktion aikana perin pohjin – omassa soittosuorituksessaan pystyi onnistumaan erinomaisesti.

Lotta: Jyrin kanssa soitettiin Tosca, joka samoin on syöplynyt todella syvälle. Muiden oopperoiden tunnistamisessa sekoilen, mutta Toscan sellokvartetin soolon ja solistien aariat muistan kaikki. Voi sitä tunteen paloa!

Aino: Toinen mieleen painunut konsertti tai oikeastaan konsertit olivat Toscan esitykset. YS oli tuolloin minusta parhaimmillaan ja ylsi suorastaan uskomattoman hienoihin esityksiin.

Linda: kenties koko YS-ajan mieleenpainuvin ”prokkis” oli Tosca-oopperan esitys keväällä 2003. Se oli jotain aivan uutta, olinhan lyhyellä ”orkesteriurallani” soittanut lähinnä konsertteja ja sinfonioita. Niissä ei toki ole sinänsä mitään vikaa, mutta Tosca sai minut huomaamaan, miten hienoja teoksia oopperat ovat. Lisäksi se, että tuotto meni kokonaisuudessaan hyväntekeväisyyteen, tuntui hyvältä. Ja molemmat konsertit olivat loppuunmyytyjä, mikä ei ole tainnut toistua ikinä YS-urani aikana. Vielä lisäisin sen, miten kiinnostavaa on ollut seurata esim. Juha Uusitalon uraa ja ajatella, että on soittanut samassa oopperassa hänen kanssaan!

Ville: Paras YS-konserttini on ollut Jyrin [Nissilä] johtama Tosca-ooppera Helsingin tuomiokirkossa. Tosca ei ole helppo. Tempo vaihtuu siinä muutaman tahdin välein ja myös tahti- ja sävellajit. Tunteella laulavia solisteja täytyy seurata. Tästä huolimatta tiesin Jyrin ansiosta tuossa konsertissa jokaisesta sävelestä, miten se tulee soittaa, ja luulen myös melkein jokaisen niin soittaneeni. [- -] Tanner järkkyy myös, kun Juha Uusitalo avasi ensi kertaa suunsa Toscan harjoituksissa Ressussa [lukio]. Itse löysin hänet sillä sekunnilla.

Myöhemmin kirjoituksessaan Ville jakaa tuntojaan vielä syvemmin:

Ehdottomasti suurinta nöyryyttä ja etuoikeutusta tunsin Tuomiokirkon Tosca-konsertin loppuaploidiin aikana. – – konsertit lähes täynnä, upeat solistit, orkesteri huippuvireessä ja oma soitto kohdillaan, standing ovation... WOW! Toivottavasti en unohda tuota koskaan... tuskinpa vaan.

On vaikea sanoa, mikä teki Toscasta niin monelle merkittävän kokemuksen verrattuna esimerkiksi muihin sinfonioteoksiin. Toki teosta harjoiteltiin kapellimestari Jyri Nissilän johdolla todella intensiivisesti, ja varmasti merkityksensä on myös Puccinin riipivän kauniilla musiikilla. Mukana oli kuitenkin myös yksi vastaaja, joka ei kokenut Toscaa niin voimakkaasti:

Maarit: Berliozin Fantastinen sinfonia oli kyllä hieno, mutta Toscasta en osannut innostua täysillä edes konserteissa.

7.4 Oppimista ja rentoutumista

Kuten Hakkarainen et. al. (2004, 123) totesivat, yhteisöön kuulumisen ja sen toimintaan osallistumisen merkitys ovat merkittäviä oppimisen ja älyllisen kehityksen voimavaroja. Orkesterisoittoa voi harrastaa omaksi ilokseen, mutta siinä varmasti oppii koko ajan uutta tiedostaen tai tiedostamatta. Monet eivät varmasti ole soittamassa vain uuden oppimisen kannalta, vaan nimenomaan nautinnon ja ilon vuoksi (ks. Heiling 2000), mutta oppimisen näkökulma nousi myös muutamissa vastauksissa esiin.

Eveliina: Kenties soitettavat teokset ovat helpottuneet, kenties olen oppinut fuskaamaan sujuvammin, kenties olen jopa hiukan kehittynytkin soittajana. – – Vaikka soittotaitoni ei olisikaan YS-vuosinani teknisesti kehittynyt, ainakin omaksumiskykyäni on parantunut.

Maria: En muista, koska olisin tehnyt niin paljon työtä yhden teoksen kanssa kuin – – korkeita soolopaikkoja hangatessa. Vaikka se vaatikin paljon työtä ja viikonloput menivät – – montussa istuen niin oli se sen arvoista. Tunsin olevani hyödyllinen ja sain tehdä jotain mielenkiintoista ja kivaa.

Ville: Onneksi YS:ssä ei kysytä henkilökohtaisen harjoittelun määrää, ja teknisiä puutteita voi kompensoida oppimalla jotakin musiikista.

Linda: Soittamisen suhteen kehityin tietysti vuosien varrella, tulin mielestäni varmemmaksi.

Maarit aloitti muutaman YS-vuoden jälkeen instrumenttiopinnot ammattikorkeakoulussa. Hänelle kävi päinvastoin kuin useimmiten; hän koki soitetut kappaleet ja musisoinnin tason mielekkäämpänä ensimmäisinä YS-vuosinaan ennen omia ammattiopintojaan.

Omaan kokemiseen tietysti vaikutti merkittävästi oman soittotaidon karttuminen. YS:ään tullessani olin soittajana täysin eri tasolla kuin YS:stä lähtiessäni, siksi ensimmäiset vuodet tarjosivat nimenomaan musiikillisesti paljon valtaisampia elämyksiä kuin myöhemmät vuodet.

Hän kuitenkin toteaa, että YS:llä oli vaikutusta siihen, että hän ylipäätään lähti opiskelemaan viulunsoittoa jo yhden korkeakoulututkinnon jälkeen.

YS:llä oli myös hyvin suuri vaikutus siihen, että todella hakeuduin jo lähes – – valmistuttuani vielä opiskelemaan myös viulunsoitonopettajaksi.

Usean vastaajan kirjoituksissa nousi esiin harrastuksen tuoma vaihtelu arkeen: hetken pako työn, opiskelun ja perheen asettamilta vaatimuksilta. Vaikka orkesterissa opitaankin ja ollaan aktiivisina toimijoina, voi se kuitenkin olla irtiotto arjesta.

Maria: Soittaminen YS:n kaltaisessa sinfoniaorkesterissa vaatii työtä, mutta positiivisella tavalla. Kun keskittyy soittamiseen, on pakko unohtaa kaikki muu kuten työasiat.

Juha: Nyt kun on siirtynyt työelämään niin kyllä tosiaan on iloinen, että on tällainen harrastus ja voi vielä soittaa orkesterissa. – – Säännöllinen harjoittelu luo tietynlaista jatkuvuutta ja tekemisen meininki saa hetkeksi irrottautumaan arjesta. Hetken ajan voi olla juuri niin kuin on tottunut pienestä pitäen olemaan: istumaan ja keskittymään yhdessä soittamiseen.

Essi: Alun perin ja siis tavallaan ensisijaisesti YS merkitsee minulle elämäntavaksi juurtuneen harrastuksen jatkamista: arki ilman nuottitelineen kasaamista tuntuu tyhjältä. ”YS elämäntapana” on kuitenkin vain jonkinlainen itsestäänselvyys.

Lotta: Arjessa YS on minulle ennen kaikkea viikoittainen harrastus. Se katkaisee mukavasti työviikkoa. Harjoituksiin tulen hengähtämään hetkeksi työn ja perheen kiireistä. YS:n harjoitukset ovat ihan omaa aikaani vailla kesken kaiken jotain pyytäviä

lapsia tai soivia puhelimia. Harjoitukset katkaisevat myös kehää kiertävät ajatukset, kun muutamaksi tunniksi keskityn ihan vaan nuotteihin ja soittamiseen. Soittaessa pääsen hetkeksi muihin maailmoihin, pois tekemättömistä töistä, toisten tarpeiden täyttämisestä ja velvollisuuksista.

Ville: Keskiviikkoillat ovat minulle puhdasta rentoutusta. Silti koen edelleen oppivani musiikista ja soittamisesta.

7.5 Konserttien merkitys soittajalle ja yleisölle

Yllättävänä näkökulmana nousi monen vastaajan ajatukset siitä, miten yleisö YS:n kokee. Vaikka kyseessä onkin kapellimestarin ”toisella puolella” olevien kokemukset, oli minusta mielenkiintoista, että monet soittajista olivat miettineet kenelle YS konsertoi ja miten YS:n musisointi voi yleisöä koskettaa. Heilingin (2000) tutkimuksessa mainittiin, että harrastajaorkesterille on tärkeää esiintyä julkisesti. Ehkäpä esiintyminen siis koetaan etuoikeutettuna asiana?

Eveliina: Sittemmin olen huomannut, että kyllä musiikki aina yleisönsä löytää – useimmiten oikein tyytyväisen yleisön.

Ville: Vielä amatöörimuusikoiden musisoinnin merkityksestä: Olen täysin vakuuttunut siitä, että YS pystyy nykytasollaan tuottamaan aitoja konserttielämyksiä lähes mille kohderyhmälle tahansa ensikertalaisista ammattimuusikoihin. YS:n konsertti on erilainen kuin ammattilaisten. Se on aina rosoinen ja ”virheellinen”, mutta vain harvoin tylsä ja mitäänsanomaton. – YS pystyy tarjoamaan kokonaiselämyksen, joka poikkeaa normikonsertista, ja on kuulijalle siten antoisaa.

Lotta: Kyllä yleisöllä silti on merkitystä konsertin tunnelmaan. Useimmissa konserteissa minulla on ainakin pari sukulaista kuuntelemassa. Tunnen suurta ylpeyttä YS:stä, kun voimme kerta toisensa jälkeen ilahduttaa tuttuja ja sukulaisia hienolla ohjelmistolla. Viimeisten mahtipontisten sävelten aikana tunnen pakahtuvaa iloa tyyliin ”tässä teille nautittavaa!” Tämän vuoksi on hienoa, kun pidämme konsertteja myös vähän eri puolilla Suomea.

Maria: Siinä vasta mieleenpainuva kokemus. Ensinnäkin, en muista toista YS-konserttia jossa tunnelma olisi ollut niin huipussaan kuin Lundissa. Yleisö tuntui olevan aivan haltioissaan ja sitä oli todella paljon. Olisiko ollut YS:n ennätys?

Ville kirjoittaa myös solistien myönteisestä kokemuksesta esiintyä YS:n kanssa.

Onkin yllättävän pitkä se lista taiteilijoita, joihin törmätessä puhe kääntyy luontevasti YS:ään. YS:läisten tulisi vaalia sitä palautetta, mitä orkesteri hyvin usein saa solisteiltaan. He ovat monesti aidosti innoissaan siitä, että ovat saaneet soittaa kaltaisemme innostuneen porukan kanssa, joka ei suorita konserttia virkatyönä.

YS pitää silloin tällöin koululaiskonsertteja. Ville muistaa erään kokemuksen, kun konserttiyleisössä oli runsaasti nuoria koululaisia.

Yksi satunnaisesti mieleeni juolahtava elämys oli Nielsenin Sammumattoman [sinfonia nro 4] soittaminen monisatapäiselle koululaisjoukolla Järvenpää-talon Sibelius-salissa. Minusta oli vaikuttavaa, että teos, jonka olisi kuvitellut menevän pieniltä koululaisilta täysin yli hilseen, piti lapset otteissaan koko sen yli 40 minuutin keston ajan! Jotkut arvostelivat konsertin jälkeen koululaisten käytöstä, mutta minusta se oli erinomaista. Syy siihen oli musiikissa ja siinä kokonaiselämyksessä, jonka tarjoilimme.

Joskus orkesterilaisten kesken kuulee puhuttavan ”konsertti-ihmeestä”: kuinka vielä kenraaliharjoituskin saattaa mennä ihan puihin, mutta konsertissa kaikki loksahdelee paikoilleen ja lopputulos saattaa olla upea kokemus sekä soittajalle että yleisölle.

Essi: Konserttien yhteydessä puhutaan leikkimielisesti usein niin sanotusta YS:n ihmeestä: vaikka harjoituksissa on soitettu niin ja näin, konserttitilanteessa YS saa suurella yhdessä yrittämisellä aikaan lähes poikkeuksetta onnistuneen konsertin.

Aino: Tuomas Rousin aikoihin harjoitukset eivät aina olleet tehokkaimmasta päästä, mutta konserteissa Tuomas sai orkesterin aina ylittämään itsensä ja soittamaan mielettömällä meiningillä.

Ville: Tuomas on aina ollut parhaimmillaan konserteissa, joissa hän on saanut orkesterin ylittämään itsensä. Tuomalle ainakin minä olen aina halunnut antaa konserteissa kaikkeni.

YS:n arki on puurtamista viikosta toiseen keskiviikkoharjoituksissa. Konsertit ja juhlat tekevät kuitenkin arjen puurtamisen merkitykselliseksi, ja jotkut mainitsivatkin erilaisia kokemuksia joko YS:n omista konserteista tai sellaisista juhlista, joissa YS on ollut osallisena esiintymässä.

Lotta: Arki päättyy kauden päättyessä konsertteihin. [– –] Viime vuosina tämä musiikin nosto arjen yläpuolelle on motivoinut vaivannäköön konsertteihin.

Ville: Parhailla keikoilla [esiintymisissä, jonne YS on tilattu] YS saa esimerkiksi soittaa huomattavastikin suuremmille ja arvovaltaisemmille yleisöille kuin omissa konserteissaan. Lisäksi keikkojen ohjelmisto on vaihtelevaa, ja siksi mielenkiintoista. Nimenomaan keikkojen kautta ainakin oma musiikillinen yleissivistykseni on kasvanut huomattavasti.

7.6 Merkitykselliset kokemukset musiikista

Martti toteaa kirjoituksessaan: ”musiikki on se ydin, jonka ympärille kaikki rakentuu”. Lähes kaikilla vastaajilla oli musiikkiin liittyviä syviä kokemuksia, jotka olivat olleet heille erittäin merkityksellisiä.

Essi: On ehkä yllättävää, että YS:n merkitystä pohtiessa Shostakovitshin, Sibeliuksen ja Tšaikovskin nimet tulee mainittua vasta YStävien, juhlien, ihastusten ja arkisten sihteerin huolien jälkeen. Onhan YS olemassa kuitenkin ennen kaikkea musiikkia

varten. Vaikka pidänkin maailman parhaan musiikin soittamista helposti itsestään selvänä osana YS:n toimintaa, sen merkitys ei suinkaan ole vähäinen, päinvastoin.

Maarit: Oman YS-urani yksi hienoimmista hetkistä oli filosofisen tiedekunnan promootiokonsertti ensimmäisen YS-vuoteni lopussa Finlandia-talossa, jossa soitin sektiomme äänenjohtajana. Oli hieno tunne istua kerrankin Finlandia-talon lavalla ja saada saliin aivan toisenlainen näkökulma kuin yleisön puolelta.

Aleksi: Minä haluan jokakeskiviikkoisen orkesteriharjoitukseni, jossa valtavat jousisektiot, englannintorvet, tuubat ja triangelit harjoittelevat kanssani länsimaisen taidemusiikin kuolemattomia mestariteoksia niin, että voin parhaimmillaan itkeä onnesta, että saan olla itse soittamassa keskellä tuota orkesteria joka keskiviikko enkä vain jossain kaukana yleisössä. – – saan nähdä miten yllämme konserteissa YS-henkeen ja sävellyksissä on parhaimmillaan parempi sointi, paatos ja eetos kuin ammattiorkestereilla.

Ville: Tämä pieni runo [Ernest Pingoud'n Viisi sonettia kamariorkesterille] soi Tapiola-salissa niin eteerisen herkästi, että kyynel taisi tulla soittajan silmään.

Martti: mikään ei voita sielun riemun ja elämän tarkoituksen täyttymyksen hitusena sitä hetkeä, kun soittaa rakastamiaan sinfoniaorkesterikappaleita Yliopiston juhlasalin lavalla. Kun soittaa "ihan liekeissä" jännityksestä kihisten, heittäytyen ja kaikkensa antaen.

Eveliina: Soittaessa voi joskus saavuttaa täydellisen onnen tunteen, jolloin ei edes voisi olla huolissaan tai surullinen mistään, vaikka yrittäisi. [- -] Olen ylpeä YS:läinen, ja kerron mielelläni kaikille kuuluvani Ylioppilaskunnan Soittajiin.

Maarit: Vaikka selkää särki harjoituksissa Lacrimosaa soitettaessa, tuntui sille, että juuri tässä pitää olla juuri nyt ja kylläpä soittaminen on kivaa...

Aino: Italian kiertueen konsertissa Bolognassa 2001 oli suorastaan raivokas meininki ja silloin Finlandiaa ylimääräisenä soitettaessa menivät kylmät väreet selkäpiissä. Niin hienoa esitystä siitä teoksesta en ole kokenut toista.

Lotta: Ja se hetki, kun 3. osan [Shostakovitshin 5. sinfonia] viimeinen sävel oli vaiennut, ja koko konserttisali, orkesteri ja yleisö, uskalsi vaivoin hengittää. Nämä ovat se syy, miksi sinfoniamusiikki on jotain elämääkin suurempaa. Musiikki koskettaa tunteita sellaisella tasolla, mihin sanat eivät yllä. Minulle tämä taso on saavutettavissa syvimmin juuri soittamalla sinfonioita itse.

Villelle on ollut merkittävä kokemus konserttitilanteissa soittamiseen heittäytyminen ja muiden soittajien läsnäolon aistiminen.

Itselläni on tapana jossakin vaiheessa konserttia tietoisesti aistia soittajia ympärilläni. Saan parhaat fiilikset siitä, kun näen kuinka toisella puolella orkesteria ystäväni heittäytyy musiikkiin samalla hetkellä kuin minä itse.

Martti kiteyttää ajatuksen täydellisestä konserttihetkestä:

Ne ovat hetkiä, jolloin millään muulla ei ole väliä. Eräänlaisia rakkauden hetkiä musiikkia kohtaan siis? Silloin ei haittaa vaikka soitin menisi rikki fortissimoissa tai kuolisi siihen paikkaan lavalle.

8 Yhteisö – orkesteriharrastuksen kantava voima

Tämä luku vastaa kolmanteen tutkimusongelmaani: *Minkälaisia kokemuksia YS on antanut yhteisönä?* Tuloksista nousivat esiin kokemukset yhteisöstä yhteisön sisällä, kokemukset sisä- ja ulkopiiristä, kokemukset yhteisön muuttumisen vaikeudesta ja tarpeellisuudesta, yhteisön välittämisestä hätätilanteessa, viranhoidosta saaduista iloista ja suruista sekä merkitykselliset kokemukset yhteisöstä.

8.1 Yhteisö yhteisön sisällä

Kun soittaja tulee ensimmäistä kertaa harjoituksiin, voi tilanne tuntua kaoottiselta. Musiikkisali on täynnä tuntemattomia ihmisiä soittimiseen. Parhaimmillaan saliin ahtautuu lähes 80 soittajaa. On vaikea hahmottaa, keneen kannattaisi tutustua, tai keneen ylipäättään olisi luontevaa tutustua. Eveliina toteaa asiasta näin:

YS yhteisönä tuntui aluksi kovin suurelta ja meluisalta. Itse asiassa se tuntuu sellaiselta vieläkin. Tällaiseen ihmisjoukkoon on hyvin vaikea tutustua. Oikeastaan YS:ssä on vaikea tutustua kehenkään, ehkä siksi, että valinnanvaraa on liikaa. Kun ei voi olla kaikkien kanssa, mistä tietää, kenen kanssa pitäisi olla?

Luontevaa on lähteä tutustumaan omaan pulttikaveriin ja omaan sektioon. Oma sektio on ollut monelle vastaajalle hyvin tärkeä yhteisö, niin sanottu yhteisö yhteisön sisällä. Identiteetti voi olla sekä YS:läinen, mutta YS:n sisällä johonkin sektioon kuulumisen. Me-hengen ylläpitäminen sektioissa on vahvaa.

Lotta: Orkesterilaisen identiteetti muodostuu melko vahvasti sektioon kuulumisesta. [- -] Olemme melko yhtenäinen porukka, johon kuulumisesta voi olla ylpeä. Me-muut-asetelma voi joskus muodostua toisia kohtaan vihamieliseksi, mutta onneksi ainakaan meidän tapauksessamme niin ei ole käynyt (leikkimielistä vihoittelua lukuun ottamatta).

Maria: Toisaalta on ollut huomattavissa, että omalla sektiolla on vahva merkitys yksittäisen YS:läisen näkökulmassa ja suhteessa orkesteriin. Jos ajatellaan musiikillisesti niin onhan jousisoittajilla enemmän yhteistä keskenään kuin jousilla ja puhaltajilla keskenään.

Essi: Voimakkaimpia elämyksiä YS:n sosiaaliseen puoleen liittyen on ollut sellosektio, erityisesti viime vuosina perinteeksi tullut kesäinen selloviikonloppu. Olen edelleen aina toisinaan myönteisen hämmästyneenä sektion vilpittömän lämpimästä tavasta ottaa sisäänsä uusia jäseniä, huolehtia jäsenistään ja ennen kaikkea antaa jokaisen jäsenensä olla juuri sellainen kuin on

Tämä on ymmärrettävää, koska 80 henkilön yhteisö hajautuu väkisinkin pienempiin yhteisöihin, orkesterissa se on luonnollisesti oma soitinsektio.

Kuoroissa tämä ilmiö näkyy usein oman ääniryhmän (esimerkiksi sopraanot, tenorit) yhteishengen korostuksena. Lotta toteaa tärkeäksi vielä pienemmän yksikön kuin sektio: oman pulttikaverin.

Pulttikaveruus on orkesterisoiton perusta. Olen huomannut, että melko monilla pulttikaverisuhteet ovat kestäneet vuosia. – Jos pulttikaverin kanssa ei olisi väleissä, soittaminen olisi tosi vaikeaa.

Sektiohengen ylläpitäminen liiallisessa määrin voidaan voi olla myös eri-arvoistavaa. Ville toteaa:

Eriarvoisuuden tunnetta ovat kuitenkin voineet ruokkia myös erilaiset alun perin yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistamaan tarkoitettut perinteet, kuten sellosektion tempaukset, kunniasellistit⁹, metastaasipuupuhaltajat¹⁰ sekä ykkösviulun sektiohuuto¹¹.

Tämä onkin tasapainottelua hyvän sektiohengen mutta toisaalta eriarvoisuuden korostamattomuuden välillä. Ystävyyssuhteita rakennetaan kuitenkin helposti yli sektorajojenkin. Luontevinta tutustumista on pienyhtye- ja salonkiorkesteriesiintymisissä soittaminen, kun soittava joukko on pienempi. Maarit toteaa tämän:

YSSO- ja kvartettikeikat taisivat olla niitä parhaimpia paikkoja tutustua muidenkin kuin oman sektorin soittajiin.

8.2 Sisä- ja ulkopiiri

Minulle yhteisössä mukana olevalle suurin yllätys oli useankin vastaajan mainitsema sisä- ja ulkopiiri. En ollut koskaan ajatellut, että orkesterissa sellaisia olisi, koska soittajat vaihtuvat vuosittain ja itse olen kokenut YS:n hyvinkin avoimeksi yhteisöksi. Tutkimuksellisestikin tämä oli mielenkiintoinen asia. Sisä- ja ulkopiirijätystä lähestyttiin eri tavoin. Maaritille sisä- ja ulkopiirin olemus oli jollain tapaa ristiriitainen: hänen mielestään ne olivat selkeästi havaittavissa, muttei kuitenkaan tietoisella tasolla. Myös Maria toteaa tämän, mutta ehkä neutraalimmin.

⁹ Kunniasellisti: sellosektion valitsema kunniajäsen; jonkun muun instrumentin soittaja, joka on osoittanut suurta kiinnostusta ja kunnioitusta selloa ja sellistejä kohtaan

¹⁰ Metastaasi: puupuhaltajien valitsema metastaasi- eli etäpesäkejäsen; jonkun muun instrumentin soittaja, joka soittaa sivuinstrumenttinaan jotain puupuhallinta

¹¹ ”Bassoviulu ei oo viulu, sello ei oo soitin, alttoviulu melkein viulu, kakkosviulu varaviulu. Erste Geige, beste Geige!”

Maarit: Jäsentensä osalta YS on puolestaan ehkä hyvinkin tyyppillisesti yhteisö, jossa on sisäpiiri ja ulkopiiri. Itse en koskaan kokenut kuuluvani sisäpiiriin, mutta en toisaalta myöskään jäänyt ulkopiiriin. Sisäpiiriin en kuulunut ehkä siksi, etten edes halunnut täysillä siihen kuulua. Kun kuitenkin olin useamman vuoden taloudenhoitajana, en voinut välttää kuitenkin tavallaan olemasta osa sisäpiiriä. Vaikka sisä- ja ulkopiiri ovatkin (tai ainakin olivat) tavallaan hyvinkin selkeästi havaittavissa, eivät ne kuitenkaan oikeastaan olleet olemassa tietoisella tasolla.

Maria: Ja onhan niitä bileitä ja kaikenlaisia harjoitusten ulkopuolisia rientoja, joissa pääsee hyvin tutustumaan muihin YS:läisiin. Liekö siitä vai soittajien iästä ja opiskelualasta johtuen YS:ssä on muodostunut pieniä ”ydinporukoita” suuremman ”yhdyskunnan” sisälle. Harjoitusten tauoilla tai vaikka konserttimatkoilla voi huomata samojen ihmisten viettävän aikaa keskenään enemmän kuin muiden kanssa.

Aleksille sisä- ja ulkopiirikokemukset olivat niin ikään konkreettisia.

Ensimmäisenä vuonna koin, että YS:ssä on jonkinlainen sisäpiiri ja ulkopiiri, enkä ihan istu tai ole tarkalleen ottaen tervetullutkaan siihen sisäpiiriinkään, mutta ihan mukavia ohimeneviä juttukumppaneita YS:ssä oli, ja perushenki oli ihan miellyttävä.

Hänelle orkesterissa useamman vuoden soittaminen toi kotoutumista yhteisöön, muttei kuitenkaan kokemusta sisäpiiriin kuulumisesta:

Tavallaan tunsin oloni kotoisammaksi näinä vuosina kuin ensimmäisinä – koska olin vanhempaa kalustoa, minulla oli itseoikeutetumpi paikka orkesterin kestojäsenenä, suurin osa muista jäsenistä tiesi kuka minä olen ja saatoinkin ottaa kantaa asioihin vaikkapa vuosikokouksessa, jos niikseen tuli. Silti en ollut sisäpiirissä, en halunnut ihan kaikissa bileissä käydä –

Ville toteaa, että ”YS:n sisälläkin on toki oma nokkimisjärjestyksensä ja kuppikuntansa”. Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan olleet kirjoittaneet sisä- ja ulkopiirin näkökulmasta, joten voikin todeta että toisille kokemus on ollut voimakkaampi. Tämä liittyy käytäntöyhteisöjen toimintaan: yleensä yhteisön jäseneltä vaaditaan tietoisia ponnistuksia, jotka tähtäävät yhteisöstä huolehtimiseen ja sen koossa pitämiseen (ks. Wenger 1998). Martti tuokin ihan toisenlaisen näkökulman sisä- ja ulkopiiriin:

Kunnes tajusi, että YS onkin aivan poikkeuksellinen yhteisö, jossa henkevyys saa virrata vapaana ihmisten hyväksyessä toisensa käytännössä varauksetta. (Tästä näkemyksestä kuulee välillä myös soraääniä: ”sisäpiiri” jne. Mutta väitän, että jos ihminen uskaltaa heittäytyä avoimesti avoimeksi YS:ään tullessaan, hänet hyväksytään ja hän löytää YS:stä ystäviä.)

Maarit – vaikka on kokenut sisä- ja ulkopiirin läsnäolon – toteaa kuitenkin saman ajatuksen, jonka Martti toi ilmi:

Maarit: Kaiken kaikkiaan YS on kuitenkin ollut varsin neutraali siinä mielessä, että se on hyväksynyt mukaan kaikki juuri sellaisina kuin he ovat – YS:ssä on helppoa olla jokaisen YStävä, jos vain niin itse haluaa.

Martti pohdiskelee vielä sitä, miten rikkoa näitä totuttuja kuvioita, jolloin hakeutuu aina samojen ihmisten joukkoon.

Kuluvalla vuodelle olen onnellisesti joutunut pakotetuksi heittäytymään tutustumaan sekä aivan uusiin ihmisiin että sellaisiin vanhoihin tuttuihin, joihin olisin ehkä aikaisemminkin halunnut tutustua paremmin, mutta laiskuuttani ja klikkiytyneisyittäni en ole saanut aikaiseksi. Kun harjoitusten tauolla katsoo, kenen kanssa sitä menisi puhumaan, on niin helppo ajautua puhumaan samojen tuttujen kanssa, vaikka todellisuudessa haluaisi puhua muiden, puolittutujen ja jopa tuntemattomien kanssa. Ei vain uskalla ylittää sitä lyhyttä kuilua, joka on niihin ihmisiin, joiden kanssa ei ole lähikaveri.

8.3 Yhteisön muuttuminen

Mikään yhteisö ei pysy koskaan samanlaisena vuodesta toiseen, myöskään YS, joka saa uusia soittajia joka vuosi n. 10–20 ja saman verran jää pois. Perusohjelma ja vuosiakataulun runko pysyvät samankaltaisina vuodesta toiseen, mutta ihmiset vaihtuvat. Martti tiivistääkin tämän ajatuksen:

Tämähän on itse asiassa YS:ssä olemisen ja jaksamisen perusedilemmeja. Varsinainen harjoittelu ja konsertointi kierteineenkin kaikkineen toistuu vuosi vuodelta melko samanlaisena, mutta kuitenkin aina vähän erilaisena. – – Erilaisen eri vuosista ja siis kustakin vuosittaisesta tapahtumasta tekevät vaihtuvat ihmiset. Eri vuosina porukka on aina vähän eri.

Tämä saattaakin olla kasvamisen paikka orkesterilaiselle. Miten ottaa uudet mukaan säilyttäen kuitenkin sen tunteen, mikä ”vanhan” porukan kanssa oli. Essi toteaa:

Tiiviillä ryhmällä on usein taipumusta sisäänpäinlämpeävyyteen ja mustasukkaiseen pelkoon siitä, että ryhmään tuleva uusi jäsen rikkoisi ryhmän hyvän hengen tai uhkaisi eri jäsenten asemaa ryhmässä. YS:n sellosektio näyttäytyikin mielestäni ryhmänä, jolla on poikkeuksellisen kypsä kyky välittää niin uusista kuin vanhoista jäsenistään.

Ryhmän muuttuminen vaatii jokaiselta ryhmän jäseneltä kykyä muuntua ja sopeutua uudenlaiseen ryhmään. Alussa se voi olla vaikeaa, varsinkin, jos on kokenut ryhmähengen tiiviiksi ja ainutlaatuiseksi kuten Martti ja Maarit:

Martti: Dramaattisinta ensimmäisen vuoden loppuessa ja uuden alkaessa oli kuitenkin tajuta se, että vaikka oli käyttänyt koko vuoden opetellakseen kaikkien orkesterilaisten nimet ja koittanut puhua kaikkien kanssa vuoden aikana ja näin sekä tutustunut orkesteriin että ennen kaikkea tehnyt itsensä osaksi sitä, tuo työ tavallaan purkautui vuoden päättyessä. Tämä kevään lopussa loistavahenkiseksi kehittynyt yhteisö ei koskaan seuraavina vuosina ole enää sama, kun mukaan tulevat uudet soittajat ja vanhoja lähtee.

Maarit: Fuksille YS oli hyvin pitkälti vain juuri ne ihmiset, jotka juuri silloin olivat YS:ssä soittamassa. Kun YS:ssä oli vähän kauemmin, alkoi ymmärtää, ettei YS ole vain

ne ihmiset, jotka ovat juuri silloin aktiivisesti mukana, eikä YS ole oikeastaan edes vain ne ihmiset, jotka ovat joskus olleet mukana ja jotka ovat juuri nyt aktiivisesti mukana, vaan YS on jotain vielä enemmän kuin vain jäsentensä summa.

Uutena soittajana on vanhojen soittajien yrityksistä huolimatta saattanut olla vaikeaa päästä yhteisöön sisälle:

Iida: Sulauduin vähän hitaasti YS:läisten joukkoon. Ehkä se johtui siitä, että orkesterissa on aina kovin paljon vanhoja soittajia, joiden sisäpiiriin pääseminen kestää aikansa.

Ryhmän muuttuminen on saattanut olla myös herättävä tekijä: se on voinut olla kokemus siitä, että kuuluu ryhmään. Jenni kertoo tällaisesta tilanteesta erään kapellimestarin jäähyväiskonsertissa:

Olen vain harvoin ollut yhdessäkään konsertissa niin liikuttuneessa tilassa, ja on syytä huomata, että liikuttuneisuus ei johtunut niinkään ohjelmistosta – vaikka se upea olikin – vaan siitä, että yksi ryhmämme jäsen on jättämässä ryhmän. Tämä kertoo ainakin minun kohdallani vahvasta tunnesiteestä orkesteriin ja sen jäseniin.

Ryhmän muuttuminen on kuitenkin väistämätöntä ja toisaalta myös sen elinehto. Martti tiivistää ryhmän muuttumisen tärkeyden:

Tämä on sekä YS:n yhteishengen hetkittäinen tragedia, hetkittäinen pelastus että aina raikkaana pysymisen elinehto.

Muutamia vanhoja on yhä sopivasti mukana, kuten pitääkin, mutta siitä huolimatta yhteisö muokkautuu ja sulautuu taas uudeksi YS-tarinaksi, YS-aikakaudeksi.

Vaikka soittajat vaihtuvat jonkin verran vuosittain, on orkesterissa kuitenkin jonkin verran henkilöitä, jotka ovat olleet orkesterissa jo verrattain pitkään. Monella soittajalla, joka on ollut itsekin pidempään kuin vuoden-pari mukana, eli joka on jo muodostanut kokonaiskäsitelmän orkesterin jäsenistöstä, on mielikuva ”tukipylväshenkilöistä”, kuten Martti asian ilmaisee.

mutta mielikuva orkesterista ja sen pysyvyydestä ei muodostu mediaanisoittajasta, vaan ”tukipylväshenkilöistä”, joita meillä kaikilla hiukankin pidempään soittaneilla lienee mielessämme, kun ajattelemme YS:ää kokonaisuutena, mielikuvana.

Tämän toteaa myös Ville, joka palasi orkesteriin puolentoista vuoden tauon jälkeen.

Tuntui, että paluuni todella huomattiin. Minua tuli iloisesti tervehtimään sellaisiakin soittajia, joiden kanssa olen tuskin muutaman sanan vaihtanut vuosien saatossa. Tuli sellainen olo, että ainakin ihmisenä minut muistettiin. Ja koska YS:n ydin on persoonissa, koen, että minulla on jonkinlainen paikka YS:n persoonagalleriassa. En tiedä, minkälaisena tyyppinä minut siellä tunnetaan, mutta pääasia on, että tunnetaan.

Martti kirjoittaa, että hänen YS-mielikuvansa on alusta asti perustunut muutamiin soittajiin:

YS-mielikuva on kuitenkin alusta asti perustunut muutamiin soittajiin, joita odotan näkeväni harjoituksiin mennessä. Heidän läsnäolonsa symboloi minulle mielikuvissa ja harjoitusten tositilanteessa tätä orkesteria.

Kun joku itselle tärkeä YS-hahmo jää pois orkesterista, täytyy oma mielikuva yhteisöstä muokata uudelleen.

Martti: Henkilö, joka oli puheenjohtajana liittyessäni orkesteriin, oli ehkä selkeimmin tällainen hahmo, kunnes jäi pois aktiivisoitosta joskus 2005 mailla. – – mutta hänen jäädessään pois tuntui kuin yksi kantava seinä olisi poistettu YS-mielikuvastani.

Martti toteaa saman kuin Ville paikastaan ”persoonagalleriassa”:

Sen sijaan on mielenkiintoista tarkastella ajatusta, että oltuani orkesterissa kohta 14 vuotta, toimittuani mm. puheenjohtajana ja puhuttuani YS-aikanani liki kaikkien n. 300 tänä aikana YS:ään liittyneen soittajan kanssa, saatan itsekin olla joillekin muille soittajille tällainen YS:ään mielikuvissa kiinteästi kuuluva hahmo.

Ville on kokenut tärkeäksi myös entisten orkesterilaisten läsnäolon yhteisissä illanvietoissa:

Yksi YS:n sosiaalisen elämän hienoimpia piirteitä on aina ollut vanhojen ja entisten YS:läisten osuus siinä. Tietyissä bileissä, kuten pikkujouluissa ja -loppiaisissa sekä kaudenkaatajaisissa ja vuosijuhlissa, on aina vierailut vanhoja staroja. Olen nauttinut tästä, ja itsekin hyödyntänyt mahdollisuutta sinä puolentoista vuoden aikana, jolloin en soittanut orkesterissa. Toivon perinteen jatkuvan.

8.4 Hädässä YStävä tunnetaan

Jokaiselle yhteisölle voi silloin tällöin sattua tapauksia, jotka horjuttavat koko yhteisöä joko henkisesti tai jopa fyysisesti. Yhteishengen ja luottamuksen suuruus punnitaan tällaisilla hetkillä. Ulkomaankiertueella 2008 lähes puolet orkesterilaisista sairastui vatsatautiin, minkä vuoksi oli pelkona jopa konsertin peruminen. Sitä ei kuitenkaan tapahtunut, mutta yhteisö piti itsensä kasassa, yksilöt huolehtivat toisistaan. Tämä oli ollut merkittävä kokemus Lindalle ja Marialle.

Linda: Parhaiten YS:n yhteisöllisyys ja välittäminen korostui mielestäni – – kiertueella, jolla noin kolmasosa tai puolet (?) sairastui vatsatautiin. Huolto pelasi ja sympatiaa kertyi ankeassa tilanteessa!

Maria: Puhelin soi monta kertaa päivässä, kun huonovointiset YStävät kyselivät neuvoja, miten helpottaa oloaan. Huonovointisuudesta huolimatta tunnelma pysyi hyvänä koko matkan ajan. Positiivista; kaveria ei jätetä eikä anneta ”pienten” asioiden hätkähdyttää.

8.5 Viranhoidon ilot ja surut

Suurin osa vastaajista oli ollut jossain virassa jossain vaiheessa, osa pidemmän, osa lyhyemmän ajan. Sen lisäksi, että viranhoito on ollut mitä parasta oppimista yhdistystoiminnasta, on se ennen kaikkea ollut konkreettista oppimista siitä, mitä kaikkea toimivaan orkesteritoimintaan vaaditaan.

Martti: Taloudenhoitajana olin orkesterin juridisen perustan ykköshuolehtijana, mutta tuo toimi oli silti enemmän taustalla toimimista ja korvaamatonta opiskelua siitä, minkä pohjalta Ylioppilaskunnan Soittajat -niminen yhdistys toimii ja miten mahdollistetaan harjoitukset, konsertit ja matkat, jotka luovat aiemmin mainittuja orkesterista lumoutumisen tunteita.

Ville: Erittäin tärkeä osa yhdessä tekemisestä on myös YS:n hallinnollinen työ. Työ onkin YS:ssä hajautettu ainutlaatuisella tavalla. Tämä virkojen verkosto ei siis ole tärkeä vain siksi, että kaikki pakolliset toiminnot saadaan suoritettua, vaan myös siksi, että näin YS on se oma juttu mahdollisemman suurelle osalle soittajista. "Me teimme sen" -kokemus on useimmille tuttu fiilis hyvän konsertin jälkeen, eikä vain onnistuneen soiton, vaan myös kaiken sen vaivan vuoksi, mitä produktion tai matkan eteen on nähty. Se yhdistää.

Juha: Hallitustyöskentelyssä oli kyllä aivan eri tavalla tekemisissä ihmisten kanssa kuin vaan käydessä harjoituksissa. Siinä näki toiminnan uudesta näkökulmasta ja näki käytännön näkymättömät realiteetit, jotka vaikuttavat orkesterin toimintaan.

Essi: Kaksi YS:n sihteerinä viettämääni toimintavuotta antoivat unohtumattoman näköalan orkesterin – ja samalla melkein minkä tahansa yhdistyksen – hallinnolliseen puoleen.

Monet ovat kokeneet viroissa toimimisen jopa tärkeänä oman ammattinsa ja persoonan kannalta. Virat ovat tuoneet itseluottamusta ja taitoa käsitellä erilaisia tilanteita. Ne ovat myös olleet oman henkilökohtaisen oppimisen paikkoja.

Juha: Se on jopa tarjonnut virkojen kautta mahdollisuutta kehittyä jossain määrin jopa ammatillisesti ja pakottanut jatkuvasti kehittymään.

Iida: YS-puheenjohtajuus antoi valtavasti itsetuntoa orkesterin kontaktien hoitamiseen. Esimerkiksi onnistuneista keikkaneuvotteluista sai mahtavia onnistumisen elämyksiä.

Martti: Kokouksessa jossa minua valittiin puheenjohtajaksi, oli yksi mieleen painuneimmista hetkistäni YS:ssä – – Silloin opin, että ihmisten kunnioitus täytyy nöyrästi ja nöyryydellä ansaita, sitä ei tarjoilla lautasella ilmaiseksi. Kolmen vuoden puheenjohtajakausi opetti katsomaan orkesteria kokonaisnäkemykseen pyrkien. Se opetti, että erilaiset ihmiset ja omista poikkeavat näkemykset on otettava huomioon, kun tehdään päätöksiä yhteisistä asioista. Ja että ihmisiä pitää ymmärtää.

Ville: YS:n johtaminen oli ja on haastavaa. Se oli kuitenkin hyvä ihmissuhde- ja itsetuntokoulu. Ei ole helppo johtaa vertaisjohtajana sadan hengen asiantuntijaorganisaatiota, jossa kaikki työntekijät ovat lisäksi vapaaehtoisia ja suuri osa varustettuna jonkinlaisella taiteilijaluonteella. [- -] Oma urani on muotoutunut täysin YS-kokemukseni perusteella.

Jenni pohtii kirjoitelmassaan vapaa-ajan jakamista järkevästi eri elämäalueille. Kirjoitelman myötä on mielenkiintoista lähteä pohtimaan, mitä vapaa-aika oikeastaan on. Onko se sitä aikaa, jolloin ei opiskella tai olla töissä? Vai onko se sitä aikaa, jolloin ei ole mitään menoja, kalenterissa on vain tyhjää?

mutta tosiasia on, että YS ei ainakaan virkailijoille ole kovin kevyt harrastus, vaan harrastaminen vaatii sitoutumista ja aikaa, ja harrastukseen kuluva aika on aina pois vapaa-ajasta. [- -] Käytettävissä oleva vapaa-aika on kuitenkin pystyttävä jakamaan jollakin tapaa järkevästi YS:n lisäksi muiden harrastusten, parisuhteen, perheen, ystävien ja kodinhoidon kesken.

Viroissa toimiminen on aiheuttanut joskus monelle myös stressiä ja ikäviä hetkiä, erityisesti vastuullisimmissa viroissa toimineille.

Ville: Puhiksena olemisena oli myös kääntöpuolensa. Monet kaveruussuhteet ikään kuin virallistuivat. Aina puhuttiin asiaa.

Juha: Hallituksessa kävi myös harvinaisen selväksi se, että harvoin on sellaisia päätöksiä, jotka ovat itsestään selviä ja joissa on vain yksi oikea vaihtoehto. Yleensä päätökset eivät aina miellytä kaikkia eikä sille vain mahda mitään. Päätökset useimmiten ovat kompromisseja. - - Sen lisäksi ihmiset ilmaisevat itseään eri tavoin. Joku puree hammasta ja tulee sanomaan, että jos voisi kuitenkin tehdä toisin. Toinen lähettää sähköpostilistalle viestin ja haukkuu koko järjestelyporukan tai hallituksen lyttyyn.

Iida: YS:n puheenjohtajana ystävyysuhteet YS:ssä vaikeutuivat. Bileissä entistä useammin joutui puhumaan ”virka-asioita”. Puheenjohtajastressi teki varmasti myös osansa siihen, että rentoon yhdessä olemiseen heittäytyminen oli toisinaan vaikeaa. [- -] Itselleni suurin ja epämiellyttävien haaste oli toimia välimiehenä ja osapuolena erilaisissa konflikteissa.

Martti: Negatiivista palautetta ei paria poikkeusta lukuun ottamatta tullut, vaikkakin ne hetket olivat traumaattisimpia.

Ville toteaa saaneen merkittävän kokemuksen YS:n organisaation toimivuudesta ylipäättään.

Työelämään siirryttyäni olen useaan kertaan todennut sen, että ainakin puhisaikanani YS:n organisaatio oli siihen kuuluneiden huipputyyppien ansioista niin toimiva, että vain harva ammattioorganisaatio pystyy samaan suoritukseen.

YS:n viranhoitoon kuuluvat myös ns. taiteelliset virat; sektioiden äänenjohtajina ja konserttimestarina toimiminen. Maria toteaa tällaisen viran sopivan hänelle paremmin:

Olisin huono ottamaan vastuuta tiedottamisasioista tai kaluston huollosta jne. Soittamiseen liittyvä vastuu tuntuu enemmän omalta. - - kun asetuin ehdokkaaksi 3. konserttimestariksi, ajattelin että nyt on oma vuoroni kantaa korteni kekoon. En tosiaan ole hoitanut mitään muuta virkaa YS-aikanani. Olen tyytyväinen, että voin tehdä sen näin. Kunnioituksella kannan 3. konserttimestarin pestin harteillani.

8.6 Merkitykselliset kokemukset yhteisössä

Yhteisö näyttäytyi jokaisen vastaajan kirjoitelmissa vähintäänkin jollain tapaa merkittävänä. Monelle yhteisö oli musiikin ohella ollut erittäin tärkeä kokemus.

Essi: Yksi keskeisimmistä musiikkiharrastukseen sitovista tekijöistä on sosiaalisuus, YS:n YStävyys.

Juha: Loppujenlopuksi on pakko todeta, että YS on ollut varsin kokonaisvaltainen osa elämää ja tarjonnut soittamisen lisäksi paljon muutakin sisältöä elämään.

Ville: Tässä omia lopunaikojani [puheenjohtajuuden päätyminen] ennakoineessa kokouksessa muistan selvästi kokeneeni sen, miten hienojen ihmisten ympäröimänä olin. Siitä taisi tulla kirjaus pöytäkirjaankin.

Linda: Musiikin lisäksi parasta YS:ssä ovat ihmiset! Olen saanut monta hyvää ystävää orkesterista ja jopa houkutelut yhden ystäväni YS:n jäseneksi! Niihin 7,5 vuoteen, jotka olin aktiivisesti mukana, mahtuu monenlaista elämäntilannetta, ja YS:stä on aina saanut juttukumppanin.

Iida: Mieleenpainuvia ovat myös ne hetket joita on voinut kokea läheisimpien YS-kaverien, erityisesti hallituskaverien kanssa.

Ville: Matkat ovatkin sellainen osa YS-elämää, jonka merkitystä ei ole helppo liioitella. YS:ssä on mahdollista suhteellisen varttuneellakin iällä solmia pysyviä ja syvällisiä ystävyysuhteita. – – Viikonkin tiivis yhdessäolo mahdollistaa sellaisen tutustumisen, mikä ei ole aikuisten arjessa yleensä mahdollista. Lisäksi matkat luovat ihmiselle yhteistä taustaa, elämästä tulee yhdessä koettua. Se yhdistää.

Jenni: Minulle YS on antanut todella paljon iloa ja energiaa sekä toisaalta levollisuutta ja rauhaa, ja se on heijastunut muihinkin elämäni osa-alueisiin. Haluan korostaa, että tämä ei ole pelkästään musiikin ansiota vaan suuressa määrin myös ihmisten, YS:läisten ansiota.

Muutamalla vastaajalla yhteisö tuntui jossain vaiheessa jopa tärkeämmältä kuin musiikin tekeminen.

Aino: Vaikka nautin myös soittamisesta sinfoniaorkesterissa, etenkin ensimmäisinä vuosina YS:n sosiaalinen puoli oli tärkeämmässä osassa elämässäni.

Maarit: Kun soittamista tuli elämäni muutenkin enemmän, alkoi YS:stä tulla entistä enemmän vain paikka tavata YStäviä, eikä YS:n musiikillinen anti enää ollut minulle niin merkittävä kuin aiemmin.

Ville: YS on – – ollut erittäin keskeinen osa elämäni. Voisin varmasti sanoa jopa, että keskeisin. Se on ollut sitä ihmisten vuoksi.

Kokemus oli myös se, että YS ei tuntunut mitenkään erityisen tärkeänä sosiaalisena ryhmänä.

Aleksi: enkä kokenut että YS olisi tärkein tai edes tärkeä sosiaalinen piirini. Se oli kenties tärkein harrastukseni, ja rakastin musiikin tekemistä orkesterissa, mutta en Elinaa [tyttöystävää] lukuun ottamatta elänyt elämäni YS:läisten kanssa.

Jenni kirjoitti aiemmin kirjoitelmassaan vapaa-ajan merkityksestä. Hän palaa aiheeseen uudestaan kirjoitelmassaan. Hänelle on tärkeä kokemus, että ihmiset – muuallakin kuin orkesterissa – tekevät valtavasti vapaaehtoistyötä.

Mutta niinhän se taitaa olla, että aika monet suomalaiset lapset ja aikuiset viettäisivät vapaa-aikaansa aivan eri tavalla, ellei Suomessa olisi niin paljon ihmisiä, jotka ovat valmiita käyttämään vapaa-aikaansa esimerkiksi juniorijoukkueiden valmentamiseen tai erilaisten kulttuuri- ja musiikkiyhdistysten asioiden hoitamiseen.

Vapaaehtoistyö on Jennille varsin merkittävä kokemus.

Vapaaehtoistyö on ihailtavaa, ja sillä voi saada uskomattoman hienoja asioita aikaan. Tämä näkyy YS:ssä ja on yksi tärkeimmistä syistä, miksi haluan itse olla aktiivisesti mukana orkesterin toiminnassa.

YS:n 60-vuotisjuhlakirjan (1986) esipuheessa todetaan, että ”YS onkin naimatoimisto” (Ainola 1986, 7). Vaikka tuosta kommentista on yli 20 vuotta aikaa, voi todeta, että mikään ei ole muuttunut sen suhteen. Pariutuminen ei ole myöskään mikään uusi ilmiö: ehkä kuuluisin YS:ssä muodostuneista pariskunnista on Sibeliuksen tytär Margareta, orkesterin viulisti, ja Jussi Jalas (YS:n kapellimestari 1936–1946 ja muun muassa Suomen Kansallisoopperan kapellimestari 1958–1973). Läheisten ihmissuhteiden merkitys nousi myös useassa kirjoitelmassa esiin.

Ville: No niin kuin taloudessa, niin myös ihmissuhdemarkkinoilla suhdanteet vaihtelevat. Nykyisin YS:n sosiaalinen elämä kukoistaa jälleen. Jonkun pitäisi laskea YS-parit!

Essi: YStävyyden ohella YS on tarjonnut vuosien varrella toisenkinlaista läheisyyttä. Ihastumisien, kiertueromanssien ja aamuöisten seikkailujen merkitys oli etenkin alkuvuosina kiistaton, enkä varmasti ole ainoa: moni on löytänyt YS:stä jopa elämäkumppaninsa. Harva asia sai tehokkaammin YS:n tuntumaan maailman tärkeimmältä asialta kuin ihastus komeaan keikkabasistiin – tai jännittävä harhaaskel konserttikaronkan jatkoilla.

Iida: Kokouksen jälkeen, kun ei ole kiire minnekään ja on odotellut sitä, että väki vähenee ja ne itselle kaikkein läheisimmät ihmiset jäävät jäljelle. Niiden hetkien ihanan lämpimästä ja keskustelulle avoimesta tunnelmasta on saanut alkunsa myös parisuhteeni YStävän kanssa.

Ville: Luin joskus jostakin teorian, jonka mukaan seksuaalisuus johtaa ihmisiä kulttuuritekoihin. YS-nuoruudessani tämä piti paikkansa täydellisesti. – – YS oli naismarkkinoilla pitkään syrjään jääneelle miehelle unelmien paikka. [– –] . Löysin YS:stä sellistitytön – – jota ensin yrittelin jopa pari vuotta ilman kunnan tuloksia. [– –] Tässä sitä ollaan, pitäisiköhän hääkellojakin ruveta soittamaan!

9 Syvempiin vesiin

Tämän luvun tarkoituksena on vastata neljänteen tutkimusongelmaan: *Mitä muita kokemuksia YS on antanut?* Otsikko kuvaa sitä ajatusta, että kappaleessa sukellaan pinnan alle ja saadaan esiin sellaisia kokemuksia, joita ei ehkä ensimmäisissä tai pinnallisissa keskusteluissa orkesteriharrastuksesta tulisi ilmi. Tässä luvussa käsitellään niitä teemoja, jotka eivät liittyneet suoranaisesti musiikkiin tai yhteisöön. Aiheet ovat niitä, jotka jäivät kirjoitelmien ”rivien väliin”, aiheita, joita vastaajat saivat omalta kokemuspohjaltaan vailla sen tarkempaa teemaa kirjoittaa. Tämän luvun alaluvuissa käsitellään siis orkesteriharrastuksen syvimpiä kokemuksia: niitä, jotka syntyvät pidemmän harrastamisen tuloksena ja jotka antavat juuri tälle harrastukselle eli YS:lle sen tärkeyden musiikin ja yhteisön ohella. Tuloksiksi nousivat kokemukset ajan kulusta ja sen katoamisesta, omasta annista orkesterille, kriisien kokemisesta ja kasvutarinasta, hyväksyvyyden ilmapiiristä ja henkisestä velasta orkesterille sekä kokemukset historiallisesta jatkumosta.

9.1 Ajan kulku

YS:ssä on vahva perinne siitä, että ketään ei heitetä ulos orkesterista, vaan kaikki saavat soittaa niin pitkään kuin itse haluavat. Vaikka orkesteri onkin virallisesti opiskelijaorkesteri, ja opiskelijoita suurin osa soittajista onkin, on ikähaitari aika laaja. Vuoden 2005 jäsenkyselyssä vastaajan keskimääräinen ikä oli 27,5 vuotta. Soittovuosien keskiarvo oli vajaa kuusi vuotta. Soittajien korkeahko keski-ikä ei johtune siitä, että vanhin soittajisto soittaisi orkesterissa pitkään, vaan ilmeisesti siitä, että ihmiset liittyvät orkesteriin entistä vanhempina. Tälle taas voi etsiä syitä muun muassa opiskelijoiden yleisen keski-ian kohoamisesta. (Lähteinen & Tella 2006, 90–92.)

Muutamalle vastaajalle eri-ikäisten ihmisten läsnäolo oli rikastuttava kokemus.

Eveliina: YS:ssä sosiaalisena yhteisönä on kyllä hauskaa se, että täällä on niin erikäisiä ihmisiä. Tulin YS:ään iässä, jossa minun olisi muutenkin ollut aika oppia pois varautuneesta suhtautumisestani ”aikuisiin”, mutta luullakseni YS nopeutti prosessia. Sain huomata, että sotien jälkeisen pula-ajan muistelu on hauskaa, ja että jopa yli 30-vuotiaitten kanssa voi puhua muustakin.

Maria: En ole koskaan kokenut ongelmaksi sitä, että nuorimpien ja vanhimpien soittajien ikäero on yli 40 vuotta. Se oikeastaan, niin kuin jo tuli todettua, vain

rikastuttaa YS:ää yhteisönä. YS on siis sekä homogeeninen että heterogeeninen joukko.

Alexi: Vuosi vuodelta on tullut uusia soittajia, aina vain nuorempia, mutta en minä ole mitään ero huomannut – kaikkihan ne ovat jossain mielessä henkisiä ikätovereitani olleet.

Aleksin kirjoitelma käsitteli pitkälti ajantajun menettämistä YS:n parissa. Hänellä on pitkä soittoura YS:ssä, ja kirjoitelmassaan hän pohtii, miten hän on YS:n parissa elänyt eri elämänvaiheita.

Tuli kuudes vuosi... seitsemäs... kahdeksas... joka vuosi ohjelmisto oli kiinnostavaa, kapellimestarina monta vuotta huippuhyvä Jonte... [John Storgårds] ei tullut edes mieleen, että YS:stä pitäisi lähteä pois ja vaikkapa "antaa nuoremmille tilaa".

Hän jatkaa omaa kypsymistään opiskelijasta aikuiseksi ja tutkijaksi – YS kuitenkin rinnalla.

Suuri muutos oli myös se, että olin yhtäkkiä aikuisempi – kai – ainakin jos mittaa opiskelijastatukseni muuttumista luennoilla ajelehtivasta perusopiskelijasta etabloituvaksi ja oman pesähuoneen saaneeksi yliopistolaiseksi – -. En kai minä 25–27-vuotiaanakaan miltään ikälopulta näyttänyt, mutta siinä missä alkuvuosina tunsin olevani poikanen hiukan itseäni vanhempien orkesterilaisten keskellä, olin yhtäkkiä fuksien silmissä aikuinen, jopa "tutkija", jos joku heiltä sattui kysymään mitä päivisin teen.

Mutta OMISSA silmissäni en tuntenut olevani heitä vanhempi aikuinen.

Alexi on soittanut orkesterissa pitkään, mutta hänkään Marian ja Eveliinan tavoin ei ole kokenut soittajien ikäerojen olleen mikään ongelma, päinvastoin.

YS:n fuksit nuorenvat vuosi vuodelta, mutta koin heidät tasa-arvoisiksi ihmisiksi. Olin heidänkin ikäluokkaansa, vaikka samaan aikaan 25–30-vuotiaiden ikätoveri.

Alexi toteaaakin, että kaikki on tapahtunut vähitellen, hän ei ole huomannut vanhenneensa, vaan yhä edelleen kokee kuuluvansa tasavertaisena tähän iältään heterogeeniseen joukkoon. Hänelle YS on syy, jonka vuoksi hän on ikään kuin menettänyt ajantajunsa. Toisaalta Aleksin elämäntilanne on myös sallinut hänen soittaa orkesterissa, hänellä ei ole ollut ulkoista tarvetta lopettaa soittamista.

Olen orkesterissa, jossa osa tämän lukuvuoden fuksisoittajista on syntynyt sen jälkeen, kun liityin YS:ään. Kaikki on tapahtunut vähitellen, vuosi vuodelta, kausi kaudelta. En ole HUOMANNUT vanhentuneeni. [- -] minähän voisin SYYTTÄÄ YS:ää ajantajuni menettämisestä. – – Monet vanhemmat soittajat ovat orkesterin jättäneet, perustaneet perheen, saaneet lapsia – en minä. Minä olen jatkanut YS:ssä illuusion vallassa: "mikään ei muutu", minä jatkan YS:ssä vuodesta toiseen.

Myös Ville totesi YS:n eri-ikäisten ihmisten tehneen olon nuorekkaaksi.

Vasta – – auskultointini jälkeen olin jotakuinkin valmis siirtymään aikuiselämään. Olin tuolloin 30-vuotias, mutta ikääni en tunnustanut. Seura piti nuorena.

Aleksi toteaa kirjoituksensa loppupuolella sen, mikä jo aikuisharrastamiseen liittyvässä kappaleessa todettiin: aikuisille ei ole olemassa tasokkaita harrastajaorkestereita opiskelijaorkestereita lukuun ottamatta, minkä vuoksi Aleksikaan ei ole halunnut YS:ssä soittamista lopettaa.

YS on paras, ellei ainoa, orkesteri jossa sekä saan/voin että haluan olla. Ei ole mitään nelikymppisten orkesteria, johon voisinkin vaihtaa.

Aleksi toteaa lopuksi, että YS on paikka, jossa hänen on yhä edelleen hyvä olla, vaikka ikää olisikin enemmän.

Itse asiassa YS nuorine ja vähemmän nuorine soittajineen on myös sopiva paikka ihmiselle, joka vielä 41-vuotiaana kokee olevansa lapsenmielinen.

Ihan sama vaikka ajantajuni olisi pettänyt. En suunnittele lähteväni pois YS:stä. En syvällä sisimmässäni näe siihen mitään pois päin työntävää tai ulkoapäin vetävää syytä.

9.2 Oma anti orkesterille

Eräänä annettuna teemana kirjoitelmassa oli ”Oma antini YS:lle, ”merkitykseni YS:ssä”. Monet kirjoittivat, että omaa merkitystä on vaikea arvioida laajemmassa kontekstissa.

Maarit: Oma merkitystä on aina itse vaikeampi arvioida kuin jonkun muun.

Ville: Oman työnsä arviointi on hankalaa. On selvää, että annoin YS:lle paljon ainakin aikaa ja tarmoani, se mitä YS:lle siitä jäi on vaikeampi arvioida.

Aino: Oma merkitystä YS:lle on vaikea arvioida.

Iida: Puheenjohtajan anti YS:lle on väistämättä suuri. Silti on vaikea nähdä näin jälkepäin, mihin asioihin juuri minä vaikutin merkittävästi, millaisia asioita olisi tapahtunut joka tapauksessa, olipa puhiksena kuka tahansa.

Kuten myös arvelin, kaikki vastaajat eivät välttämättä osanneet sanoa mitään erityistä tähän teemaan. Monet eivät olleet kirjoituksissaan asiaa myöskään liiemmin pohtineet.

Lotta: En osaa ajatella, onko minulla mitään antia YS:lle. En ole fuksivuoteni jälkeen halunnut YS-virkoja, joten soitan ihan vaan rivissä. Olen vastuullisissa tehtävissä työssäni sekä monin tavoin vastuun kantajana perheessäni, joten on virkistävää välillä olla ihan vaan rivimiehenä.

Silti lähes jokaiselta vastaajalta tuli joitain yksittäisiä esimerkkejä, miten he ovat jälkensä jättäneet orkesteriin. On selvää, että suurissa viroissa, kuten puheenjohtajana, taloudenhoitajana ja sihteerinä toimiessa on ”helpompaa” muuttaa asioita ja luoda uutta kuin tavallisena rivisoittajana. Vastauksissa oli mielenkiintoinen kirjo yksilön omasta merkityksestä orkesterille, tässä muutamia esimerkkejä:

Lotta: Ainakin se konkreettinen muutos on minun ja pulttikaverini ansiota, että juomme nykyisin sektiomaljaksi terävien sijaan likööriä!

Linda: Äänenvalvojana oppi ainakin ottamaan ihmisiin (täysin tuntemattomiin) yhteyttä ja ”markkinoimaan” YS:ää. Onnistuin houkuttelemaan ainakin yhden erittäin aktiiviseksi osoittautuneen soittajan.

Aino: Tullessani orkesteriin olin erittäin hyvässä soittokunnossa, joten ainakin musiikillisesti uskon tuoneeni tärkeän lisän sektioomme sekä tuolloin että etenkin soolosellistina toimiessani. Olen myös antanut oman panokseni toimiessani eri viroissa.

Maarit: Omasta mielestäni merkittävintä, mitä YS:lle annoin, oli ehkä se, että suostuin palaamaan taloudenhoitajaksi oltuani kaksi vuotta olematta missään virassa.

Iida: Vaikka YS:n kuuluu ja pitää olla harrastajaorkesteri, halusin hoitaa YS:n hallintopuolta mahdollisimman ammattimaisesti ja vakuuttavasti.

Martti pohtii omaa merkitystään suhteessa muihin ihmisiin. Hän lähestyy omaa antiaan orkesterille sitä kautta.

Martti: YS koostuu pääosin ihmisistä, ja vaikutus muihin ihmisiin on kaikissa ihmisyhteisöissä yleensä se merkittävin vaikutus. Näin ollen sitä pystyvät arvioimaan hyvin vain ne muut, jotka ko. vaikutusta ovat kokeneet. Mutta alusta lähtien olen YS:ssä hoitanut jotakin virkaa ja niissä olen kokenut vaikuttavani asioihin, yhteisiin asioihin. Jos joku asia on minusta elämän tarkoitus tai tavoite, se on se, että elämässään jättäisi jonkin jäljen, vaikuttaisi maailmaan edes vähän.

Martti jatkaa myöhemmin kirjoituksessaan tietoisesta ajatuksesta jättää jälki orkesterin historiaan. Hän kehitti ohjelmistoäänestyksen, jota YS:ssä yhä muutaman vuoden välein käytetään. Martille jäi tästä vahva kokemus, koska hän sai edes yrittää ”parantaa maailmaa” ollessaan vallan kahvassa.

Tietenkin puheenjohtajana ollessani ja puheenjohtajan näkymätöntä valtaa käyttäessäni halusin jättää jälkeni tähän yhteisöön, organisaatioon ja historiaan. Halusin, että minulla(kin) olisi joku merkitys YS:lle, etten vain purjehtisi autopilotilla kaiken läpi.

Olin ensimmäisenä vuotenani ollut hallituksen ulkopuolella. Silloin minua kiusasi se, että riviorkesterilainen ei pääse päättämään siitä, mitä orkesteri soittaa. Ymmärsin, mistä tämä johtuu, mutta silti se häiritsi minua. – – Mutta fuksina mieleeni tarttunut

epäkohta tuntui tärkeämmältä ratkaista: nyt kun itselläni oli valtaa, ei saisi sortua käyttämään sitä, vaan pitäisi osata luovuttaa se ”kansalle”.

Tuona iltana sängyllä maatesani mieleeni kuitenkin kehittyi ajatus ohjelmistoa-äänestyksestä, jossa kukin orkesterilainen saisi ehdottaa haluamaansa ohjelmistoa ja sitten äänestettäisiin. Tämän jälkeen olikin vaikea saada enää unta. Ohjelmistoa-äänestys otettiin kohtuullisen hyvin vastaan, kun sen pääsi hallituksen ytimestä lanseeraamaan ja sittemmin sitä on hieman muunneltuna käytettykin jo muutaman kerran. Se ei ole täydellinen orkesterin ohjelmistosuunnittelun väline, mutta kokeilun arvoinen aina joskus.

Ja itselleni sillä on merkitystä siksi, että voin osoittaa sitä konkreettisena muutoksena ja sanoa jälkepäin, että olen edes yrittänyt parantaa maailmaa silloin kun minulla oli hitunen valtaa. Olen edes yrittänyt tehdä jotain.

Ville, joka on myös toiminut puheenjohtajana, sai aikaan paljon konkreettisia asioita. Hän kirjoitti ja pohti tarinassaan pitkästi asioista, joita hän oli saanut orkesterissa aikaiseksi – välillä teksti rönsyili varsin kauaskin itse aiheesta. Hän kuitenkin tiivistä pohdintansa yhteen kappaleeseen:

Ville: Niin toden totta, agendallani oli ainakin orkesterin organisointi ja suunnittelu-perspektiivin pidentäminen, koululaiskonsertit, sävellysten tilaaminen, hyvän-tekeväisyys, kaluston kerryttäminen, sosiaalisen elämän korostaminen, kestävä talous, lainmukainen toiminta ja etenkin amatöörimusiisoinnin profiilin nostaminen.

Muutamia asioita haluan kuitenkin Villen tekstistä nostaa esiin – asioita, joita hän puheenjohtajana halusi korostaa – muun muassa harrastajaorkesterin itsellisyyttä, talkoohengen ylläpitämistä ja harrastajamusiisoinnin hengen kunnioittamista.

Puheenjohtaja yritin aina pitää mielessä sen, miksi YS on olemassa. Tästä myös keskusteltiin. Mielestäni YS on olemassa itseään, eli soittajiaan varten. Ei esim. kapellimestaria varten, tai että byrokraattisesti ajatellen saataisiin toteutettua moitteettomasti järjestettyjä ja soitettuja konsertteja. Soittajat voivat päättää, mitä ja miksi tehdään. Voidaan siis tehdä muutakin kuin soittaa otsa rypyssä. Mitään ei pitäisi tehdä sisäisen tai ulkoisen pakon sanelemana.

Yhdessä talkoilla tekemisestä on pidettävä kiinni, eikä silloin soittajilla ole oikeutta vaatia mitään. Jos jossakin on parannettavaa, niin siihen on tartuttava itse, joko hyvin tekijöiden työtä konkreettisesti helpottavin ja positiivishenkisin neuvoin ja ehdotuksin tai puhtaasti itse tekemällä.

Mielestäni keikkalaisille ei pitäisi ruveta maksamaan liiton liksoja tai edes sinne päin. Keikalle pitäisi hyväksyä vain henkilöitä, jotka kunnioittavat amatöörimusiisoinnin periaatteita pyyteettömästä työstä. Muutoin ei henki orkesterissa säily. AY-aktivistit sanovat nyt, että poljen muusikoiden oikeuksia, mutta totuus on, että YS:llä ei ole minkäänlaista työllistämisvelvollisuutta. Ei ole oikein, että toiset hikihatussa heiluvat ilmaiseksi, että toiset voisivat tulla keikalle korjaamaan liksan. Tai lievemmin sanottuna, YS voi valita, että se ei toimi näin. Asia on aivan eri kaupallisista tai ammatillisista lähtökohdista toimivissa organisaatioissa.

Ville koki puheenjohtajakauden jälkeen vaikeaksi hyväksyä sen, että jotkut hänen aluilleen laittamat asiat jätettiin kesken.

Heti puheenjohtajuuteni jälkeen minun oli vaikea hyväksyä monen aloittamani asian jääminen kesken tai jopa täydellinen unohtuminen. – – No, niin kuin totesin, vapaaehtoistoiminta on kaikessa sidoksissa kulloisiinkin toimijoihinsa. Kukin toimii tavallaan omia vahvuuksiaan hyödyntäen. Seuraajani ovat kehittäneet YS:ää omilla osaamisalueillaan.

9.3 Kriiseistä kasvutarinaan, entäpä harrastuksen lopettaminen?

Muutamit kirjoittajista käsitelivät harrastukseen liittyviä kriisejä. Ne antoivat uutta näkökulmaa harrastamiseen.

Lotta: Yksi kriisitilanne on kuitenkin ollut niin vahva, että se on edelleen kipeä paikka. – – Oli käynyt ilmeiseksi, että aiemmista vuosista poiketen yhä useammat jäivät orkesteriin valmistumisen jälkeen. Kun orkesteri virallisesti on opiskelijaorkesteri, haluttiin asia nostaa yhteiseen keskusteluun. Ilmeisesti ajatuksena oli tarkistaa, pitäisikö orkesterin kokoonpanolle tehdä jotain. Kun itse kuuluiin jo silloin niihin, jotka valmistumisesta huolimatta olivat jo useamman vuoden soittaneet YS:ssä, koin, että keskustelulla yritetään sanoa, että voisitko jo lähteä ja antaa paikkasi opiskelijalle. Kun tätä yhteisessä keskustelussa toin esiin, se kiivaasti kiistettiin.

Myös Aleksi koki tämän aiheen ikävänä – onhan YS:ssä ollut vankka perinne siitä, että ketään ei potkita ulos orkesterista.

ei tullut edes mieleen, että YS:stä pitäisi lähteä pois ja vaikkapa ”antaa nuoremmille tilaa”. (Tämä kerettiläinen ajatus ponnahti virallisesti YS:n piirissä esiin vain kerran, joskus vuoden 2004 paikkeilla.)

Ei soittaminen aina niin suurta glamouria ja suuria elämyksiä anna, YS:ssä on myös arki. Joskus arjessa rutinoituminen voi leipäännyttää soittajan – Ville toteaa, että näin ei pitäisi olla.

Tässä on meille myös haastetta, välttää rutinoituminen ja leipääntyminen. YS:ssä ei pitäisi soittaa, jos se tuntuu ikävältä ja työläältä. Aina emme ehkä ihan noudata tätä sääntöä.

Maarit koki puolen vuoden poissaolon jälkeen käännekohdan omassa suhtautumisessaan YS:ään. Hän moitti orkesteria jopa sisäänpäinkääntyneeksi.

Maarit: Puoli vuotta poissa tuntui olevan melkoinen käännekohta siinä, kuinka itse koin YS:n. Tietenkin taustalla vaikuttivat kapellimestarin vaihtuminen ja juhlamatkan seurauksena eräidenkin soittajien pois jääminen orkesterista, mutta myös se, että poissaollessani huomasin, kuinka sisäänpäinkääntynyt YS todella on. Poissa silmistä, poissa mielestä – tosin pääni menoksi kähmittiin kyllä kaikenlaista.

Maaritin tarinassa ylipäätään oli havaittavissa selkeä kasvutarina – miten YS muuttuu soittajan silmissä ja hän kasvaa pois yhteisöstä. Maaritin tapauksessa kyseessä oli ennen kaikkea musiikillisen annin heikkeneminen, yhteisöstä hän kuitenkin piti.

Kahtena ensimmäisenä vuoteni YS:ssä orkesteri tuntui kaikin puolin paremmalle kuin myöhemmin. [- -] Myös YS:n bileet olivat ensimmäisinä vuosina jollain tapaa mieleenpainuvampia kuin myöhemmin.

Mutta siis, YS oli muuttunut. Tai oikeammin, YS oli muuttunut minun silmissäni. [- -] Kun ensimmäisinä vuosina YS oli ollut paikka, jossa soittaa kivoja orkesterikappaleita, tuli siitä nyt paikka, jossa piti soittaa ei niin kivoja orkesterikappaleita.

Kun sitten vielä opintojen puolesta orkesteriperiodit olivat viikon tai korkeintaan kahden mittaisia, alkoi lukukauden mittainen konserttiin valmistautuminen tuntua turhautavalta, vaikka YS:ssä toisaalta olikin varsin mukavaa.

Oma kokemukseni musiikista ja musisoinnista YS:ssä taitaa mennä hieman ristiin objektiivisen kokemuksen kanssa. Itse koin soittamamme kappaleet ja musisoinnin tason mielekkäämpänä ja tasokkaampana ensimmäisinä YS-vuosinani, vaikkakin oikeastihan YS on kehittynyt koko ajan.

Musiikillisesta näkökulmasta olisin YS:n voinut jättää jo aiemminkin – siinä vaiheessa, kun alkoi tuntua sille, ettei YS soita enää "oikein yhtään mitään kivaa".

Myös Villen tarinassa oli osin kasvutarinan piirteitä. Hänelle YS oli ollut vuosikausia erittäin intensiivinen harrastus, jopa elämäntapa, mutta jossain vaiheessa hän joutui kasvamaan ulos "YS:stä elämisestä". Nyt YS:stä oli tullut hänelle "harrastus".

Elin vuosina 1996–2006 YS-elämän, joka "mullisti mun maailman". Tuon jakson jälkeen kokeilin elämää ilman YS:ää puolitoista vuotta. Aika oli elämän vaikeinta, tosin muillakin tekijöillä oli asiaan vaikutusta. Päätin kuitenkin palata YS:ään vuoden 2008 alusta – -. Tämä lisäaika on ollut antoisaa, vaikka suhteeni orkesteriin on täysin muuttunut. Nyt en enää elä YS:ää, YS on harrastukseni, ja sellaisena minulle tärkeä.

Monet kirjoittajista olivat miettineet YS:ssä lopettamista – ainakin siitä näkökulmasta, että koska se tapahtuu. Kolme vastaajista olikin jo lopettanut YS:ssä soittamisen, mutta se oli tapahtunut ihan luonnollisista syistä muiden elämäntilanteiden ollessa muuttuessa. Linda lopetti harrastamisen perheenisäyksen vuoksi, mutta hän toivoo pääsevänsä vielä takaisin jossain vaiheessa.

Linda: Silti tiukin paikka oli viime jouluna, kun jätin (ainakin toistaiseksi) YS:n. Konserttipäivänä purskahdin heti itkuun, kun näin pitkäaikaisimman YStäväni. Ajatus lopettamisesta tuntui kovin haikkealta. Liikutuinkin myös siitä, että viimeisissä YS-bileissä niin monet halusivat jutella ja toivottaa hyvää jatkoa (tai tarjota vaikkapa hoitopöytä)

kuten kapellimestarimme teki!). Vaikka olen jo tottunut elämään ilman jokaviikkoista YS-treeniä, toivon kuitenkin pääseväni sektioon takaisin jossain vaiheessa.

Maarit lopetti YS:ssä soittamisen paikkakunnalta muuton vuoksi – tosin YS:n musiikillinen antikaan ei ollut hänelle niin merkittävä, kuten jo aiemmin todettiin.

Mutta koska YS on paljon muutakin kuin vain musiikki, jätin orkesterin vasta sitten, kun jouduin niin olosuhteiden pakosta tekemään.

Lopettamista – tai varsinkin sitä, että ei halua lopettaa – pohti monikin kirjoittaja.

Maria: Mutta kuten aiemmin on tullut todettua, liian vanha on vasta sitten, kun soittaminen ei enää onnistu. Siksi en ole koskaan vakavasti edes miettinyt lopettaisinko soittamisen YS:ssä. Niin kauan kuin soittaminen tuottaa iloa, sitä kannattaa jatkaa. Ja YS todella täydentää elämää positiivisella tavalla.

Lotta: YS on tunne-elämäni virkeänä pitäjä (sinfoniat tarjoamassa tunne-elämyksiä syvästä tuskasta hellään onneen, raivoavasta vihasta mahtipontiseen ylpeyteen ja surumielisestä kaihosta leikkisään iloon), soittoharrastukseni ainoa ylläpitäjä, ainoa oma harrastukseni ja taukoni työhön ja perhe-elämään, muutamien ulkomaanmatkojeni järjestäjä ja glamour-hetkien tarjoaja. -- En tiedä mitään vastaavaa, josta voisin tämän kaiken saada, ja siksi olen ajatellut kuulua YS:ään edelleen.

Aleksi: Jos ehdotukseni [ohjelmistoäänestyksessä] voittaisi, miten ikinä voisin sitä ennen lähteä pois YS:stä? Jos kuulisin, että vuoden päästä soitetaan Poulencia, kuinka kullan valkeana voisin jättäytyä pois siitä riemusta? [- -] En suunnittele lähteväni pois YS:stä. En syvällä sisimmässäni näe siihen mitään poispäin työntävää tai ulkoapäin vetävää syytä.

Jenni: Orkesterilaisista oli tullut ystäviäni ja YS kokonaisuudessaan oli yhteisö, johon kuuluminen alkoi tuntua välttämättömyydeltä. Vaikka yliopistosta valmistuminen oli ajankohtaista, orkesterin jättäminen ei käynyt edes mielessä. Mielestäni on hienoa, että vaikka YS onkin nimenomaan yliopiston musiikkikorporaatio, yliopistosta valmistuminen ei millään tavalla vaikuta siihen, kuinka pitkään orkesterissa saa olla mukana. [- -] . Kaiken tämän edellä mainitun [kirjoitelma] vuoksi toivoisin pysyvän YS:läisenä vielä monia, monia vuosia.

9.4 Hyväksyvyyden ilmapiiri, henkinen velka orkesterille

YS:n yhteishenkeä on kautta aikojen pidetty hyväksyvänä ja suvaitsevana. Martti koki fuksina juurikin sen, että hyväksyvä ilmapiiri ei ole vain hänen fuksivuotensa erikoisuus, vaan se on ollut ”aina”.

Ensimmäisen YS-vuoteni keväällä olivat orkesterin 70-vuotisjuhlat. Sieltä juhlapuheista kuultuna ja alkuyksivuoteni käsiini saamasta 60-vuotishistoriikkikirjasta lukeneena tajusin, että tämä kokemani hieno ilmapiiri ei itse asiassa olekaan vain ”nyky-Ys:n” aikaista, vaan että orkesterissa on vallinnut tällainen hyväksyvä ja suvaitseva tunnelma aina! Tai vähintäänkin aina, kun toiminta on ollut vilkasta. Kuulin ja luin ”YS:n hengestä”, jonka mystistä olemusta olivat pohtineet monet sukupolvet ja Sibelius-Akatemian rehtorit yms. halki vuosikymmenten.

Myös monelle muulle vastaajista YS:n hyväksyvä ilmapiiri oli ollut erittäin merkittävä kokemus.

Martti: Ja huikeinta YS-perheessä oli silloin ja myöhemminkin, että kaikki tuntuivat olevan niin fiksuja ja nokkelia ihmisiä ja osasivat soittaaakin loistavasti. Tuntui, että missä pellossa tai maakuopassa sitä onkaan kasvanut, kun vertasi orkesterilaisia aikaisempaan piiriinsä. Kunnes tajusi, että YS onkin aivan poikkeuksellinen yhteisö, jossa henkevyys saa virrata vapaana ihmisten hyväksyessä toisensa käytännössä varauksetta. – – YS on vain poikkeuksellisen hieno yhteisö.

Ville: On klisee, mutta totta, että YS:ssä kohtaavat hyvin erilaiset ihmiset: eri tieteen ja taiteen alojen edustajat, huippumuusikot ja tavallisemmat harrastajat, nuoret ja varttuneet, työt ja pojat, miehet ja naiset. YS ei kuitenkaan ole mikään sulatusuuni, vaan niitty, jossa kaikkien kukkien annetaan kukkia. No, yllyn ehkä hieman liioitteluun. – – Kuitenkin, en tiedä monta paikkaa, jossa ihminen tulisi yhtä helposti hyväksytyksi omana itsenään kuin YS:ssä.

Maarit: Kaiken kaikkiaan YS on kuitenkin ollut varsin neutraali siinä mielessä, että se on hyväksynyt mukaan kaikki juuri sellaisina kuin he ovat – –

Essi: Amatöörimusiikki on piiri, jonka sisällä olevat tuntuvat aina enemmän tai vähemmän samanhenkisiltä. Kaikilla on yhteinen arvostuksen ja innostuksen kohde, jota ei tarvitse selittää: klassinen musiikki ja soitinkotelo ovat itsestään selvästi tärkeitä asioita.

Jenni: Karkeasti sanottuna: YS nyt vaan ei ole ihan mikä tahansa sekakuoro vaan ryhmä todella ainutlaatuisia ja lahjakkaita ihmisiä.

Hyväksyvyyden ilmapiiriin kuuluu myös Essin toteamus, että YS on yhteisö, joka ei kauaa juoruile jäsenistönsä tekemisistä.

Ihmissuhdesotkuihin nähden YS on mielestäni jollain tavalla itseään hygienisoiva yhteisö: jos juorut pikkujoulujen aamuyön tapahtumista ylipäänsä jaksavat lähteä liikkeelle, ne unohtuvat melko pian.

Monille vastaajille orkesterissa soittaminen ja yhteisössä mukana oleminen on ollut niin tärkeä kokemus, että he pohtivat sitä, ovatko he osanneet antaa orkesterille niin paljon kuin se on antanut heille. Maarit kirjoittaa erään entisen YS:läisen sanoin:

"keskiviikkoharjoitukset ei ole se, mitä annan YS:lle, vaan se mitä siltä saan, ja vastapainoksi pitäisi sitten itse antaa jotain"

Jenni toteaa kirjoituksessaan, että hän aluksi ajatteli soittamisen olevan riittävä panos orkesterin toimintaan, mutta tuloksena olikin jotain ihan muuta.

ajattelin soittamisen oleva riittävä panos orkesterin toimintaan enkä uskonut koskaan haluavani aktiivitoimintaan mukaan. Toisinhan siinä sitten myöhemmin kävi, koska todellisuudessa minä en tullut YS:ään, vaan YS tuli minuun.

Martti pohtii kirjoituksessaan pitkään YS:n hyväksyvyyden ilmapiiriä ja miten merkittävä kokemus se on hänelle ollut. Hän heittää ilmaan kysymyksen, jota muutkin voivat miettiä: Mikä on syy ja seuraus hyväksyvyyden ja fiksuuden kesken?

Mielenkiintoinen kysymys: ovatko YS:n soittajat a) todella niin hienoja ja fiksuja ihmisiä, että he ruokkivat toistensaakin fiksuutta ja tuntevat turvallisuutta toistensa (sellaisten, joiden seurassa he tuntevat itsensäkin fiksuiksi) seurassa ja sen takia hyväksyvät toisensa? Koska pelkäämättömyys on se, josta seuraa, että uudet ihmiset hyväksytään. Pitkän ajan kuluessa YS:ssäkin saattaa välillä huomata fakkiintuneensa, klikkiytyneensä, alkaneensa pelkäämään, kokemaan turvallisuudenhakuisuutta. Tällöin ei enää yhtä paljon luota itseensä – siihen, että uusiin ihmisiin kannattaa mennä tutustumaan. Vai b) luoko tuo hyväksyvyyden ilmapiiri itsessään fiksuuden tai ainakin vaikutelman siitä? Kyseessä lienee muna–kana -ilmiö.

Martti lanseeraa kirjoitelmassaan termin ”henkinen velka”, jolla hän tarkoittaa sitä, että pystyykö hän antamaan orkesterille niin paljon kuin orkesteri on antanut hänelle. Hän kokee jopa, että hyväksyvyyden ilmapiiri on YS:n historian (siitä enemmän luvussa 9.5) ohella YS:n merkittävin henkinen pääoma.

Koska YS ja sen suvaitsevainen henki oli minulle tavallaan henkinen pelastus, loi positiivisen uskon elämään ja maailmaan ja muovasi persoonaani merkittävästi, – koin jo ensimmäisen vuoden jälkeen, että velvollisuuteni ja velkani YS:lle on koettaa parhaani mukaan jatkaa tuon hengen ja hyväksynnän ilmapiirin välittämistä tuleville uusille soittajille ja kaikille YS:läisille. Hyväksyvyyden henki on (Suomen mitta-kaavassa käsittämättömän) pitkän historian ohella YS:n merkittävin henkinen pääoma.

Henkistä velkaa orkesterille pohti myös Juha.

Juha: Toivottavasti olen pystynyt antamaan YS:lle yhtä paljon kuin se on antanut minulle.

Martti jatkaa henkisestä velastaan orkesterille. Hän kokee, että YS:ssä pidempään olleitten ja keskeisten toimihenkilöiden tulisi näyttää esimerkkiä YS:n suvaitsevaisuuden hengen ylläpidosta.

Ehkäpä voisi sanoa, että tuo ensimmäisenä vuonna niin korkealle elämän arvoasteikossa nostamani YS:n henki ja sen vaaliminen luo tunteen vastuusta. Olen kokenut henkilökohtaista vastuuta (joka siis generoituu henkisestä velasta YS:lle) tuon hengen ylläpitämisestä, mutta ehkä alitajuisesti koen myös, että meidän pidempään YS:ssä olleiden ja varsinkin puheenjohtajien ja keskeisten toimihenkilöiden (myös entisten) tms. näkyvien hahmojen tulee näyttää esimerkkiä YS:n suvaitsevaisuuden hengen ylläpidosta. Kun on orkesterissa pitkään, tulee väistämättä vaikuttaneeksi sen henkeen ja jos pystyy vaikuttamaan siihen, että jotkut muutkin kokevat vastuuta orkesterin hengestä, syntyy lumipalloefekti, jossa positiivinen vaikutus on omien toimien suoraa seurausta suurempi. En voi väittää kovin tietoisesti ajatelleeni tai ajattelevani näin, mutta alitajuisesti ehkä?

Hän jatkaa pohdintojaan esimerkkinä toimimisestaan – näkökulmaan liittyy myös aiemmin mainitut ”tukipyväshenkilöt”.

Asiaa sietää miettiä. Olenko sitä mieltä, että moista esimerkkiä pitäisi ylipäätään antaa? Kyllä, koska jos orkesterissa kunnioitetut hahmot - ne, jotka koetaan orkesterin ilmentymiksi toisten mielissä - käyttäytyvät jollain ihannoitavalla tai kannatettavalla tavalla, esim. suhtautuvat suvaitsevan hyväksyvästi uusiin ja vanhoihin soittajiin, tällä voi hyvinkin ajatustasolla olla vaikutusta niihin, joille he mahdollisesti edustavat orkesterin sieluja.

Martti kirjoittaa syvimmillään hyveen tavoittelusta; tulla samankaltaiseksi kuin ihailemansa henkilöt, pyrkiä parempaan, olla parempi ihminen muille.

Henkilöt, joita olen YS:ssä ja muualla ihaillut, ovat olleet minulle esikuvia ja olen halunnut ja pyrkinyt tulemaan enemmän heidän kaltaisikseen. Heistä on tietenkin monesti löytynyt myös piirteitä ja heikkouksia, joista olen ollut eri mieltä, mutta nämä asiat olen rajannut tavoitesektorin ulkopuolelle. Heidän hyveensä ovat ne, joita olen ihaillut. Ja koska he ovat kyenneet antamaan esimerkkiä kyseisten hyveiden esiintymisestä ihmisissä, on tämä lisännyt uskoani siihen, että ihmiset voivat todella toimia noin, olla tuollaisia.

Martti kokoaa ajatukset henkisestä velasta ja hyveen tavoittelusta siihen, että hän – ja ehkä muutkin? – saa kokoajan enemmän kuin antaa.

Mainitsin henkinen velan YS:lle. Olen pyrkinyt maksamaan sitä takaisin niin kauan. Mutta mitä kauemmin orkesterissa on ja mitä enemmän koettaa tehdä töitä orkesterin eteen ja siten maksaa velkansa, huomaa samalla saavansa koko ajan lisää henkisesti. Velka tavallaan lisääntyy. Ehkä pitäisi puhua kansantaloustermeillä: YS:n vienti on jatkuvasti suurempaa kuin tuonti. Ihmiset tuovat siihen jotain, mutta saavat enemmän takaisin. Kyseessä on jatkuva vientiylijäämä.

9.5 Osana historiallista jatkumoa

Kuten jo johdannossa kirjoitin, teemaseminaarini eräs vastaus antoi suuntaa siitä, miten yksilö voi kokea olevansa osa suurempaa kokonaisuutta historiallisessa jatkumossa:

Olen kiintynyt tähän orkesteriin tutustuessani sen henkeen ja historiaan siten, että koen suureksi kunniaksi saadessani olla mukana ja olla osa orkesterin historiaa. Ajatus kuulumisesta orkesterin historialliseen jatkumoon on syntynyt ajan myötä, orkesterin historiankirjoja lukiessa ja luettua nykytoimintaan verratessa.

Tällaisia kokemuksia oli tämänkin tutkimuksen vastaajilla. Ylioppilaskunnan Soittajilla on merkittävä paikkansa suomalaisen musiikkikulttuurin historiassa. Usealle vastaajalle oli merkittävä kokemus kuulua tähän historialliseen jatkumoon, olla osa pidempää ketjua.

Aino: Yhtenä hienoimmista YS-kokemuksistani voisi kuitenkin pitää YS:n 75-vuotisjuhlia. Tuolloin vasta sisäistin orkesterin pitkän ja erittäin merkittävän historian. Oli upea kokemus käydä laskemassa kukkia Sibeliuksen, ensimmäisen kunniajäsenemme haudalle. Jotenkin kuuluminen tähän ylioppilasmusisoinnin pitkään perinteeseen jatkumoon tuntuu hienolle. Ja ne kaikki perinteet ja edesmenneiden kunniajäsenemme muistaminen vasta saivat minut ymmärtämään YS:n merkityksen laajemmassakin mittakaavassa, kuin vain minulle henkilökohtaisesti tärkeänä yhteisönä.

Martti: Orkesterin historiankirjoituksen lukeminen, ”puheenjohtajaketjuun” kuuluminen ja varsinkin orkesterin suurjuhlat, joissa näkee entisaikojen YS:läisiä, ovat saaneet minun kokemaan ja ymmärtämään itseni ja aikalaiseni osaksi YS:n historiaa. Me kannamme soihtua nyt vuorostamme ja meidän velvollisuutemme on pyrkiä kaikkiin keinoin siihen, että tämä meidän kokemuksemme suotu hieno henki ja musisointimahdollisuus välittyisi eteenpäin tuleville orkesterilaisuuskupolville.

Ville: Oli myös ainutlaatuista päästä osaksi historiallista jatkumoa, jonka traditio oli peräisin vuodelta 1747, toisin sanoen ”la piú antica orchestra amatoriale finlandese”, kuten italialaiset kollegat Bolognassa totesivat. Initiaatiot, Mika Ainolat¹², frakit, viritykset ja virityskotelo¹³, pikkuloppiaiset, karonkat, karonkkakirja¹⁴, jäsen- ja kunniamerkit¹⁵, vuosijuhlat, salonkiorkesteri ja juhlat Helsingin kaikissa hienoissa juhlatiloissa.

Ville kirjoittaa myös YS:n merkityksestä yliopiston ja Vanhan ylioppilastalon historiassa – ja miten on tärkeä muistaa, että joka asialla on historiansa.

YS on elävää kulttuurihistoriaa myös siinä mielessä, että se on osa yliopiston ja Vanhan yliopiston traditioita. On hienoa ja tärkeää, että traditioilla on vaalijansa. Historia on niin helppo unohtaa, mutta ilman historiallista perspektiiviä ei ole mahdollista nähdä tulevaisuuteenkaan. Silloin on vain nykyhetki, ja se on sekä tylsää että ennen kaikkea vaarallista.

Ville on saanut erilaisten tilattujen esiintymisten kautta hienoja kokemuksia historiallisista tilanteista.

Monesti soitettava musiikki on vieläpä suomalaista, ja liittyy johonkin mielenkiintoiseen historialliseen kontekstiin. Eivätkö nämä ole juuri niitä syitä, miksi soittamme: esiintyminen ja uudet elämykset? Kyky innostua pitäisi säilyttää.

¹² Mika Ainola on YS:n 60-vuotisjuhlakirjan toimittaja, jolla on merkittävä maine YS:n nykyhistoriassa.

¹³ Viritys ja virityskotelo tässä tapauksessa tarkoittavat ”virittämistä” eli snapsin nostoa konsertin jälkeen; Polyteknikkojen Orkesteri (PO) lahjoitti YS:lle 70-vuotislahjaksi viulukotelon, jonne on vuorattu sametilla paikat kahdelle jaloviinapullolle ja kuudelle snapsilasille.

¹⁴ Karonkkakirja on paksu nahkakantinen kirja, jonne voi kirjoittaa YS:n konserttikaronkoiden ja juhlien yhteydessä – oma tutkimuksen kohteensa siinäkin.

¹⁵ Jäsenmerkki myönnetään kaksi kautta eli yhden vuoden soittaneelle; ansiomerkki kymmenen kautta eli viisi vuotta soittaneelle ja kunniamerkki erityisen ansiotuneelle, orkesterin eteen valtavasti työtä tehneelle henkilölle. Kunniamerkkejä jaetaan yleensä vain orkesterin isoissa vuosijuhlissa viiden vuoden välein.

Ville jatkaa YS:n kokonaisvaltaisesta merkityksestä yksilölle.

Mielestäni on selvää, että YS on ollut sadoille jäsenilleen elintärkeä, virvoittava ja suorastaan vibroiva (engl. vibrant) turvapaikka (refugium) ja joillekin ajoittain jopa elämän sisältö.

Hän kokee myös, että YS:llä on merkitystä tälle yhteiskunnalle muun muassa sivistyksen ja kulttuurihistorian vuoksi ja myös sen vuoksi, että ihmiset voivat toimia luovasti ja muita arvostaen.

YS:llä on laajempaakin merkitystä. Ensiksikin se on sitä biedermeieria¹⁶, josta Klinge¹⁷ oli niin kovasti innoissaan. Se on sivistystä ja kulttuurihistoriaa. On koko yhteiskunnan kannalta tärkeää, että sen sisällä toimii tällaisia soluja, joissa historia innoittaa ihmisiä toimimaan uutta luovasti ja vapautuneesti. YS:iä pitäisi olla paljon enemmän, niin maailma olisi parempi paikka. YS:ssä ihmiset oppivat toimimaan yhdessä arvostaen sekä toisiaan ja historiaa. Tämän YStävät vievät monesti mukanaan muihin lähiyhteisöihinsä. Näin ainakin uskon.

¹⁶ Biedermeier: romantiikasta erottuva musiikin kerrostuma, jonka arvoja olivat miellyttävä yhdessäolo, intiimiys, viihtyisyys, kotoisuus, sentimentaalisuus, sivistysharrastukset ja isänmaallisuus. (Oramo 2006.)

¹⁷ Matti Klinge, historian tutkija ja emeritus professori, YS:n 75-vuotisjuhlien juhlapuhuja v. 2001.

10 Pohdinta

Pohdinta jakautuu kolmeen lukuun. Ensimmäisessä alaluvussa on yhteenveto ja tulkintaa tutkimustuloksista. Tulkinta on aineiston analyysissa esiin nousevien merkitysten selkiyttämistä ja pohdintaa. Tutkimukseen kytkeytyy monenlaisia tulkintoja: sekä tutkittava, tutkija, kuin tutkimuselosteen lukijakin tulkitsevat tutkimusta omalla tavallaan. (Hirsjärvi et. al. 2007, 224.) Tämänkin tutkimuksen tulkinnoissa ovat siis jo vastaajien tulkinnat omista kokemuksistaan, minun tulkintani heidän kirjoitelmistaan ja lukijan tulkinta tutkimuksesta. Mukana on myös pohdintaa ja johtopäätöksiä sekä lankojen vetämistä teoreettiseen viitekehykseen Toinen luku esittelee jatkotutkimusmahdollisuuksia, ja kolmannessa luvussa on oma arvioni tutkimusprosessista sekä luotettavuustarkastelu.

10.1 Harrastajaorkesterissa soittamisen lumo

Tutkimustuloksissa tuli valtavasti hienoja ja uusiakin näkökulmia kokemuksista harrastajaorkesterissa. Yksi asia yhdisti jokaista kirjoitelmaa: YS oli antanut kaikille soittajille myönteisiä kokemuksia ja orkesterin merkitys oli jokaiselle vastaajalle kiistaton.

Ensiaskleet YS:ssä osoittivat sen, että yksilö tarvitsee hyväksymisen kokemuksen uudessa yhteisössä. Myös soitettavan musiikin täytyy olla mielekästä. Jos näitä kumpaakaan tai jompaakumpaa ei saavuteta, on vaarana harrastuksen lopettaminen. Näitä tarinoita löytyisi YS:n piiristä varmasti: onhan mukana ollut henkilöitä, jotka soittavat vain vuoden ja jäävät sitten pois. Tutkimustulokset orkesteriin hakeutumisesta osoittivat saman, mitä kappaleissa 2.1.4 *Musiikin aikuisharrastajien harrastusnäkökymät* ja 2.1.6 *Arvokeskustelua musiikin harrastamisesta* todettiin: musiikkiopistossa ei oltu osattu kannustaa harrastamiseen tai harrastusmahdollisuuksia ei tiedetty.

Monelle oli tullut yllätyksenä, kuinka tiivis harrastus orkesterisoitto oikeastaan onkin. Mielessä on saattanut olla käsitys oman musiikkiopiston orkesterista, jossa ei ole tarvinnut kuin tulla paikalle, soittaa, ja joku muu on hoitanut käytännön toimet. Itsenäisen orkesterin toimintakulttuuri saattaa siis säikäyttää soittajan, jolloin varsinkin kiireelliset ihmiset (joita tosin kaikki tuntuvat nykypäivänä olevan) kokevat, etteivät pysty sitoutumaan orkesterin toimintaan. Toisaalta, jos

soittaja saadaan imaistua yhdessä tekemisen henkeen, voi tulos olla täysin päinvastainen, ja tällöin hän saattaa sitoutua pitkäksiin aikaa orkesterin toimintaan. Me-hengen mahti kantaa. Tässä tutkielmassa selvisikin, että orkesterin virat olivat monelle se helpoin tapa integroitua orkesterin toimintaan. Jotkut vastaajista olivat saaneet jo ensiaskelien aikana niin hienon kokemuksen orkesterin toiminnasta, että se tunne oli kantanut koko heidän orkesteriuransa ajan synnyttäen hienoja tarinoita.

Musiikki – orkesteriharrastuksen ydin osoitti, että musiikki on se asia, joka yhdistää tätä yhteisöä. Musiikin merkitys oli – ellei tärkein – niin yksi kahdesta tärkeimmästä elementistä. Ohjelmistolla ei monessakaan tapauksessa ollut varsinaista merkitystä, kunhan soittaja sai myönteisen kokemuksen soitettavista kappaleista. Monilla vastaajilla musiikillinen sivistys oli kasvanut, kuten myös suhtautuminen erilaiseen musiikkiin. YS on sikäli musiikillisesti monipuolinen orkesteri, että tavallisen kauden aikana soittaja voi päästä soittamaan niin isoja sinfoniateoksia emo-orkesterissa, tanssimusiikkia salonkiorkesterissa kuin vaikkapa jazzia kvartettiesiintymisissä. Tämäkin oli ollut merkittävä kokemus monille vastaajille. Tosca-oopperan soittaminen oli ollut merkittävä kokemus lähes kaikille siinä projektissa soittaneelle. Onko niin, että ooppera taiteenlajina on vielä kokonaisvaltaisempi kuin esimerkiksi sinfoniat, jolloin syvät kokemukset syntyvät?

Oppimisen ja rentoutumisen näkökulmat tulivat myös mainituiksi. Vaikka orkesterisoitossa haetaan pääasiallisesti iloa ja nautintoa (ks. kappale 2.1.3 *Musiikin harrastamisen ominaispiirteitä*), oli orkesterisoitto tuonut myös oppimiskokemuksia. Tähän viittaa myös Hakkarainen et. al. (2004, 123) todetessaan, että yhteisön toimintaan eli orkesterisoittoon osallistuminen on merkittävä oppimisen ja älyllisen kehityksen voimavaroja. Rentoutuminen ja sitä kautta yksilön hyvinvointi nousi myös tuloksissa esiin. Tästä kirjoittaa myös Markku T. Hyyppä (2002, 2005) tutkimuksissaan yhteisön hyvinvoinnista.

Heiling (2000) totesi tutkimuksessaan, että harrastajaorkesterille on tärkeää esiintyä julkisesti. Konsertit ovatkin orkesteriharrastuksen helmiä, joissa näytetään yleisölle ja itselle, mitä osataan. Nämä kokemukset olivat merkittäviä monelle vastaajalle. Moni vastaaja pohti myös yleisön saamaa konserttikokemusta – ei ole ollenkaan yhdentekevää, miten orkesteri soittaa, vaan on tärkeää antaa yleisölle hieno konserttielämys.

Musiikin kautta vastaajat olivat saaneet upeita kokemuksia – voitaneen puhua joidenkin kohdalla jo flow-ilmioistä. Flow-ilmioillä tarkoitetaan sellaista toimintaa, jossa itse toiminta eli tässä tapauksessa orkesterisoitto tuottaa tekijälleen jatkuvasti emotionaalisesti positiivisia kokemuksia. Mielenkiinto sekä korkea aktiiviteettitaso pysyy yllä toiminnan itsensä vuoksi. Tämän seurauksena voi olla ns. virtauskokemus, eli flow, jossa henkilö uppoutuu asiaan niin syvästi, että koko ulkoinen maailma katoaa. Hän ei myöskään tarkkaile itseään, ei mieti mahdollisia onnistumisia tai epäonnistumisia, vaan keskittyy täysipainoisesti itse tehtävään. (Tynjälä 2000, 106.) Tällaisia kokemuksia esiintyi usealla vastaajalla luvussa 7.6 *Merkitykselliset kokemukset musiikista*. Orkesterissa soittaminen voi parhaimmillaan olla hyvin kokonaisvaltaista, jolloin flow päästään kokemaan. Aina näin ei tietenkään tapahdu. Teoksen täytyy olla yksilölle erityisen miellyttävä ja oma orkesteristemma täytyy osata hyvin. Muiden soittajien läsnäolo voi myös vaikuttaa positiivisesti omaan kokemukseen.

Yhteisö – orkesteriharrastuksen kantava voima kertoi orkesteriharrastuksen toisen tärkeän elementin, yhteisön. Moni kirjoittaja piti yhteisöä yhtä tärkeänä kuin musiikkia. Tutkimus osoitti sen, että iso yhteisö jakautuu vääjäämättä pienempiin yksiköihin ja yksiköllä on tapana korostaa omaa identiteettiään. Orkesterissa nämä yksiköt ovat yleensä eri soitinsektioita. Jotkut henkilöt olivat kokeneet vahvasti, että orkesterissa vallitsee sisä- ja ulkopiiri. Kokemusta ei missään tapauksessa voi vähätellä, ja sitä on syytä pohtia enemmänkin. Mistä sisä- ja ulkopiirit syntyvät, jos vaihtuvuus on orkesterissa vuosittainen? Tuleeko kokemus erilaisista toimikunnista, esimerkiksi hallituksesta, huvitoimikunnasta tai kalustonhoitajaryhmästä? YS pyrkii olemaan mahdollisimman demokraattinen yhteisö, joten jokaisella on toki mahdollisuus päästä näihin toimikuntiin. Vai onko kyse ihmisten välisistä luonne-eroista? Kokeeko ujompi henkilö itsensä ulkopuoliseksi, jos näkee kahden ekstrovertin henkilön keskustelevan ja pitävän hauskaa yhdessä? Tämä kokemus jäi itselleni varsin avoimeksi, ja siinä olisi varmasti yksi tutkimuksen kohde lisää.

Yhteisön muuttuminen koettiin toisinaan vaikeaksi, mutta kuitenkin kasvattavaksi kokemukseksi ja yhteisön raikkaana pysymisen elinehdoksi, jotta yhteisöstä ei tulisi liian sisäänpäinkääntynyt. Muutamalle vastaajalle orkesterin huolenpito hätätilanteessa oli merkittävä kokemus. Oma paikkaansa yhteisössä vahvasti

viranhoito, joka oli merkittävä kokemus hyvin monelle vastaajalle. Kaiken kaikkiaan yhteisö osoittautui varsin tärkeäksi jollain tapaa jokaiselle vastaajalle, ainakin jokaisella oli siihen vahva mielipide. Yhteisössä koetut asiat olivat upeita, ikimuistettavia ja yhteisön ryhmäidentiteettiä kasvattavia.

Syvempiin vesiin oli mielestäni tutkimukseni antoisin tutkimustulosluku. Siinä kerrotut kokemukset olivat useimmilla varsin henkilökohtaisia, ja niillä oli ollut merkitystä jopa yksilön persoonallisuuden kasvussa. Ajan kulun näkökulma antoi ymmärtää niitä kokemuksia, kun harrastus on niin yksiselitteinen osa yksilön elämää, että se sumentaa ajatuksen ajan kulusta ylipäättään. Vuosisykli toistuu samankaltaisena vuodesta toiseen, harjoitukset ovat keskiviikkoisin vuodesta toiseen. Jopa itselleni on käynyt näin, että kirjoitushetkellä huomaan soittavani orkesterissa jo kymmenettä vuotta – fuksien mielestä lienen ikäloppu, jonka olisi jo syytä lopettaa koko harrastus. Itse taas koen, että juurihan tähän orkesteriin vasta tulini, mihin se aika oikeasti on mennyt?

Kriisejä tapahtuu harrastuksessa kuin harrastuksessa, eikä YS ole tästä poikkeus. Yhteisössä, jossa on paljon fiksua ihmisiä vahvoine mielipiteineen, joudutaan välttämättä silloin tällöin törmäyskurssille. Näitä kriisejä joutuu kokemaan niin virkailijana kuin soittajanakin. On tärkeää, että kriiseistä voidaan puhua avoimesti, eivätkä ne jää kalvamaan ketään. Kriisit ovat kuitenkin kasvattaneet soittajia, niistä opitaan ja niiden avulla osataan ehkä tulevaisuudessa välttää vastaavanlaiset tilanteet.

Orkesterin hyväksyvyyden ilmapiiri oli ollut lähes kaikille vastaajille merkittävä kokemus. Myös pohdinnat omasta annista ja eritoten omasta henkisestä velasta orkesterille antoivat ymmärtää, miten yksilö on kokenut orkesterin niin tärkeänä, että haluaa antaa yhteiseen hyvään koko ajan lisää. Onkin hyvä pohtia, onko YS todella niin hieno yhteisö, mitä useimmat kirjoittajat antoivat ymmärtää vai kasvaako se vain soittajan silmissä sellaiseksi. Onko YS:n hyväksyvä ilmapiiri illuusio, joka syntyy yhteisön jäsenissä vai onko se myös ulkopuolisen näkökulmasta sellainen?

Tutkimustulosten viimeisenä kappaleena olivat kokemukset historiallisesta jatkumosta. Yksilö tarvitsee juuret ja siivet, ja kun kokee kuuluvansa YS:n pitkään historialliseen jatkumoon, voi todella kokea kuuluvansa johonkin suomalaisen

musiikin historian merkittävään perinteeseen. Vaikka YS ei välttämättä olekaan tunnettu yhteisö suomalaisessa musiikkikulttuurissa, on sen merkitys suomalaisen musiikin historiassa ja suomalaisessa orkesterikulttuurissa kiistaton. Pieni yhteisö pitää pintansa historiankirjoituksessa, mutta osoittaa paikkansa myös tämän päivän orkesterikentässä. Moni YS:n vanha kapellimestari on avoimesti kiitellyt YS:ää omasta urastaan ja opistaan. YS:ää arvostetaan ilmeisesti myös orkesterin ulkopuolella – Ville kirjoitti myönteisestä kokemuksestaan siirryttyään nykyiseen työpaikkaansa. Hän sai kuulla muun muassa seuraavia kommentteja:

Reka Szilvay sanoi, että arvostaa todella sitä, että jotkut soittavat pelkästä soittamisen (ja yhdessä olemisen) ilosta. Kaiken kaikkiaan välittynyt kuva oli täysin päinvastainen kuin mitä odotin, ei elitismien verhon taakse suojautuva, vaan aidon ihaileva! – – Ammattipiireissä meitä jopa ihailaan! Helena Hiilivirtakin on – – todennut minulle, että Musiikkitalo on epäonnistunut, jos YS ei pysty järjestämään siellä konserttejaan!

Tämä voisi olla merkinä siitä, että harrastajamusisoinnin arvostus on kasvamassa. Toivottavasti myös musiikkiopistoiden opettajien ja rehtoreidenkin asennemaailma on muuttumassa uusien opetussuunnitelmien myötä, jolloin harrastajamusisoinnin arvostus lähtisi jo musiikkiopistotasolta. Yhteiskunnallisesti YS:n merkitys ei ehkä ole niin näkyvä, mutta toisaalta YS on varsin poikkeusteellinen yhteisö ja sen soittajisto on vuosien mittaan soluttautunut eri aloille työelämään ympäri Suomea. Ehkä sillä tavoin harrastajamusisoinnin arvostusta voidaan lisätä muuallakin kuin musiikin kentällä.

Kuten kappaleessa 2.1.4 *Musiikin aikuisharrastajien harrastusnäkökulmat* todettiin, aikuisten musiikin harrastajien harrastusnäkökulmat ovat suppeat, varsinkin pitkälle instrumentissaan edenneiden. YS:ssä soittavat ovat sikäli etuoikeutetussa asemassa, että heillä ylipäätään on mahdollisuus soittaa sinfoniaorkesterissa. Monella paikkakunnalla ei ole tarjolla harrastajille sinfoniaorkesteria, ei edes kamariorkesteria. Musiikkioppilaitosjärjestelmä loppuu käytännössä lukioikäisiin, eikä valmista musiikkioppilaitosjärjestelmää ole aikuisille olemassa. Sen vuoksi olisi tärkeää, että yksittäisiä toimijoita löytyisi: sellaisia henkilöitä, jotka laittaisivat toiminnan käyntiin samalla tavoin kuin kuoroja perustetaan.

On myös syytä pohtia, miksi harrastajaorkestereita ei todella ole maassamme kourallista enempää. Soittaja-ainesta löytyisi varmasti useimmilta paikkakunnilta. Onko kyse perinteen vai tekijöiden vai molempien puutteesta? Orkesteriharrastus vaatii resursseja eri instrumenttien soittajista lähtien nuotistoon, kalustoon,

harjoitustiloihin, pätevään johtajaan kuten myös tiedottamiseen, varainhankintaan ja talouden pyörittämiseen. Vai ovatko taustalla ehkä tylsät kokemukset omasta musiikkiopisto-orkesterista, jolloin päällimmäinen tunne on se, että orkesterisoitto on epämiellyttävää, koska muusta ei ole kokemusta? Paikkakunnat, joissa ei aktiivista harrastajaorkesteritoimintaa ole, kaipaisivat muutaman aktiivisen henkilön laittamaan alulle uuden orkesterin. Ehkä tässä on haaste myös musiikkikasvatuksen kentälle. Halutaanko koulutuksessamme ylläpitää orkesterisoittamisen taitoa, jotta musiikkikasvattajilla olisi valmiudet ylläpitää tai perustaa orkestereita pienemmillä paikkakunnilla?

Harrastajaorkestereiden vähyyteen liittyy myös oleellisesti harrastajamusisoinnin arvokeskustelu, jota käsiteltiin kappaleessa 2.1.6. Näiden tutkimustulosten perusteella voi todella päätellä, että ainakin soittajille itselleen orkesteriharrastus on merkittävä ja arvokas. Moni vastaajista oli kuitenkin joutunut käymään läpi sen ajatuksen, että harrastaminen ei olisi hyvä vaihtoehto tai se olisi jollain tapaa häviäjän tarina. Toki ympäröivän ilmapiirin asenne vaikutti: eräälle vastaajalle YS oli jo ennen orkesteriin pääsyä ollut arvostettava orkesteri – ilmeisesti vastaajan kodissa oli arvostettu harrastajamusisointia paljon.

Tutkimustuloksissa konkretisoitui Wengerin (1998) esittämät käytäntöyhteisöt, joita esittelin kappaleessa 2.2.1. Käytäntöyhteisöt ovat siis yhteisöjä, jotka ovat vuorovaikutteisia sosiaalisia yksiköitä. Niissä työskennellään yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi neuvotellen merkityksistä ja toimien yhdessä. Käytäntöyhteisön lähtökohtana on projektin toteuttaminen, josta yhteisön jäsenet keskenään sopivat. (emt., 73–83, 133.) Käytäntöyhteisöillä on myös muita ominaisuuksia, jotka tuli mainituiksi jo kappaleessa 2.2.1. YS edustaa käytäntöyhteisöä varsin hyvin. Ihmiset ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään ja toteuttavat erilaisia projekteja. Oleellisimpina projekteina on konserttien valmistelu ja siihen liittyvät eri vaiheet (harjoittelu, konserttien konkreettinen järjestäminen, itse konserttitilanne), mutta yhtä lailla projekteja ovat kaikki yhteisössä tapahtuvat asiat: erilaiset juhlat, salonkiorkesteri- ja pienyhtye-esiintymiset, matkat, jne. Niiden toteutumisesta vastaavat eri toimihenkilöt. Toiminta on vastavuoroista: kun minä teen näin, saan itse takaisin jotain muuta. Tähän liittyy oleellisesti tutkimustuloksissa ilmennyt henkinen velka: yksilö kokee saavansa orkesterista niin paljon, että hänestä tuntuu, ettei hän pysty antamaan yhteisölle niin paljon

takaisin. YS:ssä on myös käytäntöyhteisölle ominaisia käsitteitä ja tarinoita sekä yhteisiä käytäntöjä. Näitä ovat yleisesti sovitut säännöt esimerkiksi harjoituskäytännöistä, vuosittain järjestettävistä juhlista ja erilaisissa esiintymisissä soittamisesta, mutta yhtä lailla myös kirjoittamattomat säännöt, jotka yksilö omaksuu tullessaan YS:n vaikutuspiiriin. Tällaisia kirjoittamattomia sääntöjä ovat muun muassa se, että orkesterista ei tarvitse lähteä ennen kuin itse haluaa ja se, että orkesterissa on kautta aikojen ollut hyväksyvä ilmapiiri ja sitä halutaan yhä edelleen ylläpitää. Niin ikään yhteistä tarinoita ovat orkesterin keskuudessa syntyvät termit ja legendaariset tarinat menneiltä ajoilta, jotka eivät yhteisön ulkopuoliselle avaudu, esimerkiksi Mungu, viritys, pikkuloppiaisets, sektiohuuto, kunniasellisti, Italianmatkan peltobileet – YS:läinen ymmärtää nämä termit, mutta muille ne jäävät tuntemattomiksi. Käytäntöyhteisön jäseniltä vaaditaan tietoisia ponnistuksia, jotka tähtäävät yhteisöstä huolehtimiseen ja sen koossapitämiseen. Tämä esiintyi esimerkiksi siinä mielessä, että sairauden kohdatessa ison osan orkesterista moni oli valmis auttamaan sairastuneita. Yhteisön koossapitäminen osoittautuu YS:ssä myös siten, että soittajat ovat valmiita tekemään vapaaehtoisesti ponnistuksia yhteisten projektien eteen: ellei tekijöitä ole, ei ole orkesteriakaan.

Useissa kirjoitelmissa todettiin mielenkiintoinen seikka musiikin ja yhteisön kombinaatiosta: niitä ei voi erottaa toisistaan, vaan ne ovat toinen toistaan tukevia asioita. Ilman toista ei toista olisi olemassa. Tästä kirjoitti useampikin henkilö:

Iida: Soittokokemukset eivät loppujen lopulta ole itselleni niitä mieleenpainuvimpia hetkiä. Ne ovat kuitenkin edellytys sille, että on voinut heittäytyä yhteiseen onnellisuuden aaltoon soittokaverien kanssa ja ne hetket ovat taas ikimuistettavia

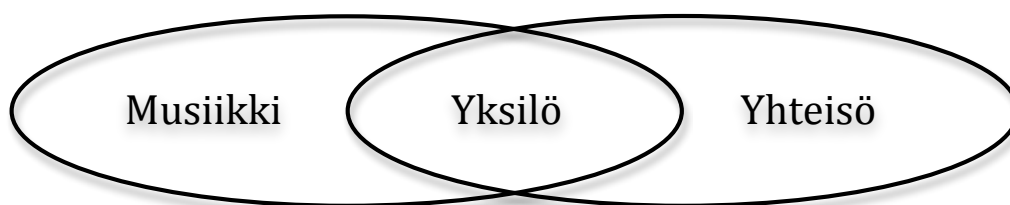
Lotta: Minulle merkittävää on tunne kuulumisesta suureen kokonaisuuteen, jossa oma vastuuni rajoittuu oman stemman soittamiseen, ja jossa kokonaisuus on enemmän kuin yksittäisten osien summa.

Essi: Musiikki määrittelee YS:ää ja on se pohja ja kehys, jonka puitteissa kaikki muut tärkeiltä tuntuvat asiat, kuten ystävyys ja yhteenkuuluvuus, ovat olemassa. Musiikin tekeminen liittyy erottamattomasti muun muassa YS:n yhteisölliseen puoleen.

Maria: YS on sosiaalinen yhteisö, jossa kaikki ovat omia persooniaan mutta kuitenkin meitä kaikkia yhdistää yhteinen mielenkiinnon kohde – musiikki.

Essi: Perustellusti voin mielestäni kysyä, onko olemassa mitään niin hienoa, kuin ottaa jallupaukku pukuhuoneessa sen jälkeen, kun on yhteisvoimin soitettu Tšaikovskin kuudes sinfonia. Ei ole.

Päätelmäni onkin, että musiikki ja yhteisö, vaikka kaksi erillistä asiaa ovatkin, luovat ympärilleen yhteisen verkon. Nämä kaksi yksikköä elävät jonkinlaisessa symbioosissa, kumpikin ruokkii toistaan saaden samalla elinvoimaa toiselta. Erottamalla tästä kombinaatiosta jommankumman yksikön muuttuu sen olemus täydellisesti. Jää vain musiikki yksin tai yksin harrastettuna tai yhteisö ilman musiikkia. Tämän symbioosin sisällä on yksilö itse. Jos jossain musiikillisessa yhteisössä jompikumpi elementeistä kuihtuu, joko yhteisö ei yksilön mielestä toimi, tai musiikki muuttuu epämieliseksi, yksilö, tässä tapauksessa soittaja ei koe harrastustaan enää mielekkäänä. Musiikin yhteisöllisen harrastamisen voisikin nähdä seuraavanlaisena kuviona:

Kuvio 1: Musiikin yhteisöllinen harrastaminen

Ilman yhteisöä jää yksilö ja musiikki: se on varsin yleinen tapa harrastaa musiikkia, esimerkiksi oman instrumentin soittaminen. Ilman musiikkia jää taas pelkkä yksilö ja yhteisö: tällöin yhteisö voi olla mikä tahansa.

Kokonaisuudessaan tutkimus antoi paljon vastauksia siihen, miten erilaisia kokemuksia yksilö on orkesteriharrastuksestaan saanut. Tutkimuksessa oli 13 aktiivisen harrastajan vastaukset: miten paljon enemmän näkökulmia olisi voinut saada vielä suuremmalta joukolta. On myös syytä muistaa, että tutkimuksessa oli useita entisiä puheenjohtajia mukana. He ovat varsinaisia harrastusaktiiveja, joilla on syvempi suhde orkesteriin kuin ehkä valtaosalla soittajista. Heidän näkökulmansa olivat kuitenkin erittäin arvokkaita.

Myös puuttuvien soitinryhmien (vasket, lyömäsoittajat, muut) edustajat olisivat voineet tuoda erilaisia kokemuksia. Varsinkin vaskisoittajien erilainen rooli orkesterissa suhteessa esimerkiksi jousisoittajiin voisi antaa uudenlaisia näkökulmia. Tutkimukseni vastaajat olivat soittaneet vähintään neljä vuotta orkesterissa, erilaisia näkökulmia ja kokemuksia olisi voinut tulla fukseilta tai pari vuotta orkesterissa soittaneelta. Niin ikään mielenkiintoisen näkökulman olisivat

voineet antaa entiset soittajat jopa eri vuosikymmeniltä. Tämä tutkimus edustaa kuitenkin vuotta 2009 ja antaa sen aikakauden orkesteritoiminnasta kuvan.

10.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Suomessa musiikin yhteisöllisen harrastamisen tutkimus on vielä alkutekijöissään. Tutkimusta voisi tehdä monista erilaisista musiikillisista yhteisöstä: kuoroista, orkestereista, bändeistä, lauluryhmistä. Tutkimusta voisi myös syventää YS:ään liittyen. Erityisen mielenkiintoisia olisivat sellaisten soittajien tarinat, joiden YS-ura on päättynyt lyhyeen: mitkä kokemukset ovat olleet sellaisia, että orkesteriharrastus ei saanutkaan siipiä alleen. Näitä kokemuksia voisi suhteuttaa ja verrata orkesterissa pitkään soittaneiden kokemuksiin. Myös syvemmät kokemukset sisä- ja ulkopiirin olemuksesta vaikuttivat mielenkiintoiselta. Jatkotutkimuskohteena voisi olla myös eri aikakausien soittajien kokemukset. Vertailututkimusta kokemuksista voisi tehdä muihin harrastajaorkestereihin tai kuoroihin tai jopa ammattiorkestereihin.

YS:n kohdalla tutkimus on jäänyt lähinnä historiantutkimukseen: tutkimusmahdollisuuksia löytyisi YS:n piiristä esimerkiksi ohjelmistoon, organisaatioon, näkyvyyteen ja orkesterin taiteelliseen kehittymiseen liittyen. Erittäin mielenkiintoisena aiheena voisi olla tutkimus YS:n merkityksestä suomalaisessa musiikkikulttuurissa. Myös harrastajamusisoinnin leviämisestä ja arvostuksesta voisi tehdä tutkimusta: esimerkiksi ovatko entiset soittajat jatkaneet musisointia muuten, ovatko he edistäneet harrastajamusisoinnin tietoisuutta ja arvostusta omilla työurillaan ja miten YS on vaikuttanut heidän elämäänsä. Koska YS on tutkimuksellisesti aika neitseellinen yhteisö, jatkotutkimusmahdollisuuksia sieltä löytyy edellä mainittujen lisäksi varmasti lähes jokaiselle tieteenalalle.

10.3 Tutkimuksen arviointia

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin ottamaan yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana onkin tutkijan avoin subjektiviteetti ja myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. (Eskola & Suoranta 2001, 208; 210.) Tässä tutkimuk-

nessa tutkijan eli minun subjektiivisuuteni on merkittävässä asemassa, koska olen itse tutkimani yhteisön jäsen. Vaikka olenkin pyrkinyt lähestymään aineistoa mahdollisimman neutraalilla mielellä, ei sitä totuutta voi kiistää, että tunnen kaikki vastaajat ja osaan lukea rivien välistä sellaista, mitä ulkopuolinen ei välttämättä näkisi. Toisaalta olen ehkä antanut myös omien tiedostamattomien ennakkotietojen vaikuttaa tulkintaan. Toki voi myös pohtia sitä, olisivatko kirjoitelmat olleet erilaisia, vähemmän henkilökohtaisia, jos joku täysin ulkopuolinen olisi niitä pyytänyt. Olisivatko vastaajat kirjoittaneet ulkopuoliselle erilaisen tarinan kuin tutulle? Yhteisön jäsenenä pystyin myös avaamaan monta termiä, näkemään suurempia kokonaisuuksia ja ymmärtämään yksittäisiä kommentteja, jotka olisivat voineet jäädä yhteisön ulkopuoliselle täysin vieraaksi.

Eskola ja Suoranta (2001, 210) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa pääasiallisin luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tuomen ja Sarajärven (2006, 135) mukaan tutkimus tulee arvioida kokonaisuutena, jolloin sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara toteavat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. muun muassa aineiston tuottamisen olosuhteet, analyysin luokittelujen perusteet ja tulosten tulkinnat tulisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi et. al. 2007, 227–228.) Olen jatkuvasti pyrkinyt tarkkuuteen ja tuonut ilmi selkeästi tutkimuksen eri vaiheet.

Eskola ja Suoranta esittelevät luotettavuuden kriteerit: ne ovat uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus (Eskola & Suoranta 2001, 211–212, myös alla olevat termien tarkennukset). *Uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, että tutkijan on tarkistettava, vastaavatko hänen käsitteellistyksensä ja tulkintansa tutkittavien käsityksiä. Lähetin tutkimustulokset tutkimushenkilöille luettavaksi ja muutamaa pientä kommenttia lukuun ottamatta korjauksia ei tarvinnut tehdä. *Siirrettävyydellä* tarkoitetaan sitä, että tulosten siirrettävyys toiseen kontekstiin on mahdollista tietyin ehdoin. Voisivatko nämä tulokset olla jonkin muun orkesterin tai jopa jonkin kuoron tuloksia? Tietyissä mielessä kyllä, joskin ympärillä oleva yhteisö antaa varmasti oman leimansa vastauksiin. *Varmuudella* tarkoitetaan sitä, että tutkijan pitää ottaa huomioon omat ennako-oletuksensa. Tästä olen ollut

koko ajan tietoinen ja pyrkinyt pääsemään eroon omista ennakko-oletuksistani. Joitain tutkimustuloksia, kuten sisä- ja ulkopiiriaihetta käsitellessä se oli erityisen haastavaa. Jouduin tietoisesti asettamaan itseni tilanteen ulkopuolelle ja tulkitsemaan asiaa täysin ulkopuolisena. Se ei tuntunut luontevalta, mutta oli kuitenkin välttämätöntä. *Vahvistuvuudella* tarkoitetaan sitä, että tehdyt tulkinnat saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista. Harrastaja-orkestereista saaduista kokemuksista ei ole olemassa ainakaan Suomessa tutkimusta, joten siinä suhteessa vahvistuvuutta ei pysty tekemään, mutta tutkimustulokset ja tulkinnat vaikuttavat samankaltaisilta kuin esimerkiksi *Musikaalinen elämä* -kirjassa olevat tarinat antavat musiikkiharrastuksista ymmärtää.

Vaikka tämä tutkimus on ollutkin tieteen ja tutkimuksen tekemistä ja äkkiä ajateltuna kylmää faktaa, en ole voinut välttyä lämpimiltä tunteilta, joita varsinkin tutkimustulosten kirjoittaminen aiheutti. Aihe on minulle tärkeä ja läheinen, sitä on turha kiistää, ja se on hyvä pitää mielessä tutkimusta arvioitaessa. En ole ulkopuolinen, vaikka tutkimusta tehdessä pyrinkin olemaan mahdollisimman objektiivinen. Jokaisesta kirjoitelmasta löytyi jotain tuttua minulle.

Tämä tutkimus ei muuta maailmaa, mutta siitä voi olla hyötyä muille musiikillisia yhteisöjä ja harrastusmusisoinnin merkityksiä tutkiville. Tutkimuksellani voin antaa ehkä pienen panoksen YS:lle, maksaa pois omaa henkistä velkaani. Toivon, että tämän tutkimuksen kautta lukija ymmärtää, miten monisäikeinen orkesteriharrastus voi yksilölle olla, miten paljon hän sen kautta kokee ja kuinka paljon onkaan vielä kertomattomia tarinoita, joita jokaisen harrastajamuusikon sydäimestä löytyy.

11 Lähteet

- Ainola, M. (toim.) 1986. Ylioppilaskunnan Soittajat 1926–1986. Mänttä: Mäntän kirjapaino.
- Apo, S. 1995. Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta. Helsinki: Hanki ja jää oy.
- Booth, W. 1999. For the love of it. Amateuring and its rivals. Chigago: The University of Chigago Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001 [1998]. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5. painos. Tampere: Vastapaino.
- Haapaniemi, J. 2003. Amatöörien puuhastelua. Suomen musiikkielämässä on harrastajasoittajan kokoinen aukko. Rondo 41 (10), 30–32.
- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2005 [2004/1999]. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. 6.–7. painos. Porvoo: WSOY.
- Hall, S. 2005 [1999]. Identiteetti. (Suom. ja toim. Lehtonen, M. & Herkman, J.) 5. painos. Tampere: Vastapaino.
- Hanifi, R. 1998. Musiikin tekijän ja kokijan tarina. Musiikista kirjoittaminen oman elämän kuvaajana. Teoksessa Eskola, K. (toim.) Elämysten jäljillä. Taide ja kirjallisuus suomalaisten omaelämäkerroissa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 379–434.
- Hanifi, R. 2004. Vapaa-ajan harrastukset – itse tekeminen, aktiivinen harrastaminen. Teoksessa Liikkanen, M. Hanifi, R. & Hannula, U. (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Tilastokeskus, 117–134.

- Heikkinen, H. L. T. 2002. Narratiivisuus – ei yksi vaan monta tarinaa. Teoksessa Heikkinen, H. L. T. & Syrjälä, L. (toim.) 2002. Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Heikkinen, H. L. T. 2007. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Heiling, G. Spela snyggt och ha kul. Gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester. Malmö: Malmö Academy of Music. Studies in music and music education no 1.
- Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto. Työväenopiston syksy 2009. Helsinki: Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto.
- Helsti, H. 2005. Hedelmällisen tiedon jäljillä – teemakirjoitukset tutkimuksen lähteinä. Teoksessa Korhonen, P., Olsson, P. & Ruotsala H. (toim.) Polkuja etnologian menetelmiin. Helsinki: Ethnos ry, 148–159.
- Hietala, A. 2008. ”YS vaan on ihan mieletön”. Harrastusmotiivit Ylioppilaskunnan Soittajissa. Sibelius-Akatemia: Musiikkikasvatuksen osasto. Teemaseminaari-tutkielma.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007 [1997]. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, A. 2003. Pikkupianisteista musiikin ammattilaisiksi. Solistisen koulutuksen musiikinopiskelijat identiteettinsä rakentajina. Oulu: Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis E 61.

- Huhtanen, K. 2004. Pianistista soitonopettajaksi. Tarinat naisten kokemusten merkityksellistäjinä. Helsinki: Sibelius-Akatemia. *Studia musica* 22.
- Hyyppä, M. T. 2002. Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille*. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–59.
- Hyyppä, M. T. 2005. *Me-hengen mahti*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hänninen, V. 2003 [2000]. *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. 8. painos. Tampere: Tampereen yliopisto. *Acta Universitatis Tamperensis* 696.
- Kauppinen, E. & Sintonen, S. (toim.) 2004. *Musikaalinen elämä*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Kosonen, E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. *Jyväskylä Studies in the Arts* 79.
- Kurkela, K. 1994 [1993]. *Mielen maisemat ja musiikki. Musiikin esittäminen ja luovan asenteen psykodynamiikka*. 2. painos. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Kuusisaari, H. 1998a. Antakaa oikeus harrastaa. *Rondo* 36 (2), 5.
- Kuusisaari, H. 1998b. Oikeus harrastaa, osa 2. *Rondo* 36 (7), 5.
- Kuusisto, T. 1965. *Musiikkimme eilispäivää*. Porvoo: WSOY.
- Kärki, A. 2004. Sivusta seuraten. *Sanomalehti lukijoiden kertomuksissa*. Jyväskylän yliopisto. *SoPhi* 83.
- Lappalainen, V. 2004. Erään tien sävelkulkuja. Teoksessa Kauppinen, E. & Sintonen, S. (toim.) *Musikaalinen elämä*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 57–77.

- Lehtinen, S. & Lähteinen, T. 2006. Toimihenkilöt. Toimihenkilöluettelo toimintakertomusten, pöytäkirjojen ja jäsenmatrikkelimerkintöjen mukaan. Teoksessa Talvitie, T. (toim.) 2006. YStävyyden rapsodia. Ylioppilaskunnan Soittajat 80 vuotta. Helsinki: Ylioppilaskunnan Soittajat, 162–168.
- Lehtinen, S. & Lähteinen, T. 2006. Ylioppilaskunnan Soittajat 1926–2005. Soittajaluettelo jäsenmatrikkelin mukaan. Teoksessa Talvitie, T. (toim.) 2006. YStävyyden rapsodia. Ylioppilaskunnan Soittajat 80 vuotta. Helsinki: Ylioppilaskunnan Soittajat, 169–211.
- Lähteinen, T. & Tella, K. 2006. YS kulissien takana – Ylioppilaskunnan Soittajat ennen ja nyt. Teoksessa Talvitie, T. (toim.) 2006. YStävyyden rapsodia. Ylioppilaskunnan Soittajat 80 vuotta. Helsinki: Ylioppilaskunnan Soittajat, 88–103.
- Lempinen, R. 1998. Missä piileksii amatöörien reservi? Rondo 36 (7), 30–32.
- Louhivuori, S. 2004. ”Yhessä soitetaan ja parannetaan maalimaan siinä samalla!” Musiikkiharrastus kansalaisopisto-opiskelijan elämässä. Teoksessa Niemelä, S. & Luutonen, M. (toim.) Taitava ihminen – toimiva kansalainen. Aikuisopiskelun motiiveja ja merkityksiä. Helsinki: Kansanvalistusseura, 45–54.
- Marvia, E. 1986. Ylioppilaskunnan Soittajien vuosisataiset perinteet. Teoksessa Ainola, M. (toim.) Ylioppilaskunnan Soittajat 1926–1986. Mänttä: Mäntän kirjapaino, 9–34.
- Morri, S. 2001. Ylioppilaskunnan Soittajat -sinfoniaorkesterin synty 1926. Helsingin yliopisto: Musiikkitieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Metsämuuronen, J. 1995. Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen. Helsinki: Helsingin yliopisto. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 146.

- Niemelä, S. 2004. Yhdessä oppiminen – sosiaalista pääomaa. Teoksessa Niemelä, S. & Luutonen, M. (toim.) Taitava ihminen – toimiva kansalainen. Aikuisopiskelun motiiveja ja merkityksiä. Helsinki: Kansanvalistusseura, 63–71.
- Numminen, A. 2005. Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi. Tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta. Helsinki: Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* 25.
- Nyky-suomen sanakirja 1, A–I. 1996 [1967]. 14. painos. Juva: WSOY.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2007. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Syrjälä, L. 2008. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) 2008. Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Talvitie, T. (toim.) 2006. Ystävyys rapsodia. Ylioppilaskunnan Soittajat 80 vuotta. Helsinki: Ylioppilaskunnan Soittajat.
- Tiikkaja, S. Nuorisoorkesteri tarjoaa soittokokemusta. Helsingin Sanomat 19.9.2009, Kulttuuri, 4.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006 [2002]. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1–4. painos. Helsinki: Tammi.
- Tuovila, A. 2003. ”Mä soitan ihan omasta ilosta!” Pitkittäinen tutkimus 7–13-vuotiaiden musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. Helsinki: Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* 18.

Tynjälä, P. 2000. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammi.

Vainio, M. 1992. Orkesteri etsii tietään. Tutkielmia Suomen orkesterihistorian vaiheilta. Jyväskylä studies in the arts 40. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilkko, A. 1997. Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja luenta. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Wenger, E. 1998. Communities of practice. Learning, Meaning, and Identity. Cambridge: Cambridge University Press.

Ylinen, P. 2008. Musiikkioppilaitokset harrastajaksi kasvamisen näyttämönä. Helsingin yliopisto: Soveltavan kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Internet- ja sähköpostilähteet

Helsingin NMKY (Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys). Sinfoniaorkesteri. 9.9.2009. <http://musiikki.hnmky.fi/sinfoniaorkesteri>

Lähteinen, T. 1999. Re: Orkesterista... Email anna.hietala@lapua.fi 29.12.1999. Tulostettu 20.2.2009.

Oramo, I. 2006. Romantiikka ja biedermeier. Artikkelisarjasta Keisariajan alkuvuosikymmenet. 12.10.2009. http://muhi.siba.fi/muhi/bin/view/Articles/suomi_keisarialku2?s

Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. Määräys 41/011/2002. 9.9.2009. http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/musiik_tait_ops_2002.pdf

Suomen Laulajain ja Soittajain Liitto ry (Sulasol). 22.9.2009. <http://www.sulasol.fi>

- Jäsenedistykset. 22.9.2009. <http://www.sulasol.fi/info/jasenet/>
- Kuorotietoa. 22.9.2009. <http://www.sulasol.fi/kuorotietoa/>
- Sulasol lyhyesti. 22.9.2009. <http://www.sulasol.fi/info/>

Ylioppilaskunnan Soittajat. 9.2.2009. <http://www.ys.fi>

- Konsertit 2000-luvulla. 10.3.2009.
http://www.ys.fi/konsertit/esittely2_vanhat_konsertit_2000.fi.html
- Ohjelmisto. 10.3.2009. <http://www.ys.fi/orkesteri/ohjelmisto.fi.html>
- Solistit. 9.2.2009. <http://www.ys.fi/historia/solistit.fi.html>

Arkistolähteet

Ylioppilaskunnan Soittajien jäsenmatrikkeli 1982-. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n arkisto, Vanha ylioppilastalo, Helsinki.

Ylioppilaskunnan Soittajien lehtileikekokoelma 1926–1939. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n arkisto, Vanha ylioppilastalo, Helsinki.

Ylioppilaskunnan Soittajien säännöt vuodelta 1999. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n arkisto, Vanha ylioppilastalo, Helsinki.

Ylioppilaskunnan Soittajien toimintakertomus 2005–2006. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n arkisto, Vanha ylioppilastalo, Helsinki.

Ylioppilaskunnan Soittajien Salonkiorkesterin (YSSO) jäsenkyselyn raportti ”Miten Jaakko jaksaaikin!” 2005. Ylioppilaskunnan Soittajat ry:n arkisto, Vanha ylioppilastalo, Helsinki.

12 Liitteet

Liite 1, YS:n ohjelmistoluettelo vuosilta 2005–2008

5.2.2005 Imatran Kulttuurikeskus

8.2.2005 Helsingin yliopiston juhlasali

Joht. David Searle

Jukka Perko, saksofoni

Joseph Haydn: *Sinfonia nro 99*

Eddie Sauter: *Focus*

Jean Sibelius: *Sinfonia nro 4 op. 63*

27.5.2005 Kuopion musiikkikeskuksen konserttisali

28.5.2005 Savonlinnasali

31.5.2005 Tempeliaukion kirkko, Helsinki

Joht. David Searle

Eric Berlin, trumpetti

Claude Debussy: *Faunin iltapäivä*

Alexander Arutjunjan: *Trumpettikonsertto*

Anton Bruckner: *Sinfonia nro 6*

3.12.2005 Kotkan konserttitalo

9.12.2005 Helsingin konservatorion konserttisali

Joht. David Searle

Pauliina Ylinen, viulu

Ernst Mielck: *Dramaattinen alkusoitto op. 6*

Taneli Kuusisto: *Pastorale op. 16*

Nils-Eric Fougstedt: *Concertino viululle ja orkesterille*

Johannes Brahms: *Sinfonia nro 2 op. 73*

6.4.2006 Forssan kirkko

8.4.2006 Helsingin yliopiston juhlasali

80-vuotisjuhlakonsertti

Joht. David Searle, Ilpo Mansnerus ja Tuomas Rousi

Matilda Solonen, viulu

Christoph Willibald Gluck: *Alkusoitto oopperasta Ifigeneia Auliissa*

Fredrik Pacius: *Konsertto viululle ja orkesterille*

Richard Strauss: *Kuolema ja kirkastus*

Jean Sibelius: *Finlandia*

4.5.2006 Uppsalan yliopiston juhlasali, Ruotsi

7.5.2006 Tarton yliopiston juhlasali, Viro

80-vuotisjuhlakonsertti

Joht. David Searle

Matilda Solonen, viulu

Ernst Mielck: *Dramaattinen alkusoitto*

Fredrik Pacius: *Konsertto viululle ja orkesterille*

Richard Strauss: *Kuolema ja kirkastus*

Jean Sibelius: *Finlandia*

7.12.2006 Lohjan Laurentius-sali
12.12.2006 Helsingin yliopiston juhlasali
Joht. David Searle
Eriikka Nylund, alttoviulu

William Boyce: *Sinfonia nro 5 D-duuri*
William Walton: *Konsertto alttoviululle ja orkesterille*
Ralph Vaughan Williams: *Sinfonia nro 5 D-duuri*

7.4.2007 Sigyn-sali, Turku
19.4.2007 Helsingin yliopiston juhlasali
Joht. David Searle

Igor Stravinsky: *Symphonies of Wind Instruments*
YS:n SävelLYS 2006 -kilpailun voittajateos: Markku Klami: *sight - energy - vague - ocean*
Dimitri Shostakovitsh: *Sinfonia nro 5 op. 47 d-molli*

30.11.2007 Espoon kulttuurikeskus
8.12.2007 Helsingin konservatorion konserttisali
Joht. Mikk Murdvee
Linda Hedlund, viulu

César Franck: *Les Éolides*
Ernest Chausson: *Poème op. 25*
Maurice Ravel: *Menuet antique op. 7*
Gabriel Fauré: *Pavane op. 50*
Georges Bizet: *Arlesitar op. 23*

14.5.2008 Helsingin yliopiston juhlasali
20.5.2008 Lundin yliopiston juhlasali, Ruotsi
23.5.2008 Lyngby Kulturhus, Tanska
Joht. Mikk Murdvee
Paula Malmivaara, oboe

Jean Sibelius: *Satu op. 9*
Richard Strauss: *Konsertto oboelle ja pienelle orkesterille D-duuri*
Eduard Tubin: *Sinfonia nro 3*

8.12.2008 Järvenpää-talo
12.12.2008 Yliopiston juhlasali, Helsinki
Joht. Mikk Murdvee,
Joonas Ahonen, piano

Johannes Brahms: *Traaginen alkusoitto op. 81*
Einar Englund: *Konsertto pianolle ja orkesterille nro 1*
Pjotr Tšaikovski: *Sinfonia nro 6 h-molli op. 74 "Pateettinen"*

Liite 2, Viesti YS:n sähköpostilistalle 5.2.2009

Otsikko: [YS] Tutkimusapua graduun

Hyvät YStävät!

Teen maisterin tutkielmaa (eli gradua) musiikkikasvatukselle liittyen YS:ään. Tarvitsisin tutkimukseeni aineistoa, ja siihen tarvitsen nyt teidän apuanne!

Tehtävänä on kirjoittaa myöhemmin annettujen ohjeiden mukaisesti kirjoitelma, joka liittyy YS:ään. Siihen täytyisi varata noin yksi ilta, vähimmäispituus tekstile on n. 3 sivua, ylärajaa ei ole.

Ainoa rajoitus tutkimushenkilöille on se, että soittaa YS:ssä vähintään neljättä vuotta. Tämän hetken YS:läisistä se tarkoittaa niitä, jotka ovat aloittaneet orkesterissa viimeistään syksyllä 2005. Myös te, jotka olette jo lopettaneet aktiiviuran YS:ssä, mutta olette olleet mukana vähintään 3-4 vuotta, voitte osallistua.

Sinun ei tarvitse olla harjaantunut kirjoittaja, vaan tärkeintä on, että sinulla on into kirjoittaa annetusta aiheesta. Kirjoittamiseen annan aikaa n. 2 viikkoa.

Tekstit käsitellään luottamuksellisesti ja on myös mahdollista kirjoittaa anonymisti. Tarkemmat ohjeet annan niille, jotka ilmoittautuvat tutkimushenkilöiksi.

Jos siis haluat auttaa musiikkikasvattajaa ja koet sisäisen kipinän syttyvän YS:stä kirjoittamisesta, lähde mukaan! Olisin siitä kovin kiitollinen! Ilmoita minulle halukkuutesi tämän viikon loppuun eli su 8.2.2009 mennessä!

Vastauksia odotellen ja gradun kanssa painien

Anna

PS. Jos herää kysymyksiä, vastaan mielelläni, joko sähköpostitse tai numerossa XXX.

Liite 3, Tehtävänanto 10.2.2009

Hyvä YStävä!

Teen maisteriopintoihin kuuluvaa tutkielmaa (lue: gradu) Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolla ja olen saanut sinulta suostumuksen tutkimukseeni osallistumiseen. Kiitos kovasti, että olet lupautunut vastaamaan ja auttamaan minua aineistoni hankinnassa! Laadullinen tutkimukseni koskee YS:läisten kokemuksia omasta harrastuksestaan ja lähestyn sitä narratiivisella eli kerronnallisena menetelmällä. Aineistooni kerään siis YS:läisten kirjoittamia kertomuksia.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastaajan taustatietoihin (esim. soitin, ikä, YS-vuodet, yms.) viitataan tutkimuksessa ainoastaan silloin, kun se on tutkimustulosten kannalta oleellista. Jokainen vastaaja saa tutkimuksen luettavaksi ennen sen julkaisua. Vastaajan anonymiteetti säilytetään alusta loppuun, joten kokonaiset kirjoitukset ja kirjoittajat jäävät vain minun tietooni. On kuitenkin mahdollista, että vertaisyhteisö (so. YS:läiset) voi tunnistaa yksittäisen kirjoittajan tekstien sisällön perusteella.

Taustatietoihin voit vastata lyhyesti, mutta varsinaiseen kirjoitelmaan toivoisin sinun vastaavan omilla ajatuksillasi annettujen teemojen mukaan. Haluaisin tekstien olevan essee-tyyppisiä, pohdiskelevia ja sikäli vapaamuotoisia, että voit kirjoittaa myös teemojen ulkopuolelta.

Tekstillä ei ole enimmäispituutta, mutta toivoisin sen olevan vähintään 2–3 sivua pitkä, jotta saan mahdollisimman monipuolista aineistoa tutkimukseeni.

Jos haluat kirjoittaa nimettömänä, jätä kirjoitus ke 25.2.2009 mennessä nimelläni varustetussa kirjekuussa YS:n toimiston postilaatikkoon. Jos suostut kirjoittamaan omalla nimelläsi, lähetä tekstisi minulle viimeistään pe 27.2.2009 joko sähköpostilla tai sähköpostin liitetiedostona osoitteeseen anna.hietala@siba.fi.

Nöyrästi kiittäen
Anna

Taustatiedot

14. Ikä
15. Sukupuoli
16. Instrumentti
17. Kuinka monta vuotta olet soittanut YS:ssä?
18. Mitä virkoja ja toimia sinulla on YS:ssä ollut (kuinka monta vuotta kutakin)?
19. Mitä opiskelet / olet opiskellut?
20. Jos olet valmistunut, mikä on tutkintosi?
21. Mitä teet työksesi?
22. Orkesteritaustasi ennen YS:ää
23. Orkesteritoiminta YS:n ohella
24. Muut musiikkiharrastukset ennen YS:ää
25. Muut musiikkiharrastukset YS:n ohella
26. Muut kuin musiikkiharrastukset YS:n ohella

Kirjoitelma

Toivoisin, että kirjoittaisit vapaamuotoisen kirjoitelman alla olevien teemojen siivittämänä. Ole rehellinen, ole aito. Kirjoita intuitiivisesti, anna ajatuksen virrata. Henkilökohtainen teksti on tutkimukseni kannalta hyvin arvokasta. Älä kirjoita kiireessä, vaan varaa itsellesi rauhallinen hetki, jolloin pystyt syventymään omiin ajatuksiisi.

Haluaisin tekstien olevan essee-tyyppisiä, pohdiskelevia ja sikäli vapaamuotoisia, että voit kirjoittaa myös teemojen ulkopuolelta. Jos siis haluat kirjoittaa muistakin aiheista, mitä alla on annettu, se on täysin sallittua. Tärkeintä on, että kirjoitat oman YS-tarinasi, mitä ikinä se sisältääkään!

Minun YS-tarinani

Ensimmäiset vuodet YS:ssä

YS yhteisönä, YStävät

Musiikki YS:ssä

Oma antini YS:lle, ”merkitykseni YS:ssä”

Mieleenpainuvimmat hetket YS:ssä

Liite 4, Otteita aineistosta

Essi

Klassinen amatöörimusiikki on harrastus, joka tarjoaa Tšaikovskin kuudennen sinfonian kaltaisten musiikkielämysten lisäksi tiiviin sosiaalisen piirin, yhdessä onnistumisen riemua ja turvallista rutiinia arkeen. Moni lapsena soittoharrastuksen aloittanut ei voi vielä kolmenkymmenen ikävuodenkaan kynnyksellä kuvitella elämäänsä ilman orkesteriharjoituksia, ja moni joka yrittää lopettaa, palaa pian pulttiin. YS:n arki on käytännössä joka ikisen keskiviikkoillan ahtaat ja meluisat harjoitukset Vanhan Ylioppilastalon Musiikkisalissa. Vaikka myöhäisen illan harjoituksiin lähteminen työpäivän jälkeen tuntuu usein väsyttävältä, kymmenet soittajat löytävät itsensä Vanhalta joka keskiviikko. YS pitää myös minua otteessaan jo viidettä vuotta.

Kuulun niihin lukuisiin amatöörimusiikoihin, joiden elämää kaikenlaiset harjoitukset, keikat ja konsertit ovat rytmittäneet jo silloin, kun ikä on ollut laskettavissa yhden käden sormilla. Alun perin ja siis tavallaan ensisijaisesti YS merkitsee minulle elämäntavaksi juurtuneen harrastuksen jatkamista: arki ilman nuottitelineen kasaamista tuntuu tyhjältä. ”YS elämäntapana” on kuitenkin vain jonkinlainen itsestäänselvyys. On tietysti paljon sellaista, mikä on saanut kantamaan sellokoteloä ympäri pääkaupunkiseutua muutenkin kuin tavan vuoksi.

Ville

YS oli minulle siis jo tuolloin jotakin suurta ja arvostettavaa, erottamaton osa suomalaista musiikkikulttuuria, josta olin tiennyt ”aina”. Tiesin senkin, että Vivon kapellimestari Kari Tikka oli 60-luvulla villissä nuoruudessaan johtanut YS:ää. Myöhemmin minulla on toistuvasti mennyt puheissa sekaisin Vivo ja YS. Hauskin esimerkki tästä oli, kun Vivon Usedomin matkalla 2005 toivotin soittajat tervetulleiksi YS:n matkalle. Kyseessä on kuitenkin kaksi erilaista orkesteria ja erilaista elämää. Lyhyesti: Vivossa pelkäsin ja pingotin, YS:ssä kukin. Yhteistä on, että näistä piireistä tulevat parhaat ystäväni. Mutta...

Koesoitto oli juhmallinen ja akateemisen arvokas. Ympäristö, toimisto Vanhalla, huokui historiaa. Mika Ainolan pitämä fuksiluento, jossa käytiin läpi YS:n 60-vuotishistoriikki lopusta alkuun, joka kymmenettä sivua tutkiskellen, oli elämys. Olisin voinut kuunnella Mikan juttuja useammankin tunnin, varsinkin kun Jani-setä huolehti minttuviinatarjoilusta, ja seura oli viehättävää. Perinteisen, mutta toimivan kaavan mukaan valmistimme illaksi jonkin Bruckner-aiheisen näytelmän. Melkein on kielen päällä näytelmämme nimi, mutta ei nyt irtoa. Joka tapauksessa näytelmän tekeminen oli hauskaa ja koin riemua siitä, että sain olla osa niin lahjakasta sakkia. Nuottitelineen kokoamiskilpailun voitin. ☺ Fuksimalja nautittuna konserttimestarin kanssa oli sekin hieno initiaatoriitti.

Martti

Tuo halu kokea ihmiskunnan musiikillisten luomusten hienoimmisto, eli minulle sinfoniaorkesterimusiikki ja juuri mahtavimmat sinfoniat, itse orkesterissa soitettuina, osallistuneena, se oli herännyt varsinaisesti ensimmäisen YS-syksyn ohjelmistossa olleen Prokofjevin 5. sinfonian harjoittamisen ja esittämisen aikana. Musiikkikoulussa olin toki soittanut jousiorkesterissa vuosia ja teosten esittämien oli tuttua, mutta sinfonioiden soitto näiden – – kasvatin silmissä suuren maailman ammattilaisuusikoiden tasoisten soittajien kanssa oli jotain ihan muuta. Se oli siirtymistä musiikin todellisen tekemisen maailmaan, raskaaseen sarjaan. Ehkä vaikutelmaa raskaasta sarjasta edesauttoi se, että sinä ensimmäisenä vuoteni YS:ssä

meitä johti John Storgårds ja keväällä myös Leif Segerstam ja ekan syksyn solistina oli televisiosta tuttu tuore Turun sellokilpailun voittaja Roi Ruottinen.

YS oli heti koesoitosta ja ensimmäisestä harjoituksesta alkaen uuteen kaupunkiin muuttaneelle ja uutta elämää aloittavalle nuorelle miehelle jotain ihan muuta kuin kaikki muu. Siinä missä muu yhteiskunta Helsinkiin muutettuani oli hankalammin lähestyttävä, ystäviä oli vaikeampi saada ja kaikki oli suurta, hajanaista ja etäistä, YS otti avosylin vastaan heti alusta lähtien.

YS oli perhe.

Jenni

Olin opiskellut yliopistolla jo kolmisen vuotta ja olin ollut etäisesti tietoinen yliopistolla toimivasta sinfoniaorkesterista, joka otti uusia jäseniä syksyisin koesoittojen kautta. Olin ollut periaatteessa kiinnostunut kyseisestä orkesterista, mutten ollut tullut hakeneeksi – ehkä jossain määrin siksi, että vieroksuin kaikenlaisia opiskelijajärjestöjä haalareineen ja opiskelija-aktiiveineen. Musiikin harrastuksen lopettaminen oli kuitenkin jättänyt elämäni niin suuren aukon, että asialle oli tehtävä jotakin. Päätin mennä koesoittoihin, ja ilokseni minut hyväksyttiin orkesterin jäseneksi. Koesoittoissa tiedusteltiin soittoharrastukseen liittyvien yksityiskohtien lisäksi kiinnostusta ryhtyä orkesterin virkailijaksi. Näihin kysymyksiin vastasin kohteliaasti ei, sillä ajattelin soittamisen oleva riittävä panos orkesterin toimintaan enkä uskonut koskaan haluavani aktiivitoimintaan mukaan. Toisinhan siinä sitten myöhemmin kävi, koska todellisuudessa minä en tullut YS:ään, vaan YS tuli minuun.

Ensimmäisen vuoden aikana kävin aina keskiviikkoisin harjoituksissa ja olin hyvin onnellinen vain siitä, että sain soittaa hienoa musiikkia isolla kokoonpanolla yhdessä mukavien ihmisten kanssa. Sain myös heti ensimmäisenä vuonna osallistua levyn tekoon, mikä teki ohjelmiston treenaamisesta tavallista mielenkiintoisempaa. Levytystä varten treenattiin mielestäni huomattavasti kurinalaisemmin kuin tavallista konserttia varten, ja oli palkitsevaa hinkata ohjelmisto nauhoituskuntoon.

Aleksi

En kokenut olevani vanhempi kuin YS:ään liittyessäni. En kokenut, että YS:ään tulee nuorempia, jotka ovat eri sukupolvea tai jotenkin selvästi lapsellisempia kuin minä. (Poikkeuksiakin on, katso kolme kappaletta alaspäin.) En kokenut, että nyt on aika tehdä uraa, unohtaa opiskelijapiirit, vaihtaa orkesteria (tai lopettaa koko viulunsoitto) ja hankkia aikuisempi elämä. YS:ssä ei ollut MITÄÄN VIKAA. Se oli täysin normaali sosiaalinen ympäristö vuodesta toiseen.

Näin tapahtui, vaikka päivisin saatoin keskustella tasavertaisesti proffien ja jatko-opiskelijakollegojen kanssa, ja illalla saatoin joutua katselemaan, kuinka myöhäisteinit ostavat bilekaljaa ja lääppivät toisiaan fuksiaisissa. Saatoin ajatella, etteivät ne opiskelijaelämän teineimmät jutut olleet koskeneet minua 20-vuotiaana, joten se, etten teineillyt YS:n fuksiaisissa 27-vuotiaana, ei ollut mikään muutos.

Vuosi vuodelta hiipi piilotajuntaani uusi sosiaalinen kategoria: olin 20-30-, ellei jopa 20-40-vuotiaiden ”iättömien”, ei perhettä perustaneiden nuorten aikuisten ikäluokkaa. Vaikka olisin 30-vuotias, minulla voisi olla yksi 20-vuotias ja toinen 40-vuotias hyvä ystävä. YS:n fuksit nuorenvat vuosi vuodelta, mutta koin heidät tasa-arvoisiksi ihmisiksi. Olin heidänkin ikäluokkaansa, vaikka samaan aikaan 25-30-vuotiaiden ikätoveri.

Maarit

En ollut aiemmin soittanut isossa orkesterissa, joten YS:ssä soittaminen oli varsinkin ensimmäisinä vuosina elämys jo pelkästään siksi, että pääsin nyt soittamaan sinfoniaorkesterissa. Ensimmäinen vuoteni oli sikäli normaalista poikkeava YS:n fuksivuosi, etten ollut hoitamassa mitään virkaa. Sen sijaan olin YSSO:ssa soittamassa ensimmäistä kertaa jo lokakuussa Nylands Nationin kalajuhlilla (vai mikä ihme se tilaisuus nyt silloin olikaan) ja muutenkin vuoden mittaan kiltti ja aktiivinen fuksi, mitä harjoituksissa käymiseen ja YSSO:ssa soittamiseen tuli. Kvartettikeikallekin taisin paristi ensimmäisenä vuonna jo uskaltautua. Toisena vuotena pääsin sitten myös viran hoitamisen makuun, kun tulin valituksi hallituksen lisäjäseneksi. Tälläkin kertaa ehkä vähemmän tyypillisesti, sillä minut oli kähmitty tehtävään korkeintaan selän takana - itse kuulin ehdotuksesta vasta syyskokouksessa, mutta olin toki heti valmis ottamaan tehtävän vastaan.

YS tuntui heti alusta alkaen jotenkin omalle. Olin ennen YS:ia ollut edellisen vuoden aktiivisesti mukana lähes kaikissa ainejärjestöni – – bileissä ja muutenkin toimintaan tutustumassa, mutta en kokenut sitä niin omakseni, että olisin ollut menossa aktiivisesti toimimaan ainejärjestössä sen enempää. YS:ssä sen sijaan tuntui heti alusta alkaen sille, että toimintaan voisi sukeltaa syvemmällekin kuin vain keskiviikkoharjoitusten verran. Niin siinä sitten pidemmän päälle kävikin.

Lotta

Arkielämä

Arjessa YS on minulle ennen kaikkea viikoittainen harrastus. Se katkaisee mukavasti työviikkoa. Harjoituksiin tulen hengähtämään hetkeksi työn ja perheen kiireistä. YS harjoitukset ovat ihan omaa aikaani vailla kesken kaiken jotain pyytäviä lapsia tai soivia puhelimia. Harjoitukset katkaisevat myös kehää kiertävät ajatukset, kun muutamaksi tunniksi keskityn ihan vaan nuotteihin ja soittamiseen. Soittaessa pääsen hetkeksi muihin maailmoihin, pois tekemättömistä töistä, toisten tarpeiden täyttämisestä ja velvollisuuksista. Ainoa velvollisuuteni on soittaa osuuteni ja pysyä muu aika hiljaa. Jälkimmäistä en kyllä aina malta tehdä, sillä niin paljon olisi pultti- tai sektiokavereiden kanssa juteltavaa, kommentoitavaa soitettavasta kappaleesta tai muusta asiaan liittyvästä tai liittymättömästä. Onneksi pulttikaverini on vaitonaisempaa tyyppiä, joten keskusteluista ei tule häiritseviä. Näin katkona arjen pyörteisiin ajatellen nautin harjoituksissa erityisesti siitä, kun soitamme pidempiä pätkiä valmiin kuuloista soitantoa. Tietenkin joskus pitää pysähtyä hinkkaamaan jotain yksityiskohtaa, mutta jos koko harjoitus on pieniä pätkiä, ei soiton nautintoa pääse syntymään. Onneksi hinkkausharjoituksissakin loppupuolella viimeistään soitetaan läpisoiton hengessä.

Orkesterilaisen identiteetti muodostuu melko vahvasti sektioon kuulumisesta. Omalla sektiollamme pidimme stemmiksiä aiemmin jonkun kotona samalla syöden yhdessä. Kun koti poistui käytöstämme, kokoontumme nyt Vanhalla, mutta silti syömmme aina yhdessä nyyttäriperiaatteella herkkuja. Tämä vahvistaa yhteishenkeämme. Olemme melko yhtenäinen porukka, johon kuulumisesta voi olla ylpeä. Me-muut -asetelma voi joskus muodostua toisia kohtaan vihamieliseksi, mutta onneksi ainakaan meidän tapauksessamme niin ei ole käynyt (leikkimielistä vihoittelua lukuun ottamatta)